Poznejme svůj region a jeho osobnosti

(Paměť regionu 3)

CC BY SA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah

1 Vzdělávací program a jeho pojetí 5

1.1 Základní údaje 5

1.2 Anotace programu 6

1.3 Cíl programu 6

1.4 Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu 6

1.5 Forma 7

1.6 Hodinová dotace 7

1.7 Předpokládaný počet účastníků a upřesnění cílové skupiny 7

1.8 Metody a způsoby realizace 8

1.9 Obsah – přehled tematických bloků a podrobný přehled témat programu a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace 9

1.10 Materiální a technické zabezpečení 13

1.11 Místo konání 13

1.12 Způsob realizace programu v období po ukončení projektu 14

1.13 Kalkulace předpokládaných nákladů na realizaci programu po ukončení projektu 15

1.14 Odkazy, na kterých je program zveřejněn k volnému využití 16

2 Podrobně rozpracovaný obsah programu 17

2.1 Tematický blok č. 1 – „Knihovny, jejich význam, zakladatelé“ 17

2.1.1 Téma č. 1 – „Knihovny, Antonín Marek – zakladatel Městské knihovny Antonína Marka (dále jen MKAM) v Turnově“ 17

2.1.2 Téma č. 2 – „Antonín Marek – výtah (odborný funkční styl)“ 20

2.1.3 Téma č. 3 – „Historie a současnost MKAM v Turnově (pravopis, jazykový rozbor) 22

2.2 Tematický blok č. 2 – „Osobnosti regionu, cestovatelé“ 24

2.2.1 Téma č. 1 – „Výročí MKAM v Turnově, další osobnosti (J. Dlask, J. Pekař, Č. Paclt) 24

2.3 Tematický blok č. 3 – „Ještěd, Jaroslav Rudiš“ 29

2.3.1 Téma č. 1 – „Ještěd – Grandhotel – Jaroslav Rudiš“ 29

2.3.2 Téma č. 2 – „Jaroslav Rudiš – Grandhotel (metoda volného psaní)“ 32

2.3.3 Téma č. 3 – „Jaroslav Rudiš – osobnost“ 34

2.4 Tematický blok č. 4 – „Josef Dlask“ 36

2.4.1 Téma č. 1 – „Josef Dlask a jeho zápisky – 1. část“ 36

2.4.2 Téma č. 2 – „Josef Dlask a jeho zápisky – 2. část“ 41

2.5 Tematický blok č. 5 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce“ 44

2.5.1 Téma č. 1 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce – 1. část “ 44

2.5.2 Téma č. 2 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce – 2. část “ 47

2.6.1 Téma č. 1 – „Židé v Turnově – 1. část“ 52

2.6.2 Téma č. 2 – „Židé v Turnově – 2. část“ 56

2.7 Tematický blok č. 7 – Návštěva Muzea Českého ráje v Turnově – Čteme v kronikách 61
2.7.1 Téma č. 1 – „Kronika a její význam – 1. část“ 61
2.7.2 Téma č. 2 – „Kronika a její význam – 2. část“ 68
3 Metodická část 114
3.1 Metodický blok č. 1 – „Knihovny, jejich význam, zakladatelé“ 115
3.1.1 Téma č. 1 – „Knihovny, Antonín Marek – zakladatel Městské knihovny Antonína Marka (dále jen MKAM) v Turnově“ 115
3.1.2 Téma č. 2 – Antonín Marek – výtah (odborný funkční styl) 117
3.1.3 Téma č. 3 – Historie a současnost MKAM v Turnově (pravopis, jazykový rozbor) 120
3.2.1 Téma č. 1 – Výročí MKAM v Turnově, další osobnosti (J. Dlask, J. Pekař, Č. Paclt) 122
3.2.2 Téma č. 2 – Osobnosti – Čeněk Paclt – dobrodruh a cestovatel 124
3.3 Metodický blok č. 3 – „Ještěd, Jaroslav Rudiš“ 126
3.3.1 Téma č. 1 – Ještěd – Grandhotel – Jaroslav Rudiš 126
3.3.2 Téma č. 2 – Jaroslav Rudiš – Grandhotel (metoda volného psaní) 128
3.3.3 Téma č. 3 – Jaroslav Rudiš – osobnost 130
3.4 Metodický blok č. 4 – „Josef Dlask“ 131
3.4.1 Téma č. 1 – „Josef Dlask a jeho zápisky – 1. část“ 132
3.4.2 Téma č. 2 – „Josef Dlask a jeho zápisky – 2. část“ 134
3.5 Metodický blok č. 5 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce“ 136
3.5.1 Téma č. 1 – Čtenářská dílna – Pověst O Čertově ruce – 1. část 136
3.5.2 Téma č. 2 – Čtenářská dílna – Pověst O Čertově ruce – 2. část 138
3.6 Metodický blok č. 6 – „Židé v Turnově“ 141
3.6.1 Téma č. 1 – Židé v Turnově – 1. část 141
3.6.2 Téma č. 2 – Židé v Turnově – 2. část 144
3.7 Metodický blok č. 7 – „Návštěva Muzea Českého ráje v Turnově – Čteme v kronikách“ 146
3.7.1 Téma č. 1 – Kronika a její význam 147
3.7.2 Téma č. 2 – Kronika a její význam – 2. část 148
4 Příloha č. 1 – Soubor materiálů pro realizaci programu – Pracovní listy 151
4.2 Tematický blok č. 2 – „Osobnosti regionu, cestovatelé“ 151
4.2.1 Téma č. 1 – bez pracovního listu 151
4.2.2 Téma č. 2 – „Osobnosti – Čeněk Paclt – dobrodruh a cestovatel“ 151
4.3 Tematický blok č. 3 – „Ještěd, Jaroslav Rudiš“ 151
4.3.1 Téma č. 1 – „Ještěd - Grandhotel – Jaroslav Rudiš“ 151
4.3.2 Téma č. 2 – „Jaroslav Rudiš – Grandhotel (metoda volného psaní)“ 151
4.3.3 Téma č. 3 – bez pracovního listu 151
4.4 Tematický blok č. 4 – „Josef Dlask“ 151
4.4.1 Téma č. 1. – „Josef Dlask a jeho zápisky I“ 151

4.4.2 Téma č. 2 – „Josef Dlask a jeho zápisky II“ 151
4.5 Tematický blok č. 5 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce“ 151
4.5.1 Téma č. 1 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce – 1. část“ 151
4.5.2 Téma č. 2 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce – 2. část“ 151
4.6 Tematický blok č. 6 – „Židé v Turnově“ 151
4.6.1 Téma č. 1 – „Židé v Turnově I“ 151
4.6.2 Téma č. 2 – „Židé v Turnově II“ 151
4.7 Tematický blok č. 7 – „Návštěva Muzea Českého ráje v Turnově – Čteme v kronikách“ 151
4.7.1 Téma č. 1 – „Kronika a její význam I“ 151
4.7.2 Téma č. 2 – „Kronika a její význam II“ 151
5 Příloha č. 2 – Soubor metodických materiálů – Řešení pracovních listů 152
5.2 Tematický blok č. 2 – „Osobnosti regionu, cestovatelé“ 152
5.2.1 Téma č. 1 – bez pracovního listu 152
5.2.2 Téma č. 2 – „Osobnosti – Čeněk Paclt – dobrodruh a cestovatel“ 152
5.3 Tematický blok č. 3 – „Ještěd, Jaroslav Rudiš“ 152
5.3.1 Téma č. 1 – „Ještěd - Grandhotel – Jaroslav Rudiš“ 152
5.3.2 Téma č. 2 – „Jaroslav Rudiš – Grandhotel (metoda volného psaní)“ 152
5.3.3 Téma č. 3 – bez pracovního listu 152
5.4 Tematický blok č. 4 – „Josef Dlask“ 152
5.4.1 Téma č. 1. – „Josef Dlask a jeho zápisky I“ 152
5.4.2 Téma č. 2 – „Josef Dlask a jeho zápisky II“ 152
5.5 Tematický blok č. 5 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce“ 152
5.5.1 Téma č. 1 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce – 1. část“ 152
5.5.2 Téma č. 2 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce – 2. část“ 152
5.6 Tematický blok č. 6 – „Židé v Turnově“ 152
5.6.1 Téma č. 1 – „Židé v Turnově I“ 152
5.6.2 Téma č. 2 – „Židé v Turnově II“ 152
5.7 Tematický blok č. 7 – „Návštěva Muzea Českého ráje v Turnově – Čteme v kronikách“ 152
5.7.1 Téma č. 1 – „Kronika a její význam I“ 152
5.7.2 Téma č. 2 – „Kronika a její význam II“ 152
6 Příloha č. 3 – Závěrečná zpráva o ověření programu v praxi 153
7 Příloha č. 4 – Doklad o provedení nabídky ke zveřejnění programu 153
8 Nepovinné přílohy 153

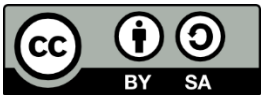

1 Vzdělávací program a jeho pojetí

1.1 Základní údaje

Výzva	Budování kapacit pro rozvoj škol II
Název a reg. číslo projektu	Podporujeme rozvoj dětí a žáků CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008148
Název programu	**Poznejme svůj region a jeho osobnosti (Paměť regionu 3)**
Název vzdělávací instituce	Základní škola Jenišovice Základní škola Turnov, 28. října 18
Adresa vzdělávací instituce a webová stránka	Jenišovice 180 28. října 18, Turnov http://www.zsjenisovice.cz/ http://www.2zs-turnov.cz
Kontaktní osoba	PaedDr. Jaroslava Dudková, Vzdělávací centrum Turnov, o.p.s.
Datum vzniku finální verze programu	17. 12. 2020
Číslo povinně volitelné aktivity výzvy	4
Forma programu	Prezenční
Cílová skupina	6. – 7. ročník ZŠ a odpovídající ročníky 8letého gymnázia
Délka programu	16 hodin (45 minut)
Zaměření programu (tematická oblast, obor apod.)	Spolupráce škol a školských zařízení s knihovnami, muzei a dalšími organizace a institucemi, vytváření atraktivní nabídky akcí a programů. Poznávání tradic a kultur a uchování si vztahu k vlastní identitě, kultuře, tradicím a jazyku, podpora zájmu žáků o specifika vlastního regionu.
Tvůrci programu **Odborný garant programu**	Mgr. Jana Preislerová, Mgr. Michaela Vlčková Mgr. Svatava Škodová, Ph.D.
Odborní posuzovatelé	
Specifický program pro žáky se SVP (ano x ne)	Ano

1.2 Anotace programu

Vzdělávací program „Poznejme svůj region a jeho osobnosti“ je vytvořen pro žáky 2. stupně základní školy a vychází z běžného prostředí ZŠ. Skládá se z 16 vyučovacích hodin, které jsou zařazeny v sedmi tematických blocích. Jednotlivá témata lze aplikovat v průběhu celého školního roku. Žáci v rámci vzdělávacího programu pracují s regionálními tématy a seznamují se s významnými osobnostmi. Jednotlivá témata formují kulturní a historické povědomí žáků, budují vztah k místu bydliště a blízkému okolí.

Každá lekce se skládá z úvodní části, která je založena na evokaci a má žáky motivovat k dalšímu poznávání. Následuje aktivní část hodiny, kdy si žáci uvědomují, třídí a systematizují nové poznatky. Poslední část tvoří reflexe a následná evaluace. Vzdělávací program podporuje skupinovou práci žáků, individuální práci s pracovními listy a využívá možností moderní techniky. V každé lekci je zařazen úkol pro zvídavé žáky, kteří by se chtěli daným tématem zabývat hlouběji. Tento úkol žáky vede k samostatnosti, nabízí možnosti detailnějšího poznání a motivuje k dalšímu studiu.

Program vznikl ve spolupráci s odborníky z muzea a knihovny, propojuje tedy formální a neformální vzdělávání. Odehrává se nejen v prostředí školy, ale i v pro žáky netradičním prostředí muzea a knihovny.

1.3 Cíl programu

Cílem programu je podpořit a budovat vztah žáků k jejich bydlišti a regionu. Díky zvoleným tématům z regionální historie i současnosti a díky spolupráci formálního a neformálního vzdělávání vytváříme u žáků povědomí o proměnách místa, kde žijí. Zvolené aktivity umožňují využívat dovednosti a znalosti z různých předmětů. Program rozvíjí všechny klíčové kompetence netradiční formou, moderními metodami a s využitím nejnovější techniky.

1.4 Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu

Při rozvíjení klíčových kompetencí vycházíme z RVP ZV a klíčové kompetence rozvíjíme zejména takto:

Kompetence k učení – formou organizace práce a volbou vhodných metod jsou žáci vedeni k rozvíjení vlastního učebního stylu, získanou zkušenost uplatňují v praktických situacích, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutují o nich (evaluace).

Kompetence k řešení problémů – úkoly v pracovních listech posilují kompetenci k řešení problémů, metodou E (evokace) – U (uvědomění) – R (reflexe) je rozvíjeno kritické myšlení žáků, žáci vyhledávají informace vhodné k řešení problému.

Kompetence komunikativní – žáci dovedou využít různé typy informačních a komunikačních prostředků, rozumí jim, prostřednictvím řízeného dialogu s učitelem a na základě vzájemné komunikace ve skupinách posilují své řečové kompetence, před publikem přednesou své vystoupení k tématu, naslouchají promluvám druhých, reagují na ně, zapojují se do diskuze, obhajují svůj názor, argumentují, rozvíjejí komunikaci v mateřském jazyce a učí se postupům kritického myšlení.

Kompetence sociální a personální – žáci účinně spolupracují ve skupině (rozdělí si role a přijmou odpovědnost za jejich plnění), jsou vedeni ke vzájemné pomoci a respektu k práci druhých, při individuální práci se rozhodují samostatně, zdravě si důvěřují.

Kompetence činnostní a občanské – seznamováním se s regionálními osobnostmi a kulturním dědictvím posilují žáci vztah ke svému regionu, projevují pozitivní postoj k uměleckým dílům, mají základní představu o tom, co je v souladu se základními lidskými hodnotami a normami, k úkolům přistupují odpovědně, umí odhalit své silné a slabé stránky.

1.5 Forma

Forma vzdělávacího programu je prezenční a je realizována především v podobě skupinové práce. Skupiny pracují na analyzování problémů a hledají možná řešení. Skupinová práce a vzájemná kooperace jsou vhodně zvolenými aktivitami podporovány s důrazem na dovednosti tolerovat názory ostatních spolužáků a učit se je respektovat.

Lekce jsou koncipovány tak, aby odpovídaly třífázovému modelu učení (EUR – evokace, uvědomění si, reflexe).

Evokace – učitel v této fázi dává žákům příležitost k tomu, aby si vybavili a utřídili svoje představy o tématu, kterým se budou zabývat, nestresují se správností či nesprávností svých odpovědí a zároveň se už učí.

Uvědomění si – tato fáze je pro žáky příležitostí hledat samostatně odpovědi na otázky, upřesňovat si už známé informace prostřednictvím různých zdrojů.

Reflexe – žáci si v konečné fázi udělají nový pořádek v tom, o čem se učili, zjišťují, jestli „umí“, výsledky slouží zároveň pro učitelovu kontrolu. Uspokojení nad výsledkem by mělo odstartovat touhu po dalších informacích.

Žáci individuálně, ve dvojicích nebo ve skupinách vyhledávají informace, sledují přednášku, učí se frontálně, vyplňují pracovní list, tvoří prezentace, odpovídají na otázky, sdílí své výsledky s ostatními.

Nedílnou součástí hodin je evaluace, zpětné zhodnocení (metodou volného psaní, ústně).

1.6 Hodinová dotace

Program je plánován do 16 lekcí, každá lekce trvá 45 minut. Je rozdělen do 7 tematických bloků. Odehrává se během jednoho školního roku. 12 lekcí vzdělávacího programu je realizováno v prostředí základní školy. Součástí programu jsou dále dvě dvouhodinové lekce, které byly vytvořeny ve spolupráci s knihovnou a muzeem. I v tomto neformální prostředí trvá každá lekce 45 minut, odpovídá tedy běžné vyučovací hodině.

1.7 Předpokládaný počet účastníků a upřesnění cílové skupiny

Vzdělávací program je určen zejména starším žákům na 2. stupni základní školy, tzn. věkové skupině od třinácti do patnácti let. Ideální počet žáků ve třídě je 24, tento počet je vhodný pro snadnější průběh realizace. Při skupinové práci pracují žáci ve skupinách v ideálním počtu 4 žáků. Zvolené aktivity odpovídají věkové skupině žáků. Jednotlivé hodiny jsou pilotovány na dvou školách ve vybraných třídách z jednotlivých ročníků.

1.8 Metody a způsoby realizace

Program je založen především na metodách, které podporují rozvoj čtenářských dovedností. Při seznámení s tématem jsou využívány metody projekční a demonstrační. Vychází se z principů RWCT (Čtením a psaním ke kritickému myšlení). Úvodní část tvoří evokace, jejímž cílem je žáky motivovat a vést k tomu, aby se zamysleli nad tím, co o daném tématu již vědí. Následuje fáze uvědomění, kdy si žáci kladou otázky, třídí si, upevňují a systematizují nové poznatky. Poslední část je reflexe, kdy si žáci připomínají hlavní myšlenky, se kterými se setkali, a reflektují, co se dozvěděli. Žáky díky tomuto programu seznamujeme s ne tolik častými metodami práce s textem, podporujeme tím čtenářskou gramotnost.

Jednotlivé lekce jsou založeny především na skupinové práci. Vytváříme týmy ideálně po 4 žácích. Každá skupina má v některých hodinách k dispozici tablet all-in-one, se kterým žáci pracují dohromady, dále má každý žák svůj pracovní list. Metody práce v jednotlivých aktivitách kladou důraz na aktivizující činnosti s velkým podílem účasti žáků.

Dalšími metodami, kterými je program realizován, jsou brainstorming, evokace, frontální výuka, výklad, diskuse, řízený rozhovor, práce s fotografií a historickými tiskovinami, prezentace regionální literatury, volné psaní, doplňovací cvičení, problémové metody a prezentace skupinové práce před ostatními.

1.9 Obsah – přehled tematických bloků a podrobný přehled témat programu a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace

Tematický blok č. 1 – „Knihovny, jejich význam, zakladatelé“ – 3 hodiny

Lekce je situována do prostředí ZŠ.

Tematický blok č. 1 se v hodinách zaměřuje především na získání zájmu účastníků o program a posiluje vztah ke kulturnímu dědictví regionu.

V úvodu se žáci zamýšlí nad úlohou knihovny ve společnosti a v životě člověka. Pomocí pracovních listů jsou vedeni k novým poznatkům, které také sami zjišťují. Uvědomují si, že informace získávají prostřednictvím odborných textů, opakují si, co z odborného jazykového stylu znají, a dozví se i nové poznatky. Texty o historii místní knihovny jsou využity také k procvičování pravopisných pravidel a k jazykovému rozboru.

Žáci pracují individuálně i ve skupinkách, kde spolupracují, rozdělují si role, řeší úkoly. Zájemci mají možnost plnit i obtížnější úlohy.

V závěrečné evaluaci pak žáci vyjadřují svůj názor a zhodnotí vlastní úspěchy či neúspěchy.

Téma č. 1 – „Knihovny, Antonín Marek – zakladatel Městské knihovny Antonína Marka (dále jen MKAM) v Turnově“ – 45 minut

Děti si uvědomí význam knihoven v životě člověka. Vlastním přičiněním (práce s odborným textem na internetu a s pracovním listem) získají informace z historie knihovnictví v regionu, ve kterém žijí. Budují si tak vztah k rodnému místu.

Téma č. 2 – „ Antonín Marek – výtah (odborný funkční styl)“ – 45 minut

Žáci si uvědomí, jakým způsobem lze získávat nové informace, připomenou si základní znaky odborného funkčního jazykového stylu (obsah, jazyk, forma).

Téma č. 3 – „ Historie a současnost MKAM v Turnově (pravopis, všestranný jazykový rozbor)“ – 45 minut

Žáci se seznámí s internetovými stránkami MKAM v Turnově, zorientují se v nich. Podrobněji prostudují kapitolu o historii a současnosti knihovny (speciálně upravené texty zároveň využijí k opakování).

Tematický blok č. 2 – „Osobnosti regionu, cestovatelé“ – 2 hodiny

Lekce je dvouhodinová, situovaná do prostředí mimo základní školu, do knihovny. Průvodcem v této lekci je dětem ředitel MKAM v Turnově.

V úvodu si žáci připomenou prostředí knihovny, kterou znají z návštěv v minulých letech. Uvědomí si význam této budovy nejen pro obyvatele města, význam jejího zakladatele, význam knihoven pro společnost vůbec.

Pan ředitel přiblíží dětem významné regionální osobnosti. Jejich výběr byl domluven tak, aby žáci některou již znali, mohli o ní tedy živě diskutovat, zatímco další osobnost může být neznámá, o jejím významu se dozví také proto, že je připomínána mnoha akcemi v souvislosti s výročím narození. Obě osobnosti mají navíc spojitost s bydlištěm žáků – jsou pohřbené na místním hřbitově.

Velkým přínosem je pro žáky osobní setkání a rozhovor s někým, kdo je autorem odborné knihy. Publikace navíc představuje čtenářům dalšího turnovského rodáka, se kterým se seznámí i žáci prostřednictvím prezentace p. ředitele – autora. Základní informace si žáci upevní při vyplňování pracovního listu, a to nejprve individuálně, později mohou spolupracovat. Následně probíhá na základě otázek shrnutí – diskuze.

Žáci nejsou v tomto bloku jen pasivními posluchači, jsou od první hodiny panem ředitelem často dotazováni, diskutují, vyjadřují své názory, hodnotí. V diskuzích uplatňují to, co se dozvěděli při práci v minulých hodinách – blocích. Vyplněním pracovního listu si upevňují nové informace.

Na závěr druhé hodiny proběhne evaluace nejen druhé hodiny, ale celého bloku.

Téma č. 1 – „Výročí MKAM v Turnově, další osobnosti (Josef Dlask, Josef Pekař, Čeněk Paclt)“ – 45 minut

Žáci si zopakují to, co vědí o zakladateli knihovny v Turnově (200 let od založení), připomenou některé další významné osobnosti regionu (Josef Dlask, Josef Pekař).

Téma č. 2 – „Osobnosti – Čeněk Paclt – dobrodruh a cestovatel“ – 45 minut

Žáci si uvědomí, jak vypadalo cestování v minulosti, prostřednictvím prezentace a pracovních listů se seznámí s dalším turnovským rodákem, který jako první Čech navštívil pět kontinentů.

Tematický blok č. 3 – „ Ještěd, Jaroslav Rudiš“ – 3 hodiny

Lekce je tříhodinová, situována do prostředí základní školy.

V úvodu celého bloku si žáci připomenou Ještěd – dominantu Libereckého kraje. Zopakují si, co o této výjimečné stavbě vědí.

Toto místo si pro děj svého románu vybral úspěšný český spisovatel střední generace Jaroslav Rudiš, turnovský rodák. Prostřednictvím ukázek z knihy žáci zjišťují, jak Ještěd vnímá hlavní hrdina tohoto románu. Zároveň se snaží zjistit o hlavním hrdinovi co nejvíc informací. (Nenásilnou formou se tak seznamují se stylem psaní J. Rudiše).

Román Grandhotel se stal předlohou pro stejnojmenný film, žáci se dozvědí, kde na internetu mohou najít vše podstatné nejen o tomto filmu. To, co se o knize a filmu dozvěděli, jim později pomůže při plnění úkolu.

Samostatná práce ve skupinkách je vlastně shrnutím toho, co by žáci už měli zvládnout – společně vyhledat na internetu informace na dané téma (Jaroslav Rudiš), pořídit výtah – prezentaci podle osnovy. Zároveň jsou schopni převést tuto písemnou formu do formy mluvené, využijí tak to, co se naučili ve slohovém výcviku. V závěru dojde ke shrnutí významu této osobnosti.

Téma č. 1 – „Ještěd, Grandhotel – Jaroslav Rudiš“ – 45 minut

Žáci si připomenou dominantu Liberecka – Ještěd. Dozvědí se, že právě na Ještěd umístil děj svého románu Jaroslav Rudiš, významný český spisovatel, který z našeho regionu pochází. Po přečtení ukázky se snaží na Ještěd dívat očima hlavního hrdiny, svůj a jeho pohled porovnávají.

Téma č. 2 – „Jaroslav Rudiš – Grandhotel (metoda volného psaní)“ – 45 minut

Cílem 2. hodiny 3. tematického bloku je objevit v žácích nečekané nápady. Z různých ukázek (např. e-kniha, Film o filmu Grandhotel) zjistí co nejvíc informací o hlavním hrdinovi. S jejich pomocí pak zkusí posunout příběh dál – metodou volného psaní. Pravidla volného psaní žáci znají.

Téma č. 3 – „Jaroslav Rudiš – osobnost“ – 45 minut

Na základě dosavadních zkušeností se žáci pokusí samostatně vyhledat informace o dané osobnosti, zpracovat je pomocí osnovy formou prezentace (mezipředmětové vztahy – práce na počítači). S výsledkem pak formou mluvního cvičení seznámí ostatní, kteří hodnotí. V závěru dojde ke shrnutí významu dané osobnosti (J. Rudiš), ke zhodnocení hodiny.

Tematický blok č. 4 – „Josef Dlask“ – 2 hodiny

Lekce se skládá ze dvou hodin a je situována do prostředí 2. stupně základní školy.

V úvodu se žáci seznamují s jednou z významných památek Českého ráje, Dlaskovým statkem. Zábavnou formou si připomenou vše, co již o statku vědí.

Díky jedné z novějších publikací regionální literatury se žáci dozvídají o sedláku Josefu Dlaskovi a jeho zápiscích. Seznamují se s životem Josefa Dlaska, poznávají práci písmáků a zkouší pracovat s krátkými ukázkami jeho zápisů. Žáci poznávají díky textům život na vesnici před 200 lety. Všímají si, jak nahlíží na svět člověk obyčejný, ale vzdělaný. Poznávají Dlaska jako člověka, který měl přehled o světě a historii a který si zapisoval vše, co se kolem něj dělo a co ho zajímalo.

Práce s texty je zaměřena na podporu čtenářské gramotnosti.

Téma č. 1 – „Josef Dlask a jeho zápisky – 1. část“ – 45 minut

Žáci si v úvodu připomenou významnou památku našeho kraje, Dlaskův statek. Dále se seznámí s osobností našeho regionu, sedlákem Josefem Dlaskem a jeho tvorbou. Na základě prezentace regionální literatury a práce s vybranými texty si žáci rozšíří povědomí o životě předků v našem regionu.

Téma č. 2 – „Josef Dlask a jeho zápisky – 2. část“ – 45 minut

Cílem je na základě konkrétních ukázek z Dlaskových zápisků seznámit žáky s životem předků v našem kraji. Žáci pracují prostřednictvím metody, díky které se učí navzájem, a rozvíjejí své čtenářské dovednosti. Seznamují se s důležitou publikací regionální literatury.

Tematický blok č. 5 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce“ – 2 hodiny

Lekce je tvořena dvěma bezprostředně na sebe navazujícími hodinami a odehrává se v běžném prostředí základní školy. V tomto tematickém bloku žáci pracují s méně známou pověstí Českého ráje. Cílem je na základě metody E – U – R podpořit čtenářské dovednosti žáků. Po úvodní motivaci prostřednictvím obrázku se žáci obecně seznamují s literárním pojmem pověst. Pracují s klíčovými slovy, ve skupinách píšou vlastní příběhy podle těchto slov. Text pověsti čtou metodou čtení s předvídáním, doplňují své domněnky do pracovních listů, v závěrečné fázi proběhne reflexe.

Cílem bloku je budovat u žáků pozitivní vztah k regionu, kde žijí, a motivovat je v jejich zájmu o regionální literaturu.

Téma č. 1 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce – 1. část“ – 45 minut

V úvodu žáci pracují s termínem pověst, učitel je motivuje prostřednictvím obrázku. Ve skupinách pracují s klíčovými slovy, vymýšlejí vlastní zpracování pověsti. Text čtou s předvídáním, zapisují do pracovních listů, přemýšlejí nad obsahem čteného a vytvářejí si představy o dalším směřování příběhu.

Téma č. 2 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce – 2. část“ – 45 minut

Tato hodina navazuje bezprostředně na předcházející. Žáci pokračují v četbě s předvídáním. Doplňují do pracovních listů. Následuje vyhodnocení a porovnání domněnek se skutečným obsahem textu. V závěru žáci vymýšlejí vlastní nadpisy, porovnávají, reflektují metodou pětilístku a hodnotí průběh lekce.

Tematický blok č. 6 – „Židé v Turnově“ – 2 hodiny

Lekce je tvořena dvěma hodinami. Je zasazena do prostředí 2. stupně běžné základní školy. Cílem je žákům rozšířit povědomí o nepříliš známé dějinné etapě jejich bydliště. V úvodu se žáci zamýšlejí nad tím, co o daném tématu již vědí, zda znají některá konkrétní místa spojená s Židy v Turnově a zda již některá tato místa navštívili či s nimi mají osobní zkušenost. Dále pracují s texty, rozšiřují si své znalosti v oblasti pravopisu, pracují prostřednictvím metod, které podporují jejich čtenářské kompetence. Touto lekcí budujeme u žáků kladný vztah k místu jejich bydliště.

Téma č. 1 – „Židé v Turnově – 1. část“ – 45 minut

První hodina tohoto bloku seznamuje žáky se zajímavou, ale bohužel neveselou historickou etapou města Turnova. Na základě práce s textem si žáci rozšíří své povědomí o životě předků v našem městě a zároveň si komplexně procvičují pravopisné jevy. Seznámí se s ne zcela jednoduchým pravopisem velkých písmen a jeho užitím v praxi. Text vnímají prostřednictvím jedné z metod, která podporuje a vede k rozvoji kritického myšlení. Žák přemýšlí o obsahu textu, vytváří si vlastní postoje a názory.

Téma č. 2 – „Židé v Turnově – 2. část“ – 45 minut

Pokračující hodina tohoto bloku blíže seznamuje žáky s osudem turnovské synagogy. Na základě práce s texty také rozvíjí kritické myšlení, žáci přemýšlí nad obsahem čteného, hodnotí a celkově si rozšíří své povědomí o kulturně-historických proměnách města.

Tematický blok č. 7 – „Návštěva Muzea Českého ráje v Turnově – Čteme v kronikách“ – 2 hodiny

Tato lekce je dvouhodinová a propojuje formální a neformální vzdělávání. Je určena žákům osmého nebo devátého ročníku 2. stupně základní školy a odehrává se v prostředí Muzea Českého ráje v Turnově. Lekcí žáky provede historik muzea.

V úvodu se žáci zamýšlí nad místem, kam přišli. Seznámí s prostředím muzea, jeho odděleními, dále s jeho historií a také si uvědomí význam muzeí pro společnost. V další části se žáci zamýšlejí nad tím, co je kronika a jaký je její význam pro každého z nás. Mají možnost nahlédnout do kroniky města a kroniky základní školy, kterou navštěvují. Pro žáky je jistě zajímavé ponořit se do nedávno minulých událostí a seznámit se s pamětí míst, která jsou součástí jejich všedního života.

V druhé části žáci pracují ve skupinách s konkrétními ukázkami z kronik. Texty jsou vybrány z různých historických etap. Cílem je připravit si krátkou prezentaci pro spolužáky.

V závěru celého bloku žáci hodnotí průběh a obsah obou hodin.

Téma č. 1 – „Kronika a její význam – 1. část“ – 45 minut

Žáci poznávají Muzeum Českého ráje v Turnově, jeho historii i současnost. Jako evokace slouží fotografie muzea. Žáci se dozvídají o povinnosti každé obce vést kroniku. Získávají představu o tom, co je kronika, proč a jak se píše. Navazují na předcházející tematické bloky, porovnávají činnost písmáků a funkci kroniky.

Téma č. 2 – „Kronika a její význam – 2. část“ – 45 minut

V navazující hodině pracují žáci prakticky. Ve skupinách čtou texty z kroniky města i školy. Pracují také s historickými fotografiemi a tiskovinami, které dokreslují jejich texty. Cílem je připravit si ve skupině prezentaci o daném období pro spolužáky. Zajímavou formou se seznamují s proměnami města a školy. V závěru proběhne evaluace celého tematického bloku.

1.10 Materiální a technické zabezpečení

Pro realizaci programu je zapotřebí jedné prostorné třídy na základní škole, která je dostatečně velká pro maximálně 30 žáků. V této místnosti by měl být alespoň jeden počítač s připojením k internetu a dále dataprojektor, který umožní promítnout prezentaci. Třída by měla být vybavena lavicemi a židlemi. V průběhu realizace programu bude také zapotřebí tabule, může se jednat o interaktivní tabuli, ale může to být i tabule klasická, na kterou je možné psát křídami či fixami. Dále je třeba mít k dispozici tiskárnu (+ papíry) k vytištění pracovních listů, dále také kopírku. Každá skupina bude potřebovat tablet all-in-one (popř. počítač). Dále by žáci měli být vybaveni psacími potřebami (vhodné jsou i jiné barvy než pouze modrá), sešity na příslušný předmět, pracovní listy. Učitel by měl mít připravené knihy uvedené v pomůckách.

Ideální je, pokud škola disponuje počítačovou učebnou, která pojme celou třídu. Odpadají pak problémy se stěhováním, přípravou, instalací a připojením tabletů.

Program částečně probíhá v knihovně a v muzeu. V knihovně se lekce odehrává v oddělení pro mládež, které je vybaveno promítacím zařízením. Volného prostoru je třeba tolik, aby žáci mohli pracovat ve skupinkách. V muzeu se jedná o studijní prostor a žáci mají k dispozici konkrétní materiály dle popisu jednotlivých lekcí.

1.11 Místo konání

Vzdělávací program se odehrává převážně v prostředí základní školy, část programu je situována do knihovny a muzea.

Program byl pilotován na dvou základních školách.

Základní škola Turnov, 28. října, je škola s kapacitou 600 žáků, která je v současné době naplněna na 100 %. Poskytuje všeobecné vzdělání žákům od 1. do 9. třídy. Škola klade důraz na výuku etické výchovy, jazykové vzdělávání a snaží se žáky vzdělávat ekologicky v provázanosti s regionem. Je první školou partnersky propojenou s Geoparkem Český ráj. Velký důraz klade na samostatnost žáků, učí je zodpovědnosti vůči sobě i druhým.

Základní škola Jenišovice je spádovou obecní školou, kterou v současné době navštěvuje 172 žáků v 9 třídách. Také poskytuje všeobecné vzdělání zaměřené na „aktivní dovednosti“ žáků. Škola se snaží pomoci jak žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, tak se snaží rozvíjet žáky nadané, např. ve spolupráci se ZUŠ Železný Brod (pobočka Jenišovice – hudební a výtvarný obor). Je zapojena do projektu Individuálně, ale společně a jinak.

V prostředí základní školy je vhodné, aby se program uskutečnil ve třídě, která je vybavena připojením k internetu. Ideálním prostředím je odborná počítačová učebna, kde jsou žákům k dispozici tablety all-in-one. Počet tabletů se odvíjí od počtu žáků ve třídě a počtu vytvořených skupin. Je důležité poznamenat, že není vhodné tablety přenášet, manipulace s nimi je totiž velmi složitá a časově náročná. Je nutné počítat se zapojením tabletů do sítě, na což není běžná třída základní školy uzpůsobená. Ideální tedy je, pokud žáci mohou přijít do učebny, která nabízí stabilní technické zázemí. Pokud není škola tablety vybavena, mohou jako alternativa posloužit interaktivní tabule a dataprojektor.

Součástí programu jsou také lekce v neformálním prostředí, a to v knihovně a v muzeu. V těchto institucích lze opět pracovat s tablety all-in-one, pokud to podmínky dovolí. Pokud tablety k dispozici nejsou, postačí pro prezentaci dataprojektor, žákům pak poskytneme pracovní listy. Důležité je zajištění dostatečného prostoru pro skupinovou práci žáků. V prostředí knihovny mají žáci možnost nahlédnout do předem připravených knih, v muzeu pracují se skeny kronik, pod dohledem historika mohou nahlédnout i do originálů. Doprovodným materiálem v muzeu jsou také historické fotografie a tiskoviny.

1.12 Způsob realizace programu v období po ukončení projektu

Zvolené metody a činnosti průběžně rozvíjely klíčové kompetence, a to především kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, komunikativní kompetence, sociální a personální kompetence a občanské kompetence. Průběžně také byly plněny vzdělávací cíle programu. Program je možné využít v běžné výuce jako obohacení témat českého jazyka a literatury o regionální rozměr. Obsah a zvolená témata významně rozšířily učivo v hodinách českého jazyka a literatury s ohledem na zájem žáků o nejbližší okolí, vlastní region a jeho historii.

Program lze využít ve školním prostředí, ale uplatní se i mimo školu, např. v rámci zájmových kroužků a skupin. Ideální věkovou skupinou pro úspěšnou realizaci jsou žáci druhého stupně, především osmých a devátých ročníků.

1.13 Kalkulace předpokládaných nákladů na realizaci programu po ukončení projektu

Počet realizátorů: 3 (lektor, pracovník muzea, pracovník knihovny)

Položka		**Předpokládané náklady**
Celkové náklady na realizátory		18000,-
z toho	*Hodinová odměna pro 1 realizátora včetně přípravy (DPP)*	500,-
	Ubytování realizátorů	0,-
	Stravování a doprava realizátorů	8000,-
Náklady na zajištění prostor		0,-
Ubytování, stravování a doprava účastníků		5000,-
z toho	*Doprava účastníků*	5000,-
	Stravování a ubytování účastníků	0,-
Náklady na učební texty		4500,-
z toho	*Příprava apod.*	3000,-
	Rozmnožení textů – počet stran:	1500,-
Režijní náklady		38100,-
z toho	*Stravné a doprava organizátorů*	1500,-
	Ubytování organizátorů	0,-
	Poštovné, telefony	2000,-
	Doprava a pronájem techniky	19200,-
	Propagace	0,-
	Ostatní náklady	9000,-
	Odměna organizátorům	6400,-
Náklady celkem		65600,-
Poplatek za 1 účastníka	Při předpokládaném počtu účastníků 25	2624,-

1.14 Odkazy, na kterých je program zveřejněn k volnému využití

www.rvp.cz, https://vctu.cz/nabidka/projekty/rozvoj-deti-a-zaku/budovani-kapacit-pro-rozvoj-skol-ii-poznejme-svuj-region-a-jeho-osobnosti/

Vzdělávací program je zveřejněn pod licencí Creative Commons ve variantě BY-SA (uveďte původ - zachovejte licenci).

Pokud není uvedeno jinak, všechny obrázky, fotografie, schémata atd. jsou autorským dílem tvůrců programu nebo pochází z volně dostupných databází bez povinnosti citace.

2 Podrobně rozpracovaný obsah programu

Soubor materiálů pro realizaci programu

2.1 Tematický blok č. 1 – „Knihovny, jejich význam, zakladatelé“ – 3 hodiny

2.1.1 Téma č. 1 – „Knihovny, Antonín Marek – zakladatel Městské knihovny Antonína Marka (dále jen MKAM) v Turnově“ – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno během jedné vyučovací hodiny ve třídě 2. stupně základní školy. Doporučená věková kategorie jsou žáci osmého či devátého ročníku. Žáci pracují individuálně i ve skupinách. Uvědomí si význam knihoven v životě člověka. Vlastním přičiněním (práce s odborným textem na internetu a s pracovním listem) získají informace z historie knihovnictví v místním regionu, seznámí se s osobností Antonína Marka. Budují si tak vztah k rodnému místu. V závěru proběhne zhodnocení.

Metody

Evokace – úvodní brainstorming – asociace, rozhovor učitel–žák, frontální vysvětlení úkolu na tabletu all-in-one, skupinová práce, vyplňování PL (odkazy na internetové stránky), prezentace získaných znalostí před ostatními, evaluace – volné psaní, (třífázový model učení).

Pomůcky

Tablety all-in-one s připojením k internetu, výukový software SMART Notebook, SMART Notebook prezentace (příloha 4.1) tabule, lístečky (A6), pracovní listy (příloha 4.1.1), psací potřeby.

Podrobně rozpracovaný obsah

První část

Téma hodiny: Knihovny, Antonín Marek – zakladatel MKAM v Turnově

- *Na tabuli píšu slovo KNIHOVNA. Co se vám vybaví, když se díváte na toto slovo?*
- *Na rozdané papírky během 2 minut napište co nejvíc asociací ke slovu KNIHOVNA* (brainstorming). Cílem aktivity je vymyslet co nejvíce nápadů (asociace – co se vám vybaví, když se řekne...).
- Během dvou minut ve dvojicích zkontrolujte a zakroužkujte společná slova.
- Učitel asociace vypisuje na tabuli.
- *V čem se shodujete? Jaké asociace jsou pro vás nové?*
- *Co si myslíte o knihovnách? Jaký je podle vás jejich význam?*
- Probíhá úvodní společný rozhovor.

Obr. č. 1, Městská knihovna Antonína Marka v Turnově, zdroj: vlastní fotografie.

Druhá část

Skupinová práce

- Rozdělte se do skupin po 4–5 žácích, každá z nich používá jeden tablet (s připojením na internet), podívejte se na prezentaci v prostředí SMART Notebook (viz příloha 4.1).
- *Co vidíte na obrázku? O jakou budovu se jedná?*
- Sestavte z písmen celé jméno zakladatele knihovny v Turnově. Podívejte se na jeho rodný dům.

Obr. č. 2, rodný dům Antonína Marka, Skálova ulice, zdroj: vlastní fotografie.

- *Odkud jsou asi další fotografie?* Na dalších fotografiích vidíte interiér nově otevřené pobočky Městské knihovny Antonína Marka (dále jen MKAM) v Turnově 2 na nádraží, jde o první knihovnu na nádraží v České republice (otevřena dne 3. 12. 2018).

Obr. č. 3, nově otevřená pobočka knihovny na turnovském nádraží, zdroj: vlastní fotografie.

- Každý máte před sebou pracovní list (viz příloha 4.1.1). Během následujících 20 minut vyhledejte informace o A. Markovi, doplňte je do pracovních listů (ve skupinkách si můžete rozdělit role – vyhledávači, zapisovatelé atd.).
- K dispozici máte uvedené internetové stránky:
  https://cs.wikipedia.org/wiki/Antonín_Marek
  https://cs.wikiquote.org/wiki/Antonín_Marek
  https://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=1357" HYPERLINK
- Společně si pracovní list přečtěte. *Máte další otázky?*

Třetí část

- Pracovali jste s odbornými texty. *Co jste vytvořili zkompletováním pracovního listu?* (Výtah z odborného textu – nejdůležitější informace z textu zachovávající jeho původní stavbu.)
- Odpovězte na otázky (skupinky se v odpovědích vystřídají):
  Kdo to byl Antonín Marek, kdy žil, kde se narodil?
  S jakou významnou osobností českého národního obrození se při studiích seznámil?
  Jak se mu přezdívalo, proč?
  O co se na Turnovsku zasloužil?
  Kde zemřel a kde je pochován?
  Co sis z jeho díla zapamatoval/a?
  V čem je asi jeho význam?

Úkol pro zvídavé:
Pokud jsou v pracovním listě slova nebo jména, o nichž se chcete ještě něco víc dozvědět, vyhledejte informace doma a v další hodině je při opakování doplníte.

Evaluace:
Během 2 minut stručně odpovězte na druhou stranu pracovního listu na dané otázky:
Proč jsme dnes mluvili o Antonínu Markovi?
Podařilo se vám o něm zjistit potřebné informace?
Proč jsou důležité knihovny?
Pracovalo se vám ve skupinkách dobře?
Odpovědi zpracujte metodou volného psaní (metoda volného psaní – piš po celou dobu ve větách souvisle, co tě napadne, nevracej se, nenech se brzdit pravopisem).

Shrnutí hodiny:

Antonín Marek (1785 Turnov – 1877 Praha)

- *básník, překladatel, jazykovědec, kněz;*
- *studia v Polsku, Praze, Litoměřicích;*
- *přítel – Josef Jungmann – spolupráce;*
- *kněz i v Libuni – „libuňský jemnostpán“;*
- *školní dozorce na Turnovsku (metody Komenského);*
- ***zásluha na založení knihovny v Turnově;***
- ***vliv na vznik turnovského ochotnického spolku;***
- *hrob na Vyšehradě;*
- *básně, překlady (Shakespeare, Ovidius, ruští autoři);*
- ***vrchol tvorby – dílo LOGIKA neboli UMNICE – české filozofické vědecké názvosloví;***
- *s J. Jungmannem i úprava českého pravopisu;*
- *význam: viz tučné písmo.*

2.1.2 Téma č. 2 – „Antonín Marek – výtah (odborný funkční styl)“ – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno během jedné vyučovací hodiny ve třídě 2. stupně základní školy. Doporučená věková kategorie jsou žáci osmého či devátého ročníku. Žáci pracují individuálně, společně i ve skupinkách. Znovu si zopakují, v čem je význam osobnosti Antonína Marka pro daný region i některé informace o jeho životě. Zároveň si připomenou, jakým způsobem se informace dozvěděli, dále si rozšíří povědomí o výtahu jako o slohovém útvaru odborného funkčního stylu. V závěru proběhne zhodnocení.

Metody

Evokace – úvodní brainstorming – asociace, řízený rozhovor učitel–žák, prezentace na tabletu all-in-one s výukovým softwarem SMART notebook, společné opakování, výklad nových informací s příkladem, práce ve skupinkách, prezentace splněného úkolu před ostatními, evaluace – volné psaní, (třífázový model učení).

Pomůcky

Tablety all-in-one s připojením k internetu, výukový software SMART Notebook, SMART Notebook prezentace (příloha 4.3), tabule, slohové sešity, psací potřeby (i barevné), vybrané tituly ze školní knihovny – z odborné literatury.

Podrobně rozpracovaný obsah

První část

Téma hodiny: Antonín Marek – výtah (odborný funkční styl)

- *Co vás napadne, když vyslovím jméno Antonín Marek?*
  Do slohových sešitů napište během 3 minut vše, co si pamatujete o této osobnosti. Cílem aktivity je vzpomenout si na práci z minulé hodiny.
- Učitel zapisuje vaše informace na tabuli. Informace, které vám v sešitě chybí, si doplňte jinou barvou.
- *Co si pamatujete o A. Markovi? Zjistil jste někdo nějaké další zajímavosti spojené s A. Markem? (úkol pro zvídavé)*

Druhá část

- Rozdělte se sami do skupin po 4 žácích, každá má k dispozici jeden tablet (s připojením na internet), kde najdete prezentaci o slohovém útvaru VÝTAH v prostředí SMART Notebook (viz příloha 4.3). Učitel Vám zároveň promítá prezentaci na plátno. Odpovídejte si na dané otázky, pomalu odkrývejte „roletku". Cílem aktivity je společně si ve čtveřicích vzpomenout na již probranou látku. *Co všechno už o výtahu víte?*
- *Do kterého jazykového funkčního stylu výtah patří? Jaká má být jeho stavba?*
- *Můžu při tvorbě výtahu některé pro mě zajímavé části textu přímo citovat? Jak toto zaznamenám do výtahu? Na co nesmíme zapomínat? Proč?*
- Přečteme si příklad citace z knihy Václav Havel Dálkový výslech (Rozhovor s Karlem Hvížďalou):

  " Pomohly mi opět rodinné známosti: otec byl dávným přítelem Jana Wericha, a tak mě Werich vzal do ABC jako kulisáka.
  Co vám ta zkušenost dala?
  Jsem skutečně přesvědčen, že ta sezóna, po kterou jsem byl v ABC zaměstnán, definitivně rozhodla o tom, že jsem se dal na divadlo. Byla to totiž náhodou sezóna dost důležitá: poslední Werichova sezóna vůbec. ABC za Wericha bylo jakýmsi dozvukem Osvobozeného divadla a já měl tedy to štěstí, že jsem stihl - v hodině vskutku dvanácté - vdechnout ještě něco z jeho atmosféry. "
  HAVEL, Václav. Dálkový výslech: (rozhovor s Karlem Hvížďalou). 2. vyd. v Melantrichu. Praha: Melantrich, 1990. ISBN 80-7023-042-8, strana 37

- Otevřete si uvedenou internetovou stránku, na které najdete po zadání titulu povinné informace ke každé citaci (citace.com)
- Do slohových sešitů si poznamenejte zvýrazněné informace z prezentace – shrnutí.
- Vyberte si po skupinkách z nabízených odborných knih tu, která vás zajímá (příloha 4.4). *Odkud asi jsou tyto knihy?* Knihu prolistujte, podívejte se do obsahu, najděte kapitolu a v ní část vhodnou k citaci. Tu si zapište do slohových sešitů včetně správných odkazů, které najdete na internetu. (Můžete pracovat ve skupinkách, ve dvojicích i samostatně.) Pokud vás kniha zaujala, můžete si ji později ve školní knihovně vypůjčit.

Třetí část

- *Co jste vypsali?* Přečti zdroj. *Proč zrovna toto?*
- *Kdy používáme ve výtahu citaci?*

Úkol pro zvídavé:

Pro příklad citace byla vybrána slova Václava Havla. *Znáte ho?* Zjistěte o něm do příští hodiny víc informací.

Evaluace:
Během 3 minut stručně odpovězte do slohových sešitů na dané otázky:
O jaké osobnosti jste zpracovávali minule výtah?
Co nového jste se dnes dozvěděli o výtahu?
Na co nesmíte při tvorbě výtahu zapomínat? Proč?
Pracovalo se vám dobře ve skupinkách, nebo byste tentokrát raději listovali v odborné literatuře každý sám?
Odpovědi zpracujte metodou volného psaní (metoda volného psaní – piš po celou dobu ve větách souvisle, co tě napadne, nevracej se, nenech se brzdit pravopisem).

Shrnutí hodiny:

Výtah (konspekt)

- *slohový útvar odborného funkčního stylu;*
- *hlavní myšlenky odborného textu;*
- *přehledná stavba textu (odstavce, číslování);*
- *věty nebo hesla;*
- *závěr – zdroje;*
- ***citace** – doslovné znění části textu – nutný zdroj citace.*

2.1.3 Téma č. 3 – „Historie a současnost MKAM v Turnově (pravopis, všestranný jazykový rozbor) – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno během jedné vyučovací hodiny ve třídě 2. stupně základní školy. Doporučená věková kategorie jsou žáci osmého či devátého ročníku. Žáci pracují převážně ve skupinkách, seznámí se s internetovými stránkami MKAM v Turnově. Na upraveném textu z těchto stránek si zopakují pravopis, skladbu, shrnou si informace z historie a současnosti knihovny. V závěru proběhne zhodnocení.

Metody

Evokace – úvodní motivační rozhovor učitel–žáci (brainstorming), práce na tabletu all-in-one s výukovým softwarem SMART notebook, skupinová práce, vyplňování a studium PL, evaluace - řízený rozhovor (třífázový model učení).

Pomůcky

Tablety all-in-one s připojením k internetu, výukový software SMART Notebook, promítací zařízení, SMART Notebook prezentace (příloha 4.5), pracovní listy (příloha 4.1.3), psací potřeby.

Podrobně rozpracovaný obsah

První část

Téma hodiny: Historie a současnost MKAM v Turnově (pravopis, všestranný jazykový rozbor)

- *Dokážete si představit den bez internetu? Co by vám nejvíc chybělo? Proč potřebujeme internet?* (rozhovor učitel - žáci)
- Rozdělte se do skupin po 4 žácích, každá má k dispozici jeden tablet (s připojením na internet).
- Dnes se blíže seznámíte s internetovými stránkami MKAM v Turnově. *Co asi na internetových stránkách knihovny najdete?* Odpovídejte postupně, vždy zástupce skupinky.

- Nyní si stránky najděte, během následujících cca 3–5 minut si je prohlédněte. (https://knihovna.turnov.cz/)
- *Co vás při prohlídce zaujalo? Na co se příště podíváte podrobněji?*

Druhá část

- Na tabletu vidíte prezentaci (příloha 4.4) – vybrané části z historie a současnosti MKAM v Turnově (přepracováno se souhlasem ředitele knihovny). Totéž máte každý před sebou i v PL (viz příloha 4.1.3).
- Nejprve ve skupinkách splňte úkol č. 1 – pravopis. Vyplňte PL a domluvte se, kdo bude pracovat na tabletu.
- Poté bude následovat společná kontrola (případné chyby ale budete opravovat jen na tabletech, PL odevzdáte na konci hodiny ke kontrole). Z každé skupiny čte vždy 1 žák větu a doplňuje vše chybějící, případně opravuje chyby na tabletu.
- Obdobně pracujte s úkolem č. 2 – všestranný jazykový rozbor. Zde stačí splnit vše zadané pouze do pracovního listu. Všímejte si i obsahu všech uvedených textů.

Úkol pro zvídavé:

Kde v Turnově najdete knihobudku/y? (Hledej na internetových stránkách, případně tato místa navštiv, pořiď dokumentaci. Jakou knihu bys do knihobudky umístil? Jakou knihu bys v knihobudce rád našel?)

Třetí část

Shrnutí

- *O čem uvedené texty byly?* Odpovídejte vždy jeden ze skupinky. Učitel stručně zapisuje na tabuli odpovědi žáků. Zdůrazní: *Před kolika lety vlastně knihovna vznikla?*

Evaluace:
Zamyslete se nad otázkami:
Jak bych mohl/a stránky knihovny využívat? Co mi existence knihovny přináší?

Shrnutí hodiny:

Z historie a současnosti MKAM v Turnově

- ***knihy** – vliv na vývoj kulturního života společnosti – **cesta ke vzdělání;***
- *v našem regionu – osobnost **Antonína Marka** (1785 Turnov – 1877 Praha);*
- ***rok 1820 – v roce 2020 již 200. výročí vzniku;***
- *knihy původně milodary;*
- *po roce 1901 modernizace, třídění knih, přírůstková čísla, seznam, nákupy, kulturní pořady;*
- *změny po 2. světové válce;*
- *v roce 1990 170. výročí vzniku knihovny – oficiální název Městská knihovna Antonína Marka v Turnově – moderní knihovna.*

2.2 Tematický blok č. 2 – „Osobnosti regionu, cestovatelé“ – 2 hodiny

2.2.1 Téma č. 1 – „Výročí MKAM v Turnově, další osobnosti (Josef Dlask, Josef Pekař, Čeněk Paclt) – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno v MKAM v Turnově v rámci dvouhodinového bloku. Doporučená věková kategorie jsou žáci osmého či devátého ročníku. V knihovně přivítá žáky pracovník knihovny, který jim zdůrazní význam místa, v němž se právě nacházejí. Připomenou si zakladatele místní knihovny (nejprve sami, pak společně), dobu, kdy začala fungovat (200. výročí), krátce i současnost a budoucnost. Zazní jména dalších slavných rodáků, kteří mají vztah k regionu. Autor odborné publikace představí svou novou knihu.

Metody

Řízený rozhovor, opakování již známých informací, přednáška pracovníka knihovny – prezentace, shrnutí – diskuze.

Pomůcky

Dataprojektor, prezentace (příloha 4.7), kniha regionálního autora Jaroslava Kříže.

Podrobně rozpracovaný obsah

První část

Téma hodiny: Výročí MKAM v Turnově, další osobnosti (Josef Dlask, Josef Pekař, Čeněk Paclt)

- *Nacházíte se v oddělení pro starší děti. Co víte o místní knihovně? Jaká oddělení zde najdete? Víte, kdy asi knihovna v Turnově vznikla? (Plán akcí – sledujte webové stránky k 200. výročí vzniku knihovny.) Kdo je považován za jejího zakladatele?* Probíhá společný rozhovor, spoustu informací žáci vědí, knihovnu navštívili v nižších ročnících.
- *Líbí se vám v této staré budově? Nebo by podle vás měla knihovna 21. století vypadat jinak? Jak si představujete moderní knihovnu?*
- Plány nové budovy městské knihovny. https://www.turnov.cz/cs/zpravy/kultura/studie-na-novou-budovu-knihovny.html

Obr. č. 4, Městská knihovna Antonína Marka v Turnově, zdroj: vlastní fotografie.

Druhá část

- *Znáte i jiné významné rodáky Turnovska?* Někteří mají spojitost i s Jenišovicemi, jsou pohřbeni na místním hřbitově.
- Pracovník knihovny promítne stručnou prezentaci o těch rodácích (příloha 4.7), které by žáci už mohli znát (Josef Dlask) – diskuse.
- Druhým rodákem je Josef Pekař, kterého budou možná znát jen někteří z vás. Podívejte se na rok jeho narození. *Kolik let uplyne v dubnu od jeho narození?* K tomuto výročí se chystá řada akcí – viz webové stránky Pekařovy společnosti Českého ráje (http://www.pekar.turnov.cz/). Následují informace o významu Josefa Pekaře a o nejdůležitějších akcích spojených s oslavami – např. o naučné stezce Josefa Pekaře.

Dolánky u Turnova

- *jedna z částí města Turnova;*
- *oblíbené místo obyvatel Turnova a častý cíl výletníků;*
- *památky – Dlaskův statek, Ábelův mlýn s oblíbeným hostincem;*
- *nově zbudovaný Dům přírody Českého ráje a jeho expozice.*

Obr. č. 5, Dlaskův statek, zdroj: vlastní fotografie.

Písmáci

- *Lidé žijící v 18.–19. století a pocházející z lidových vrstev.*
- *Zapisovali své paměti, psali i poezii, duchovní literaturu.*
- *Dílo má především historickou vypovídající hodnotu – představa o životě našich předků.*

Josef Dlask (1782–1853)

- *český písmák a sedlák, žijící na statku v Dolánkách u Turnova;*
- *kladný vztah k hudbě, hrál na varhany;*
- *kolem roku 1800 píše paměti – pro nás obraz života na statku v Dolánkách;*
- *hrob – Jenišovice.*

Josef Pekař (1870–1937)

- *přední český historik přelomu 19. a 20. století, pedagog, spisovatel;*
- *původ – selský statek na Malém Rohozci, dětství – Daliměřice;*
- *studia – Mladá Boleslav (gymnázium dnes nese jeho jméno), dále Praha;*
- *Český ráj – inspirace pro jeho díla;*
- *hrob – Jenišovice.*

Třetí část

- Třetí významnou regionální osobnost si představíme poněkud netradičně – sám autor nás seznámí se svou právě vydanou knihou První Čech na pěti kontinentech – Cesty Čeňka Paclta (1813–1887).
- *Co všechno musí podle vás udělat autor, než vznikne kniha o významné osobnosti?*
- Odpovědi střídají dotazy, v podstatě jde o diskuzi se spisovatelem, tvůrcem odborné literatury.
- Kniha – několik kusů – je pro zájemce k dispozici k nahlédnutí.
- Po přestávce se dozvíte zajímavosti z dobrodružného života Čeňka Paclta.

Shrnutí hodiny:

Výročí MKAM v Turnově, další osobnosti (Josef Dlask, Josef Pekař, Čeněk Paclt)

- ***MKAM v Turnově*** *– druhá nejstarší budova ve městě;*
- ***Antonín Marek*** *(1785 Turnov – 1877 Praha) – 1820 – zásluha na založení turnovské knihovny;*
- *V roce 2020 –* ***200. výročí vzniku*** *– plánované akce;*
- *Budova knihovny – plány do budoucna;*
- ***Josef Dlask*** *(1782 Dlaskův statek – 1853 Dolánky u Turnova, místo pohřbení – Jenišovice), vzdělaný člověk – zápisky, sedlák;*
- ***Josef Pekař*** *(1870 Malý Rohozec – 1937 Praha, místo pohřbení – Jenišovice), historik, pedagog, spisovatel – v roce 2020 150. výročí narození – akce;*
- ***Čeněk Paclt*** *(1813 Turnov – 1878 Afrika), cestovatel –* ***kniha První Čech na pěti kontinentech – Mgr. et Mgr. Jaroslav Kříž.***

2.2.2 Téma č. 2 – „Osobnosti – Čeněk Paclt – dobrodruh a cestovatel“ – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno v MKAM v Turnově v rámci dvouhodinového bloku – druhá hodina. Doporučená věková kategorie jsou žáci osmého či devátého ročníku.

Prostřednictvím prezentace o knize se žáci seznámí podrobněji s osobností Čeňka Paclta. Po přečtení ukázky z knihy jsou samotným autorem vedeni k tomu, aby si uvědomili rozdíl mezi cestováním dnes a v 19. století. Poté si připomenou jména našich nejznámějších cestovatelů v minulosti i současnosti. Následuje prezentace o knize. Díky pracovnímu listu, který se snaží během výkladu doplnit, si lépe zapamatují podstatné informace. V závěru proběhne evaluace nejen této hodiny, ale i celého dvouhodinového bloku. Žáci mají pak ještě možnost nahlédnout do některých zdrojů, ze kterých autor čerpal.

Metody

Diskuse o cestování, cestovatelích, prezentace – přednáška, frontální vysvětlení úkolů, individuální práce s PL, práce ve skupinkách, výzva – nové informace, prezentace získaných znalostí před ostatními, závěrečné hodnocení – evaluace.

Pomůcky

Dataprojektor, prezentace (příloha 4.8), pracovní list (příloha 4.2.2), psací potřeby, kniha pana Jaroslava Kříže, knihy – zdroje informací pro autora.

Podrobně rozpracovaný obsah

První část

Téma hodiny: Osobnosti – Čeněk Paclt – dobrodruh a cestovatel

- Na úvod autor přečte ukázku ze své nové knihy První Čech na pěti kontinentech. Cesty Čeňka Paclta (1813–1887):

PACLTOVO VLASTENECTVÍ

Cestovatel Čeněk Paclt patřil k lidem, kteří hrdě projevovali své vlastenecké smýšlení na veřejnosti. Na svou rodnou zem nedal nikdy dopustit. Byl to horkokrevný debatér, který si stál vždy za svým slovem a nejraději se bavil o politických a historických tématech. Paclt byl hrdý na českou minulost a rád o ní mluvil, a to nejen v českých zemích. Například v Austrálii poučoval domorodé etnikum o husitském období: „Tu naskytla se mi příležitost vypravovat jim o českém národě, o jeho dobách moci a slávy, o jeho pokoření a znovuzrození! Zvláště rádi poslouchali, když jsem jim vyprávěl o našem reku Žižkovi a o velikém trpiteli pro svobodu svědomí, velikánu Husovi, – kteráž obě jména černoši hned sobě zapamatovali a přede mnou často vyslovovali. Stala se nám slavná tato jména každodenním pozdravem!" Tuto historku ještě umocňuje příběh, který Paclt popsal, když se s těmito domorodci loučil: „Loučíce se s námi, provolávali ještě slova, kterým jsem je byl naučil: ‚Sláva Husovi, – sláva Žižkovi!' Těšilo mne upřímně, že jsem také v odlehlých pustinách australských slyšel vzdávat hold slavným našim hrdinům!" Tato epizoda také naznačuje, že husitství bylo pro Paclta oblíbeným tématem. [1]

- *Liší se podle vás nějak cestování v minulosti a dnes? Jak? V čem?*
  Diskuse na téma cestování: Uvědomte si zásadní rozdíly mezi cestováním dnes a v minulosti (19. století).
- *Znáte nějaké české cestovatele (žijící, nežijící)? Co o nich víte?* Řízený rozhovor o známých cestovatelích.

Druhá část

Prezentace (příloha 4.8), práce s PL (příloha 4.2.2)

- Každý z vás má před sebou pracovní list. Pokud budete pozorně poslouchat prezentaci (příloha 4.8) o Čeňku Pacltovi, dalším významném turnovském rodákovi, měli byste zvládnout doplnit téměř všechny úkoly – samotná prezentace.
- *Zvládli jste většinu úkolů splnit? Potřebujete se o něčem poradit?* Můžete se krátce poradit se sousedem – ve skupinkách.

[1] KŘÍŽ, Jaroslav. *První Čech na pěti kontinentech: cesty Čeňka Paclta 1813-1887*. Praha: Epocha, 2019. Magnetka (Pražská vydavatelská společnost: Epocha). ISBN 978-80-7557-224-0, strana 87–88.

Třetí část

Shrnutí

- *Co všechno jste se o Čeňku Pacltovi dozvěděli?* Nahlížejte do svých pracovních listů, pokud vám budou některé informace chybět, doplňte si je.
- *Mohl se Čeněk Paclt potkat s Antonínem Markem?*
- *Čím se Čeněk Paclt vyučil a kde?*
- *Existuje rodný dům Čeňka Paclta i dnes?*
- *Navštívil Čeněk Paclt Asii?*
- *Čím byl Čeňkův bratr Antonín?*
- *Byl Čeněk Paclt vlastenec? Koho označujeme tímto slovem?*
  (Vlastenec, cizím slovem patriot, je člověk hrdý na svou zemi.)
- *Na kterém kontinentu je Čeněk Paclt pohřben?*
- *Jaké bylo cestovatelské prvenství Čeňka Paclta?*
- *Jak se jmenoval cestovatel žijící ve stejné době?*

Úkoly pro zvídavé (je možné zvolit jeden z níže uvedených úkolů):
1. Zaznamenej v průběhu prezentace do mapy světa cesty Čeňka Paclta (pokus se zachytit i konkrétní roky).
2. Navštiv některá místa v Turnově spojená s Č. Pacltem.

- *Kdo zvládl zaznamenat cesty Paclta do mapy?*

(Zájemci si mohou prohlédnout vystavené knihy, popř. záznam z matriky).

Evaluace*:*

Zkuste se zamyslet nad tím, proč se asi pan Kříž rozhodl napsat knihu o Čeňku Pacltovi? O kom by ještě mohl psát?
(Krátké zamyšlení, rozhovor.)

Shrnutí hodiny:

Osobnosti – Čeněk Paclt – dobrodruh a cestovatel

- ***Čeněk Paclt*** *(1813 Turnov – 1878 Afrika);*
- ***kniha První Čech na pěti kontinentech – Mgr. et Mgr. Jaroslav Kříž*** *(Antonín Marek (1785 Turnov – 1877 Praha – možnost setkání));*
- *Mydlářské řemeslo – Jičín;*
- *Na místě rodiště dnes hotel Korunní princ –* ***pamětní deska;***
- *Bratr Antonín (1800–1864) – majitel sklářské huti (dnešní Pacltova huť – místo v Turnově);*
- *První Čech na pěti kontinentech (i v Asii – viz prezentace), velký vlastenec;*
- *Emil Holub (1847–1902), mladší „kolega" Č. Paclta, cesty do Afriky;*
- *Smrt – hrob v Africe.*

Obr. č. 6, Čeněk Paclt, zdroj: Muzea Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

2.3 Tematický blok č. 3 – „Ještěd, Jaroslav Rudiš“ – 3 hodiny

2.3.1 Téma č. 1 – „Ještěd – Grandhotel – Jaroslav Rudiš“ – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno během jedné vyučovací hodiny ve třídě 2. stupně základní školy. Doporučená věková kategorie jsou žáci osmého či devátého ročníku. Žáci pracují individuálně i ve skupinách. Cílem 1. hodiny 3. tematického bloku je stručně připomenout dominantu Liberecka – Ještěd – také jako místo, kde se odehrává román Jaroslava Rudiše Grandhotel. Žáci zjišťují, jak toto místo vidí hlavní hrdina románu. Na začátku proběhne evokace formou brainstormingu a následné uvědomění za pomoci učitele. Děti samostatně objevují v ukázce vše, co souvisí s Ještědem. Učitel motivuje, podporuje diskusi, vybízí k prezentování názoru a monitoruje nápady žáků. V reflexi pak žáci zjišťují, jak je možné vnímat Ještěd z pohledu hlavního hrdiny románu.

Metody

Evokace – úvodní brainstorming – asociace, rozhovor učitel–žák, foto na tabletu all-in-one s výukovým softwarem SMART notebook – frontální vysvětlení úkolu, skupinová práce, vyplňování PL (odkazy na internetové stránky), prezentace získaných znalostí před ostatními, vyjádření vlastního názoru, diskuze, evaluace – volné psaní (třífázový model učení).

Pomůcky

Tablety all-in-one s připojením k internetu, výukový software SMART Notebook, SMART Notebook prezentace (příloha 4.10), tabule, pracovní listy (příloha 4.3.1), psací potřeby (i barevné).

Podrobně rozpracovaný obsah

První část (úvodní brainstorming)

Téma hodiny: Ještěd – Grandhotel – Jaroslav Rudiš

- Hledáme “Mistry asociací”. *Co se vám vybaví při pohledu na obrázek, který vidíte v prezentaci před sebou (*příloha 4.10*)?*

- Všechny své představy napiš během 2 minut do pracovního listu (příloha 4.3.1), pojem asociace už znáte. Poté porovnejte zápisy ve dvojicích, shodné informace zakroužkujte. Za další dvě minuty postupně učitel píše představy žáků na tabuli. Jinou barvou si dopisujte k sobě to, co vás nenapadlo. *Která dvojice měla nejvíce asociaci?*
- Nyní si společně zopakujeme, co je Ještěd – viz další strana prezentace.

Shrnutí:

Ještěd

- *dominanta Libereckého kraje;*
- *hotel, restaurace, televizní vysílač (hora – 1012 m. n. m.);*
- *stavba v letech 1966–1973;*
- *výška téměř 100 metrů s kruhovým půdorysem o průměru 33 metrů;*
- *autor – architekt Karel Hubáček (1924–2011);*
- *od poloviny 19. století na kopci hotel, v jeho blízkosti na počátku 20. st. další stavby ze dřeva, v 60. letech 20. století požár;*
- *silueta ve znaku města, zdejší vysoké školy či místního fotbalového klubu;*
- *od počátku roku 2006 národní kulturní památka.*

Obr. č. 7, Ještěd, zdroj: vlastní fotografie.

Druhá část

Skupinová práce

- Rozdělte se do skupin po 4 žácích. Na tabletu v programu SMART Notebook máte před sebou prezentaci (příloha 4.10). Po obrázcích vás čeká na straně 7 další úkol, který si společně přečteme. *Co je tedy vaším úkolem?*
- Během dvaceti minut najděte elektronickou ukázku z románu Jaroslava Rudiše Grandhotel https://www.alza.cz/media/grandhotel-d341171.htm (příloha 4.10), dvě kapitoly (Adept budoucnosti, Tak tady žiju a pracuju) si potichu přečíst s tím, že zaměřují pozornost právě na hotel Ještěd, vše si zapisují do pracovních listů (1. vše o samotném otevření hotelu, 2. informace o stavbě, které hl. hrdina uvádí, 3. jak vnímá hotel Ještěd hlavní hrdina).
- Při plnění úkolu můžete spolupracovat, rozdělte si role (zapisovatel, vyhledávači, kontrolor), role můžete měnit.

Třetí část

Reflexe

- Odpovídejte na otázky 1, 2, 3, postupně se jednotlivé skupinky střídejte. Učitel stručně zapisuje odpovědi na tabuli.
- Podtrhněte nové informace o Ještědu, které jste se dozvěděli prostřednictvím literárního díla.
- *Co nového jste se dozvěděli o samotném otevření hotelu?*
- *Jaké informace o stavbě na Ještědu uvádí hlavní hrdina?*
- *Jak vnímá hotel Ještěd hlavní hrdina?*

Vše o samotném otevření hotelu:

- *21. září 1973 přesně v deset hodin ráno hotel slavnostně otevřeli.*
- *Z hlavního města přijela televize a natočila desetiminutovou reportáž.*
- *Vystoupila místní dechovka, pionýři předali stavbařům čtyřicet rudých karafiátů.*
- *Snědlo se tři sta padesát tři šunkových chlebíčků, vypilo dvě stě padesát tři piv a deset lahví pravé sovětské vodky.*
- *Zdravici poslal i prezident republiky.*

Informace o stavbě na Ještědu, které hl. hrdina uvádí:

- *Grandhotel visí ve výšce 1012 metrů nad mořem.*
- *(Kopec se dřív jmenoval Jeschken. A předtím Jeschkenberg. A předtím Jeschenberge. A předtím Jesstied. A předtím Jesstiedr. Jméno kopce prý má co dělat buď s nějakým ježkem, nebo s nějakou jeskyní.)*
- *Je to kruhová raketa vysoká 90 metrů, co se nahoře zužuje. Postavili ji z hliníku, co se z něj dělají vidličky a nože na pionýrské tábory, a z laminátu, co se z něj dělají kánoe a pramice na skautské tábory.*

Jak vnímá hotel Ještěd hlavní hrdina?

- *Není to hotel, ale obří továrna na mraky.*
- *V hotelu, kde je vše kulaté, můžete zabloudit stejně snadno, jako můžete zabloudit v mlze.*
- *Je to hotel, nad kterým začíná nekonečno, který někdy na celé týdny, měsíce a možná roky zmizí v mracích anebo nad mraky, takže ho nikdo nehledá.*
- *Hotel, kterým se prohání vítr a kymácí s věží tak lehce, jako by to byla zapomenutá loď.*

Evaluace

Dnes jste se mimo jiné dozvěděli, jak vnímá dominantu našeho kraje hrdina románu Jaroslava Rudiše Grandhotel.
Čím je Ještěd pro vás? Co vám připomíná? Kdy jste na Ještědu byli naposledy? Chtěli byste tam žít?
Odpovězte stručně na konec PL.

Úkol pro zvídavé:
Na příští hodinu si přečtěte zbytek ukázky elektronické verze této knihy.

2.3.2 Téma č. 2 – „Jaroslav Rudiš – Grandhotel (metoda volného psaní)“ – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno během jedné vyučovací hodiny ve třídě 2. stupně základní školy. Doporučená věková kategorie jsou žáci osmého či devátého ročníku. Žáci pracují převážně individuálně. Cílem 2. hodiny 3. tematického bloku je objevit v žácích nečekané nápady. Z různých ukázek (např. e-kniha, Film o filmu Grandhotel) zjistí co nejvíc informací o hlavním hrdinovi. S jejich pomocí pak zkusí posunout příběh dál – metodou volného psaní. Pravidla volného psaní – na tabuli před žáky.

Metody

Úvodní motivační otázky, frontální metoda, metoda volného psaní, prezentace vlastního textu, diskuze, evaluace (volné psaní).

Pomůcky

Tablety all-in-one s připojením k internetu, výukový software SMART Notebook, SMART Notebook prezentace (příloha 4.12), tabule, dataprojektor, pracovní list (příloha 4.3.2), psací potřeby (různé barvy).

Podrobně rozpracovaný obsah

První část (úvodní opakování)

Téma hodiny: Jaroslav Rudiš – Grandhotel (metoda volného psaní)

- *S jakou knihou jsme se seznámili minule?* Do pracovního listu (příloha 4.13) každý ve své lavici doplňte to, co chybí. Zadání vidíte i na plátně – viz prezentace (příloha 4.12).
- *Co jste se dozvěděli o hlavním hrdinovi?* Čerpat můžete z minulé hodiny, výhodu bude určitě mít ten, kdo si dočetl zbytek ukázky z audioknihy.
- https://www.alza.cz/media/grandhotel-d341171.htm (viz úkol pro zvídavé). Na práci máte asi 4 minuty.
- Položte pera, sdělujte, co o hrdinovi víte? *Jak se jmenoval?* Učitel vyvolává žáky, zapisuje stručné informace na tabuli (žáci chybějící data doplňují do svého PL). Pak spustí prezentaci.

Jméno hlavního hrdiny: *Fleischman*

Informace o hlavním hrdinovi z ukázek:

Adept budoucnosti, Tak tady žiju a pracuju**:**

1. *Fleischman se narodil 21. září 1973 v Liberci.*
2. *Žije a pracuje v hotelu na kopci – na hoře Ještěd.*
3. *Občas řve na Jégra, zřejmě za to může nadmořská výška (1012 m nad mořem).*
4. *Nikdy nebyl skautem a z pionýra ho vyhodili.*
5. *Občas zabloudí sám v sobě.*
6. *Má doktorku (podle ní se to občas stává).*
7. *Uklízí v hotelu, který je „kormidlem jeho života" – nosí kufry, vysypává popelníky, doplňuje prezervativy, stírá prach, opravuje rozbité kohoutky i popraskané dlaždičky.*
8. *Je Fleischman pro všechno.*
9. *Pije žlutou limonádu a jí sušenky.*
10. *Pozoruje lidi, hlavně holky, zachraňuje ty, které se přijedou na Ještěd zabít.*
11. *Třikrát denně měří počasí, píše si deník a pozoruje mraky.*
12. *Počasí a mraky považuje v životě za velmi důležité.*
13. *Nechce mít žádná tajemství.*

Druhá část

- Dnes se dozvíte, že román Grandhotel (s podtitulem Román nad mraky) od J. Rudiše byl také zfilmován. *Co je to podtitul? (druhý, vedlejší titul díla).* Film vznikl v roce 2006 a jeho režisérem se stal David Ondříček (viz prezentace). *Kdo je to režisér? (vedoucí osobnost týmu uměleckých pracovníků ve všech dramatických uměních).*

David Ondříček (1969, Praha)

- *český režisér, syn kameramana Miroslava Ondříčka (1934–2015);*
- *filmy: Šeptej (1996), Samotáři (2000), Jedna ruka netleská (2003), Grandhotel (2006), Zátopek (2020).*

- *Víte, kde hledat na internetu informace o nějakém filmu?* Doporučuji stránky:
  Filmové databáze: https://www.fdb.cz/film/grandhotel/39633
  ČSFD – Česko-Slovenská filmová databáze: https://www.csfd.cz/film/220057-grandhotel/prehled/
- Učitel stránky ukazuje, zdůrazní, co všechno je zde k vidění, ponechá prostor na letmé seznámení, popř. nějakou krátkou ukázku pustí (trailer, zajímavosti apod.).
- Nyní se podíváme na krátkou závěrečnou část Filmu o filmu Grandhotel (poslední minuta a půl): https://www.youtube.com/watch?v=FSYtKeaKvWg.
- Sledujte i hudbu, složil ji Jan P. Muchow *(1971, český hudební skladatel a hudebník).*
- Vše, co jste se doteď o knize Grandhotel a o jejím hlavním hrdinovi dozvěděli, využijte v následujícím úkolu – prezentace, strana 5 (pravidla volného psaní jsou součástí prezentace, žáci je znají). Na práci máte 10 minut.

Třetí část

Prezentování vlastních minipříběhů, shrnutí – reflexe, evaluace

- *Kdo chce svůj nápad přečíst? Proč myslíš, že se příběh stane právě takto? Je ti Fleischmann sympatický? Podívali byste se na celý film?*
  Množství přečtených ukázek závisí na zbývajícím čase.

Úkol pro zvídavé:

Zjisti, o čem dílo vlastně je (pokud máš zájem, podívej se se na celý film a příště nám můžeš sdělit svůj názor).

2.3.3 Téma č. 3 – „Jaroslav Rudiš – osobnost“ – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno během jedné vyučovací hodiny ve třídě 2. stupně základní školy. Doporučená věková kategorie jsou žáci osmého či devátého ročníku. Žáci pracují individuálně i ve skupinách. Na základě dosavadních zkušeností se žáci pokusí samostatně vyhledat informace o dané osobnosti, zpracovat je pomocí osnovy formou prezentace (mezipředmětové vztahy – práce na počítači). S výsledkem pak formou mluvního cvičení seznámí ostatní, kteří hodnotí. V závěru dojde ke shrnutí významu dané osobnosti (J. Rudiš), ke zhodnocení hodiny.

Metody

Úvodní motivace – řízená diskuze, evokace prostřednictvím obrázku, frontální vysvětlení úkolu, práce ve skupinkách, tvorba prezentace podle osnovy – výtah – výklad, ústní výklad, shrnutí + evaluace

Pomůcky

Tablety all-in-one s připojením k internetu, výukový software SMART Notebook, SMART Notebook prezentace (příloha 4.14), plátno, dataprojektor, slohový sešit, psací potřeby

Podrobně rozpracovaný obsah

První část (motivace)

Téma hodiny: Jaroslav Rudiš – osobnost

- *Který z těchto mužů by mohl být podle vás Jaroslav Rudiš, autor románu Grandhotel, o kterém tu už nějaký čas hovoříme?* (příloha 4.14)
- *Je podle vás mladý, ve středním věku nebo starší? Může vám pomoci např. jazyk ukázek díla Grandhotel?* Zavzpomínejte.
- *Předpokládám, že tipujete, ale jistá nápověda na obrázcích je…*
- Probíhá rozhovor na téma: Jak asi vypadá Jaroslav Rudiš. Dnes se o něm dozvíte něco víc.

Druhá část (práce ve skupinách na tabletech)

- Všichni dostanete stejný úkol – viz připravené prezentace na tabletech, strana 2 a 3. O osobnosti J. Rudiše se opravdu dozvíte „něco víc“, ale v podstatě sami (společné zadání – ve skupinkách sami vyhledáte informace, vytvoříte z nich na základě dané osnovy prezentaci, připravíte si ji jako mluvní cvičení tak, jak se to učíme ve slohových hodinách, můžete i hodnotit ostatní, případné poznámky si dělejte do slohových sešitů).
- *Je všem úkol jasný?*
- Na práci máte asi 20 minut.

Třetí část (prezentace, shrnutí, evaluace)

- Prezentovat budete všichni, ve skupinkách se můžete střídat. Dohodněte se, kdo začne, vylosujeme první skupinu.
- Pokuste se při poslechu vnímat nejen obsah, ale i to, co sledujeme u každého mluvního cvičení.
- *Kdo myslíte, že splnil úkol nejlépe?* Bodujeme od 1 (nejslabší výsledek) do 5 bodů každou skupinu (krátká diskuze).
- *Proč jsme tu několik hodin tohoto autora zmiňovali? V čem je, podle vás, význam J. Rudiše?*
- Zjistili jste, že J. Rudiš nenapsal jen Grandhotel. *Kterou z jeho knih byste si v budoucnu přečetli? Zaujal vás J. Rudiš jako osobnost?*
- *Měli jste při hledání informací o autorovi a tvorbě prezentace nějaké problémy?*
- Podívejte se na shrnutí na plátno, do prezentací už nic nedoplňujte.

Shrnutí:

Jaroslav Rudiš a region

1. vztah k našemu kraji – původně regionální spisovatel

- *Narodil se v Turnově, vyrůstal nedaleko – Lomnice n. P. –, studoval turnovské gymnázium – zde „počátek všeho“, VŠ v Liberci.*
- ***Dosáhl mnoha ocenění – domácích i zahraničních –**, je uznávaný nejen v ČR – hlavně v německy mluvících zemích.*

***2. časté besedy v našem kraji** (Turnov – střední školy, knihovna apod.)*

3. umělec „mnoha tváří“

- *spisovatel – romány, novely, povídky, autor komiksů;*
- *dramatik – divadelní a rozhlasové hry;*
- *hudebník – písňové texty, skupina Kafkaband;*
- *moderátor - pražské Divadlo Archa (literárně-hudební kabaret EKG).*

2.4 Tematický blok č. 4 – „Josef Dlask“ – 2 × 45 minut

2.4.1 Téma č. 1 – „Josef Dlask a jeho zápisky – 1. část“ – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno během jedné vyučovací hodiny ve třídě 2. stupně základní školy. Doporučená věková kategorie jsou žáci osmého či devátého ročníku. Žáci pracují ve skupinách, ve kterých se seznámí s významnou osobností našeho regionu. Po úvodní motivaci pomocí fotografie následuje práce ve skupinách, díky které se žáci dozvídají údaje o životě a významu Josefa Dlaska. Dále je jim představena regionální publikace Alžběty Kulíškové Zápisky Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí. Žáci se pokusí číst ze starých textů, seznamují se s odkazem písmáků. Na závěr proběhne reflexe a zhodnocení.

Metody

Evokace prostřednictvím fotografie, brainstorming, práce ve skupinách s tablety all-in-one, pohybová aktivita, práce s pracovními listy (příloha 4.4.1), prezentace publikace regionální literatury, metoda výukového kruhu, evaluace, akrostich (variantně).

Pomůcky

Tablety all in one, SMART Notebook software, SMART Notebook prezentace 4.4 Josef Dlask, pracovní listy (příloha 4.4.1), psací potřeby, kniha, úryvek z knihy Alžběty Kulíškové Zápisky Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí.

Podrobně rozpracovaný obsah

Téma hodiny: Významná osobnost našeho regionu – Josef Dlask

První část

- V dnešní hodině si představíme významnou osobnost našeho regionu. Pojďme se spolu zamyslet nad tím, zda jste již někdy zaslechli jméno **Josef Dlask**.
- Zkuste zavzpomínat, zda jste se již někdy setkali s tímto jménem. Učitel zapisuje vaše nápady a asociace na tabuli.
- Vydejme se tedy do minulosti našeho nedalekého okolí.
- Nyní se rozdělíme do skupin po 3– 4. Každá skupina bude pracovat na jednom z tabletů s prezentací 4.4 a každý z vás bude mít k dispozici pracovní list.
- Postupně nyní odhalíme obrázek budovy. Obrázek odkrýváme po částech a zamýšlíme se nad tím, zda nám již odhalená část něco připomíná. **Poznáváte budovu na obrázku?**
- Odhalenou stavbou je **Dlaskův statek** v Dolánkách u Turnova.
- **Brainstorming** – vzpomínejte, co se vám vybaví v souvislosti s Dlaskovým statkem. Učitel vaše nápady zapíše na tabuli, vy si zapisujte vaše nápady i asociace vašich spolužáků do pracovních listů. Cílem naší aktivity je pokusit se shromáždit co nejvíce informací, a vytvořit tak přehled toho, co o statku již víme.

Obr. č. 8, Dlaskův statek, zdroj: vlastní fotografie (počítačově upraveno).

- **Asociace** – co se vám vybaví, když se řekne…

Druhá část

- **Hra na reportéry** – pohybová aktivita. Nyní budete chodit po třídě a setkávat se se svými spolužáky. Pomocí pracovních listů se snažíte zjistit osobní zkušenosti svých kamarádů. Zapisujte si do tabulky, co jste se dozvěděli. Zjištěné informace vyhodnotíme společně v kruhu.
- **Kruh** – výuková metoda, žáky podněcuje ke komunikaci tváří v tvář. Hlavní roli má a slovo uděluje učitel.

Zapiš jména těch, kteří už navštívili Dlaskův statek.	Najdi někoho, kdo NIKDY na statku nebyl.	Co spolužáci na statku viděli?

Společně si nyní vyhodnotíme, co jste zjistili od svých spolužáků.

Kdo již na statku byl?

Je zde někdo, kdo statek nikdy nenavštívil?

Lákalo by vás podniknout výpravu na statek? Proč ano? Proč ne?

Pokud jste již na statku byli, co jste tam viděli? Podělte se s námi.

V další části si řekneme, kdo Josef Dlask byl a jaký byl jeho význam.

Kdo byl Josef Dlask? Kdo byli písmáci? A kde leží Dolánky u Turnova?

Spojte pojmy do dvojic.

Pracujte ve skupině s prezentací 4.4.

Josef Dlask (1782–1853)

- *Byl český písmák a sedlák, který žil na statku v Dolánkách u Turnova.*
- *Měl kladný vztah k hudbě, hrál na varhany.*
- *Zhruba kolem roku 1800 začal zapisovat své paměti.*
- *Díky jeho zápiskům víme, jak vypadal život na statku v Dolánkách.*
- *Součástí zápisků je i doslova opsaná kniha Vejtah světa od Jiřího Václava Paroubka z roku 1765, Dlask dále vypisoval události z českých dějin.*
- *Zajímavostí z jeho života je jeho pokus o létání, sestrojil si křídla z husího peří, jeho snaha ale nebyla úspěšná, po seskoku přistál totiž na hnojišti.*

Obr. č. 9, Dlaskova hrobka na jenišovickém hřbitově, zdroj: vlastní fotografie.

Dolánky u Turnova

- *jedna z částí města Turnova;*
- *oblíbené místo obyvatel Turnova a častý cíl výletníků.*
- *K dalším památkám vedle Dlaskova statku patří Ábelův mlýn s oblíbeným hostincem.*
- *Za návštěvu určitě stojí Dům přírody Českého ráje a jeho expozice.*
- *K hojně navštěvovaným místům patří především v létě dolánecký jez.*

Písmáci

- *Lidé, kteří žili v 18.–19. století a pocházeli z lidových vrstev.*
- *Zapisovali své paměti, psali i poezii, duchovní literaturu.*
- *Jejich dílo má především historickou vypovídající hodnotu, protože díky zápiskům máme představu o životě našich předků.*
- *Vedle vlastní tvorby někdy písmáci i přepisovali knih.*

Učitel vám nyní přečte ukázku z knihy Zápisky Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí.

„V depozitáři turnovského muzea je již dlouhá desetiletí uložen nenápadný rukopis. Vedle svých sousedů trochu zaniká, neboť je opatřen novodobou textilní vazbou a ani po otevření neupoutá ničím zajímavým. Chybí mu půvabnost a starobylost, výzdoba, naivně neumělé písmo či naopak přepečlivý rukopis dávného zkušeného písaře. Náš svazek je psán zběžným, ne příliš vzhledným kurentem a na mnoha místech je inkoust natolik vybledlý, že téměř není vidět. I oku zvyklému číst staré texty chvíli trvá, než se podaří rozeznat první, česky psaná slova, ale ani poté není vyhráno, rukopis odhaluje svůj obsah pomalu a neochotně. Jednotlivé informace jsou psány na přeskáčku, věty na sebe občas nenavazují a obsahují mnoho pravopisných i stylistických chyb. Přesto ale stojí za to překonat první obtíže a nepolevit. Dostane se nám totiž zasloužené odměny. Vydáme se stejně jako Čechův pan Brouček na epochální výlet do minulosti, ale v tomto případě ne do té literární, ale do skutečné, před dvěma sty lety prožité minulosti. Průvodcem nám bude autor rukopisu – sedlák Josef Dlask z Dolánek u Turnova.“ [2]

Třetí část

- Nyní budeme pracovat s konkrétní ukázkou Dlaskových zápisků. Je jistě zajímavé ponořit se zpátky do minulosti našeho regionu a díky Dlaskovým textům znovu prožívat a vnímat doby dávno minulé.

- Doplňte vhodná slova do textu. Zamyslete se nad společným motivem, který propojuje Dlaskovo narození a úmrtí. Pracujte ve skupině v programu SMART notebook s prezentací 4.4.

1782

Dne 12. Juli byl sem křtěný v Turnově u s. Mikuláše. Dne 13. Juli dostali pramen dobré vody v naší studnici, vždycky řeč byla, že sem pramen přinesl sebou.

Celý rok byla nestálá povětrnost a já sem se tak v tomto roce dne 12. Juli narodil a měl sem nestálé štěstí, jen kříže a časté pronásledování, a nevině. Předce z toho Boha chválím.

1853

Dne 20. května 1853 zemřel ve věku 70 let Josef Dlask, vejměník z Dolánek 12, z důvodu zalknutí a mrtvice v následku utopení. Nezaopatřeného na jenišovickém hřbitově pohřbil farář František Fiala.

Společně jsme zjistili, že motivem, který propojuje Dlaskovo narození a smrt, je voda.
Je to pro vás překvapivé zjištění? Podělte se s námi o své pocity.

[2] DLASK, Josef, KULÍŠKOVÁ, Alžběta, ed. *Zápisky sedláka Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí*. V Turnově: Muzeum Českého ráje, 2015. ISBN 978-80-87416-21-1. Strana 3.

Úkol pro zvídavé:
Pokuste se převést první text do současného českého jazyka. Pracujte ve skupině a své návrhy zapište do pracovních listů. Můžete využít tablety a vyhledávat v příručkách na internetu.

Podnikněte výpravu na Dlaskův statek. Výlet zdokumentujte a připravte si krátkou prezentaci pro spolužáky.

Evaluace a reflexe:
Bylo pro vás zajímavé seznámit se s osobností Josefa Dlaska?
Jak se vám pracovalo s jeho zápisky?
Lákalo by vás nyní vypravit se do Dolánek a navštívit Dlaskův statek?
Proč si myslíte, že texty Josefa Dlaska jsou i dnes pro nás přínosné? Čím nás obohacují?

Nadstavbová aktivita (variantní, pokud by bylo dostatek prostoru)
Pojďme si nyní osobnost Josefa Dlaska shrnout pomocí akrostichu.

Akrostich - báseň, ve které počáteční písmena jednotlivých veršů (v jednodušší verzi pouze slov) tvoří jméno, slovo nebo větu.

Příklad:

Dolánky
Leží nedaleko Turnova
A lákají k návštěvě
Statku
Kde žil Josef Dlask

Následuje společné sdílení.

Shrnutí

- ***Dlaskův statek*** *– významná kulturní památka nedaleko Turnova.*
- ***Josef Dlask*** *byl český písmák a sedlák, který žil na statku v* ***Dolánkách u Turnova.***
- *Díky jeho zápiskům víme, jak vypadal život na statku před 200 lety.*
- ***Písmáci*** *– pocházeli z lidových vrstev, zapisovali své paměti, psali poezii a duchovní literaturu, jejich dílo má především historickou vypovídající hodnotu.*

2.4.2 Téma č. 2 – „Josef Dlask a jeho zápisky – 2. část“ – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno během jedné vyučovací hodiny ve třídě 2. stupně základní školy a navazuje na úvodní hodinu tohoto bloku. Doporučenou věkovou kategorií jsou žáci osmého či devátého ročníku. Žáci pracují ve skupinách, ve kterých si prohloubí znalosti o významné osobnosti našeho regionu. Po úvodním zopakování a připomenutí předcházející hodiny žáci pracují s regionální literaturou. Pod vedením učitele čtou vybrané texty, metodou E-U-R (evokace - uvědomění - reflexe) pracují s textem. Sdílí ve skupině svou čtenářskou zkušenost podle zadaných rolí. Na závěr proběhne reflexe.

Metody

Brainstorming, evokace prostřednictvím přebalu knihy, práce ve skupinách, práce s pracovními listy (příloha 4.4.2), řízený rozhovor, prezentace publikace regionální literatury, reflexe.

Pomůcky

Pracovní listy (příloha 4.4.2), psací potřeby, kniha, úryvek z knihy

Podrobně rozpracovaný obsah

Téma hodiny: Významná osobnost našeho regionu Josef Dlask

První část

- V minulé hodině jste se seznámili s významnou osobností našeho regionu, sedlákem **Josefem Dlaskem**. Zamyslete se nad tím, co jste se dozvěděli, a říkejte, co se vám v souvislosti s Josefem Dlaskem vybaví.
- **Brainstorming** – vzpomeňte si na vše, co víte o Josefu Dlaskovi. Učitel vaše nápady zapisuje na tabuli, zapište si je i vy do svých pracovních listů. Cílem této aktivity je vzpomenout si na co nejvíce informací a vytvořit přehlednou myšlenkovou mapu.
- *Co se vám vybaví, když se řekne jméno Josef Dlask?*
- Nyní se podívejte na obal knihy **Zápisky Josefa Dlaska**, kterou napsala autorka Alžběta Kulíšková, která je zároveň kronikářkou města Turnova. Prohlédněte si obal knihy a řekněte, co všechno se vám vybaví. **Evokace prostřednictvím obalu knihy**.
- *Co vidíte na obalu knihy?*
- *Jak se vám obal knihy líbí?*
- *Zaujala vás na první pohled?*
- *Působí na vás kniha atraktivně? Láká vás k četbě?*
- *Jak vypadá toto místo dnes? Popište, zda vidíte nějaké rozdíly.*
- Kniha má podtitul **Měl jsem nestálé štěstí**. *Dokázali byste vysvětlit, co by to mohlo znamenat? Proč zrovna takový podtitul? Jaký mohl mít Dlask život? Podle čeho tak usuzujete?*
- Diskutujte.

Druhá část

Nyní se podrobněji seznámíme s Dlaskovou kronikou, a ponoříme se tak do časů dávno minulých.

Dlaskova kronika

- *Dlask si psal vše, s čím se potkal a co ho zajímalo,*
- *zápisů tohoto druhu a z této doby (1800–1853) na území naší celé země mnoho nemáme,*

- *najdeme zde informace nejen z Dolánek a z Turnova, ale i z celé Evropy. Nezahrnul do svých pamětí jenom události, které proběhly za jeho života, ale všímal si i starších, zachytil i to, o čem se doma třeba jen povídalo.*
- *Je to svědectví obyčejného vesnického (ale vzdělaného) člověka. Poznáváme, jaký rozhled mohl mít člověk na vesnici před 200 lety. Byla to doba, kdy člověk strávil celý svůj život pouze na pár kilometrech, v blízkosti svého domu. Představy o okolním světě mohly být velmi zkreslené, zjednodušené.*

- Nyní vytvoříte skupiny po 4.
- Ve skupině se podrobněji seznámíte s Dlaskovými zápisky. Budete pracovat s ukázkou z knihy Zápisky Josefa Dlaska. *Těšíte se? Co očekáváte?*
- Ve skupině si rozdělíte následující role:

- **Spojovatel** – hledá spojení mezi textem a vlastním životem, pátrá po podobnosti mezi tím, co stojí v textu a vlastní zkušeností
- **Mistr pasáží** – vyhledává části textu, které jsou zajímavé a stojí za to si je zapamatovat
- **Ilustrátor** – kreslí, zajímá se o vizuální vidění textu
- **Tazatel** – zajímá se o smysl textu, vymýšlí otázku/otázky k textu
- Každý si přečtěte text a dále pracujte s textem podle své role. Text si každý čtěte potichu sám pro sebe. Můžete si v textu podtrhávat, dělat poznámky či používat symboly, které vám pomohou s lepší orientací v textu.
- Pokud potřebujete cokoliv vysvětlit či ještě znovu objasnit princip této metody, obraťte se na učitele, který vám je po celou dobu plně k dispozici.

<u>Ukázka</u>

1794

Toho roku se stavěla světnice ode dřeva a chlív a maštel od kamena a hoření vrata a u dolení zahrady se plaňky o dva řady stromů víc vysadilo. Já sem se u toho hrozně napracoval, až sem celý zamrňavěl.[3]

1809

Dne 14. listopadu narodil se Josef Dlask, syn, v neděli večer v 8 hodin. Byly skvostný křtiny, ale otec můj nechtěl bejt doma. Odešel do mlejna a nedal se uprosit. Kmotrové byli tito: Václav Formánek z Modřic, švagr, Antonín Skála, mynář dolánecký, Jan Petr Durych, kapelník turnovský, sestra Terezie Riška mašovská. [4]

1840

Dne 1. a 2. ledna byly oblaka zrána zarděný jako oheň a sloupy od slunce stály až na den. Pak po s. Třech králích uhodily velký mrazy až do Jména Ježíše a na ten den pršelo a zase právě ve středu ráno zde ve 3 hodiny s půlnoci zase se ledy spustily, ale (byly) vysoko, až nám lávka vzaly na pole šenkýřovo. A také on je rozřezal. Ledy byly tlustý až ¾ lokte. Toho roku málo sněhu bylo, ale mrazy až přes sv. Marka.

---

[3] DLASK, Josef, KULÍŠKOVÁ, Alžběta, ed. *Zápisky sedláka Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí*. V Turnově: Muzeum Českého ráje, 2015. ISBN 978-80-87416-21-1. Strana 184.

[4] DLASK, Josef, KULÍŠKOVÁ, Alžběta, ed. *Zápisky sedláka Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí*. V Turnově: Muzeum Českého ráje, 2015. ISBN 978-80-87416-21-1. Strana 186.

Toho roku dne 7. dubna v pondělí zasypali se dva lidé z Mašova, dcera France Kosaře 16 let stará, pak syn Janků, baráčníka, 16 let starý, při dělání cesty za Valdštejnem u Čertovy ruky, co se jede ke Skále. Také měli funus najednou. Taky sem byl se synem, a když sme šli přes rynk, zvonili u svatého Mikuláše zrovna hrubým zvonem, a tu se (zvon) roztlouk, tu hned pukl. Také ten den se měla zasypat třetí děvečka, taky tam nádeničila. Však ona šla o polednách domů, protože měla řezavku, po břiše velký bolení, tak jí někdo poradil, aby si koupila rumu od kupce, aby to vypila, že jí bude dobře. Ona hned nechala tý práce a šla do města Turnova, a tak se zmátla, že místo rumu řekla olium (kyselina sírová), a jak domů přišla, hned ho vypila a hned bylo za pár hodin po ní. Tak byli všecky tři (v) jednu hodinu pryč.[5]

...

Nyní se ve skupině každý chopíte své role. Během určeného času se znovu vracíte k přečtenému, zamýšlíte se nad obsahem a zpracováváte text podle vaší role. Přichází moment, kdy každý z vás prezentuje svůj charakteristický pohled na text. **Spojovatel** vyzdvihne podobnosti, které našel mezi obsahem textu a vlastními životními zkušenostmi. **Mistr pasáží** prezentuje citace, které stojí za zapamatování. Vysvětlí, proč si dané pasáže zvolil. **Ilustrátor** předvede grafické zpracování obsahu textu. Vysvětlí a popíše své obrázky. **Tazatel** položí ostatním otázky. Pokuste se na ně odpovědět. Pokud nebudete znát správné odpovědi, pracujte s textem, nebo si nechte odpovědi vysvětlit od tazatele či požádejte o pomoc učitele.

Třetí část

Následuje zhodnocení celého textu. Ve svých pracovních listech máte otázky, které se týkají hodnocení textu. Zamyslete se nad nimi a písemně odpovězte.

- *Jak se vám text četl?*
- *Byl pro vás srozumitelný?*
- *Rozuměli jste všem slovům?*
- *Co vás v textu zaujalo po obsahové stránce?*
- *Co jste si zapamatovali?*
- *Bylo v textu něco, co vás překvapilo?*
- *Přečetli byste si rádi další části Dlaskových zápisků? Proč ano? Proč ne? Zdůvodněte.*

Evaluace:
Nyní pracujete všichni dohromady. Metodou řízeného rozhovoru a vzájemného sdílení s učitelem a spolužáky reflektujete svou zkušenost se čtením textu. Vycházejte ze svých poznámek, které máte v pracovních listech. Zhodnoťte průběh hodiny, vyzdvihněte, co se vám líbilo, popište, jak se vám pracovalo. Pokud se vám nějaká část nelíbila, vyjádřete svůj názor a navrhněte možná řešení.

[5] DLASK, Josef, KULÍŠKOVÁ, Alžběta, ed. *Zápisky sedláka Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí*. V Turnově: Muzeum Českého ráje, 2015. ISBN 978-80-87416-21-1. Strana 218.

Úkol pro zvídavé:

Zkuste si „zahrát“ na písmáka. Zapisujte si v časovém horizontu jednoho měsíce údaje o počasí, všímejte si, co se kolem vás děje, jak se žije ve vaší rodině a ve vašem městě. Po uplynutí doby přineste své zápisky do třídy a podělte se s ostatními.

Shrnutí

- *Josef Dlask*
- *kniha **Zápisky sedláka Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí***
- *práce s textem*

2.5 Tematický blok č. 5 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce“ – 2 × 45 minut

2.5.1 Téma č. 1 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce – 1. část “ – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno ve dvou bezprostředně po sobě následujících vyučovacích hodinách. Doporučenou věkovou kategorií jsou žáci 2. stupně, primárně je čtenářská dílna určena pro žáky osmého či devátého ročníku. Téma je ale možné bez problémů zařadit i v nižších ročnících 2. stupně základní školy. Žáci se na základě metod RWCT (Reading and writing to critical thinking) seznamují s méně známou pověstí Českého ráje. Po úvodní evokaci prostřednictvím obrázku pracují žáci ve skupinách, pomocí klíčových slov píší vlastní příběhy, přemýšlí nad možnostmi pokračování děje, hodnotí chování hlavních postav a čtou s předvídáním. Na závěr proběhne reflexe a zhodnocení.

Metody

Úvodní brainstorming, evokace prostřednictvím obrázku, asociace, práce s klíčovými slovy, práce ve skupinách s tablety all-in-one, metoda E – U – R (evokace – uvědomění – reflexe), čtení s předvídáním, práce s pracovními listy (příloha 4.5.1), evaluace a reflexe.

Pomůcky

Tablety all in one, prezentace SMART Notebook 4.5, SMART Notebook software, pracovní listy (příloha 4.5.1), psací potřeby, tabule, úryvek z knihy Jaroslavy Velartové 10 zastavení v Českém ráji.

Podrobně rozpracovaný obsah

Téma hodiny: Čtenářská dílna

První část

- V dnešní hodině se díky příběhu přeneseme do Českého ráje.
- **Evokace** pomocí obrázku – utvořte skupiny po 4. Ve skupině máte k dispozici tablet all in one, pracujeme nyní s prezentací 4.5. Každý ve skupině máte také k dispozici vlastní pracovní list (příloha 4.5.1), do kterého si zapisujete nejen podle pokynů učitele, ale i podle svých potřeb.
- Na svých tabletech vidíte obrázek.

- *Kdo si myslíte, že by mohl být na obrázku?*
- *Podle čeho tak usuzujete?*
- *Jak se postavy cítí?*
- *Co se mohlo přihodit?*
- *Proč si to myslíte?*
- *Kde by se příběh mohl odehrávat?*

- Diskutujte ve skupině o tom, co vidíte na obrázku. Na svých pracovních listech (příloha 4.5.1) máte tabulku, do které zapisujete své nápady. Zatím vyplňujete pouze sloupeček **tip**.

- Následuje společná diskuze nad jednotlivými tipy. Zatím se ještě nedozvíte, zda je váš tip správný, či není.

Obr. č. 10, zdroj: Jaroslava Velartová, 10 zastavení v Českém ráji, strana 18.

Otázka	**Tip**	**Ověření**
Kdo by mohl být na obrázku?		
Co se mohlo přihodit?		
Kde se pověst odehrává?		

Druhá část

- **Klíčová slova** a psaní krátkého příběhu – nyní si na tabuli přečtěte **5 klíčových slov**, máte je také ve svých pracovních listech (příloha 4.5.1). Na jejich základě se ve skupině pokuste napsat krátký příběh tak, aby v něm zazněla všechna daná slova. Samozřejmě můžete zadaná slova skloňovat.

  Chalupník

  Bída

  Myslivec

  Kostel

  Skála

- Nyní si přečteme vaše příběhy. Pozorně poslouchejte, co napsali vaši spolužáci. Možná že se některá skupina přiblížila, či dokonce správně odhadla, o čem bude náš dnešní příběh. To se však dozvíte až na samém konci čtenářské dílny.

- Pokračujeme **čtením s předvídáním** – to znamená, že pověst budeme číst po částech. Cílem je, aby byl text pro vás zajímavý a aby ve vás vzbudil zvědavost a představivost. Záměrně se nedozvídáte název příběhu. Můžete ale během čtení přemýšlet o tom, jaký nadpis byste pro příběh zvolili.

Třetí část

- **Čtení** – pracujete ve skupinách, každý z vás má svůj pracovní list (příloha 4.5.1). Každý si čte sám potichu.

  „Dlouho, dlouho tomu, co v Pelešanech žil chalupník Bárta. Chudý byl jak kostelní myš, chaloupku měl malou, střechu na stranu pokrčenou, porostlou netřeskem. Těžké bylo živobytí pro Bártu i pro jeho ženu. Bárta tu i tam u sedláků podělkoval, jeho žena také, a když u těch nebylo co dělat, chodil do lesa na klestí, aby si alespoň na zimu zásobu udělal, aby se ženou zimou neumřeli. Vypravil se tak jednou do lesa a celý půlden chodil a dohromady nic nenasbíral. Tak mu tak nějak šlo hlavou, jaký má život neutěšený, jen starosti a bídu. Usedl s nůší na pařez, hlavu sklonil do dlaní a div že neplakal. Ani kale neposlouchal, co se kolem děje, když tu mu kdosi zaklepal na rameno. Bárta zdvihl hlavu. Před ním stál nějaký pán, v mysliveckém obleku, osmahlých lící, v dlouhém plášti a klobouku se zeleným perem. Tenkými prsty se probíral v černém plnovousu a s jízlivým úsměvem v černých, uhrančivých očích hleděl na Bártu. „Čeho si přeješ, pane?“ ptal se chalupník.

- Po přečtení úvodu pověsti se společně ve skupině zamyslete nad otázkou. *Koho chalupník Bárta v lese potkal?*
- Svou odpověď zaznamenejte do pracovního listu (příloha 4.5.1), do sloupečku tip.

Otázka	**Tip**	**Ověření**
Koho si myslíte, že chalupník Bárta potkal?		

Nyní následuje krátká **pauza**.

2.5.2 Téma č. 2 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce – 2. část " – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno jako druhá část čtenářské dílny, která bezprostředně navazuje na část první. Doporučenou věkovou kategorií jsou žáci 2. stupně, primárně je čtenářská dílna určena pro žáky osmého či devátého ročníku. Téma je ale možné bez problémů zařadit i v nižších ročnících 2. stupně základní školy. Žáci se na základě metod RWCT (Reading and writing to critical thinking) seznamují s méně známou pověstí Českého ráje. Po úvodním připomenutí a shrnutí předcházející hodiny metodou brainstormingu se navazuje čtením s předvídáním. Žáci doplňují do pracovních listů své domněnky ohledně děje pověsti. Následuje vyhodnocení, porovnání domněnek s textem pověsti, vymýšlení nadpisu, reflexe metodou pětilístku. Závěrem proběhne shrnutí a zhodnocení celé čtenářské dílny.

Metody

Práce ve skupinách, práce s tablety all-in-one, metoda E – U – R (evokace – uvědomění – reflexe), čtení s předvídáním, práce s pracovními listy (příloha 4.5.1), prezentace publikace regionální literatury, metoda pětilístku, evaluace.

Pomůcky

Tablety all in one, prezentace SMART notebook 4.5, SMART Notebook software, pracovní listy (příloha 4.5.1), psací potřeby, tabule, úryvek z knihy Jaroslavy Velartové 10 zastavení v Českém ráji.

Podrobně rozpracovaný obsah

Téma hodiny: Čtenářská dílna – Pověst – 2. část

První část

- Než budeme pokračovat ve čtení, připomeneme si, co jste se dozvěděli v předcházející hodině.
- "Myslím si slovo" – vaším úkolem bude klást zjišťovací otázky tak, abyste dané slovo uhodli. **Zjišťovací otázka** – je typ otázky, na kterou odpovídáme ano/ne.

  Příklady otázek:

  Je hledané slovo podstatným jménem?

  Zaznělo slovo v předcházející hodině?

  Jedná se o příběh s historickým jádrem?

  Je to příběh, který si lidé předávali ústně z generace na generaci? …

- Hledaným termínem je **pověst**.
- Nyní budete i nadále pracovat ve stejných skupinách, které jste vytvořili v minulé hodině. Vaším úkolem bude společně charakterizovat pověst. Napište svými vlastními slovy, jak rozumíte tomuto literárnímu žánru.

- *Jak byste charakterizovali literární termín pověst?*

Pověst – je příběh, který má historický základ. Jedná se o útvar ústní lidové slovesnosti, protože si ji lidé dříve vyprávěli a předávali z generace na generaci. Často se vztahuje ke konkrétním místům, hradům, zámkům, domům, dokonce i ke stromům, skalám, zvonům apod. Má pravdivé jádro a je doplněna nadpřirozenými bytostmi a událostmi.

- Následuje krátká prezentace jednotlivých skupin, díky které byste si měli upevnit termín **pověst**.

Druhá část

- Přesouváte se k pokračování čtení pověsti. V tuto chvíli si připomeneme, co jste již přečetli a co víte.
- Pracujete všichni dohromady. Učitel vás vyzve, abyste převyprávěli úvod pověsti podle toho, co jste si zapamatovali. Je dobré, pokud bude mluvit pouze jeden z vás a řekne jednu větu. Na ni naváže další a další, dokud přečtený kus textu společně převyprávíte.
- *Co jsme si přečetli v minulé hodině?*
- *Jak příběh začínal?*
- *Jak to bylo dál?*

- K ruce si vezměte pracovní listy (příloha 4.5.1) s textem. Pokračujeme ve čtení. Čtěte pozorně a přemýšlejte, jak by se děj mohl dále vyvíjet. Každý si čte sám potichu.

Pán se zasmál, jako když křemínky přesýpá, a povídá: „Dívám se tak na tebe, Bárto, a zdá se mi, že s tím svým životem valně spokojen nejsi.“ Bárta se sice podivil, odkud pán zná jeho jméno, ale hořce odpověděl: „Bodejť bych byl! Od úsvitu do západu slunce se jen plahočím, nic z toho nemám a dnes nevím, co budu zítra jíst. Jen suchý chléb a trochu mléka, to je celé, co dám do úst, a musím být ještě rád, že tohle je.“ „Vím, vím,“ povídá pán a hlavou přikyvuje, „a proto jsem přišel, abych ti pomohl.“ Chalupník udiveně povstal a hleděl na pána, jak ten by mu chtěl pomoci. „Inu tak, uděláme výměnu. Když mi dáš, o čem doma nevíš, z bídy ti pomůžu.“

- Po přečtení se zamyslete nad následující otázkou a předvídejte, co doma asi má. Svůj tip či tipy zapište.

Otázka	Tip	Ověření
Co doma asi má? O čem neví?		

- Pokračujeme v četbě.

Chalupník zavrtěl hlavou: že by on měl doma něco, o čem neví? Chaloupka byla chudá, a tak si myslil, že si z něho pán tropí jen dobrý den, a rád přikývl. „I tak si to vezmi, jen když nás vysvobodíš z té prokleté bídy!“ Pán vzal chalupníkův pytel, až po okraj jej naplnil listím, zavázal a povídá: „Tenhle pytel si vezmi na záda a rozvaž jej až doma. A pamatuj si, že za čtyřiadvacet let si přijdu v devět hodin pro ono slíbené.“ Než se chalupník nadál, nebylo po myslivci ani stopy, jen sirný zápach po něm zbyl. Bártu pojalo neblahé tušení, že to byl čert. Ale mávnul rukou a hodil si plný pytel přes rameno. Až se prohnul, jak byl těžký. Že však pánovi slíbil, že se do pytle podívá až doma, potlačil svoji zvědavost a spěchal domů.

Otázka	Tip	Ověření
Co bude v pytli?		
Jak bude Bárta reagovat, až přijde domů? Co ho doma čeká?		

Sotva že překročil práh dvora, postavil pytel na zem a zvědavě jej rozvázal. Údivem vykřikl. Pytel byl vrchovatě naplněn dukáty. Teď se teprve Bártovi rozjasnilo a poznal, že v lese mluvil s čertem. S neblahou předtuchou vcházel do chalupy. Když otevřel dveře, viděl na loži ženu a vedle ní malé děťátko, novorozeně, které tiše dřímalo, špulíc ústa. Žena se slabě usmála na manžela a ukazujíc na dítě, tiše řekla: „Podívej se, synek se nám narodil.“ Ale Bárta se neradoval. Jen schmuřil čelo při pomyšlení, že by tohoto synečka měl po dvaceti čtyřech letech vydat ďáblu. Jeho žena si to špatně vyložila, že prý snad z tohoto přírůstku má strach, že bude muset víc pracovat. Mávl rukou. „I to nic, jsem jen unavený, jak jsem chodil po lese, ale teď nám bude dobře. V lese jsem našel pytel plný peněz, snad jej lupiči pohodili.“ „I to nic, jsem jen unavený, jak jsem chodil po lese, ale teď nám bude dobře. V lese jsem našel pytel plný peněz, snad jej lupiči pohodili.“ Žena se radovala, že je konec bídy, a otec Bárta musel skrývat svoje starosti, když si pomyslil, za jakou cenu peníze dostal. Koupili statek, k němu pole a hospodařili. Dobře se jim dařilo. Synek, kterému dali jméno Jiřík, rostl jako z vody, rodičům pro radost. Největší jeho radostí bylo vzít si knihu a prohlížet si staré obrázky. Brzy se i písmenka u pana faráře číst naučil, a jak dospíval, rád posluhoval při mši. Brzy vyšel vesnickou školu, a že měl chytrou hlavu, přimlouval se kantor, aby synka poslali do latinských škol. A tak sedlák Bárta s těžkým srdcem synka poslal do škol až do samé Prahy. A když potom synek dospěl, projevil přání stát se knězem, proti čemuž ani otec, ani matka nic neměli.

Otázka	Tip	Ověření
Jak bude příběh pokračovat?		
Napadá vás, jak mladého muže zachránit?		

- Ve skupině prodiskutujte, jak by příběh mohl pokračovat. Zkuste se zamyslet, jak by se dalo mladému muži pomoci.
- Poté pokračujeme ve čtení.

Léta utíkala, vysvěcení se blížilo, a že Jiřík měl tak rád rodiče, sám představený semináře se přimluvil, že byl určen jako kaplan do blízké vesnice. Ale starého Bártu svírala starost, když se blížil čtyřiadvacátý rok. Žena to na něm pozorovala, svěřila se s tím synovi a oba společně na otce udeřili, co že mu je. A tak jim starý Bárta pověděl všechno. Syn se zamyslil a povídá: „Zrovna v neděli tomu bude čtyřiadvacet let, co jsem se narodil. V ten den sloužím na Valdštejně první mši svatou. Když budu do devíti hodin hotov se mší, nebude už čert nikdy na mne mít právo. Modlete se za mne a vše dobře dopadne.“ A tak se také stalo. Již od časného rána klečeli oba rodiče před oltářem a horoucně se modlili za synovu spásu. A právě když Jiřík dořikával „Amen“, čert kolem kostela proletěl, až se zvedlo povětří veliké, podobné bouři. Hrom bil, to jak čert zuřil, že mu lidská duše unikla. Ještě když lidé vycházeli z kostela, zaslechli ve skalách těžkou ránu, jako když hrom udeří. S údivem si pak ukazovali na jediné skále otištěných pět čertových prstů, jak se ďábel v rychlém letu skály zachytil. A té skále se od té doby říká Čertova ruka.“[6]

- Po přečtení následuje společná kontrola jednotlivých částí. Nyní budete prezentovat své tipy a srovnáte je s vlastním textem. Diskutujte o tom, kdo měl správný tip, kdo předvídal jinak, koho děj překvapil či kdo odhadoval správně.

  Kdo jste správně odhadl další vývoj příběhu?

  Kdo jste předvídal jinak? Jak?

  Ve kterých částech jste se shodli? Ve kterých se naopak lišíte?

  Koho překvapil závěr? Čekali jste jiný konec pověsti? Jaký?

[6] VELARTOVÁ, Jaroslava, ed. 10 zastavení v Českém ráji. Nakladatel Libor Velart. ISBN 80-900035-1-6. Strana 17–18.

- Ve skupině se dohodněte, jak by se pověst mohla jmenovat. *Jak by se pověst mohla podle vás nazývat?*
- Každá skupina nahlas řekne svůj návrh. Porovnejte své nadpisy s původním nadpisem O Čertově ruce.
- Učitel vám představí publikaci regionální literatury od Jaroslavy Velartové – 10 zastavení v Českém ráji. *Zná někdo tuto publikaci? Setkali jste se již s touto knihou? Kde?*
- Pomocí tabletu a přístupu k internetu vyhledejte informace o Čertově ruce. Pokud jste dobře hledali, zjistili jste, že zde kdysi stával hrad.

Třetí část

- Metodou **pětilístku** na závěr ve skupině shrnete hlavní postavu, chalupníka Bártu. Zapište do svých pracovních listů (příloha 4.5.1).
- **Pětilístek** je metoda, která slouží ke shrnutí probraného tématu v reflektivní fázi hodiny. Struktura pětilístku vypadá takto:
  1. řádek – 1 slovo (nejčastěji hlavní téma, jméno hlavní postavy), nejčastěji podstatné jméno, v našem případě bude na 1. řádku slovo Bárta.
  2. řádek – 2 slova, hodnotící přídavná jména. *Jaký Bárta je?*
  3. řádek – 3 slova, slovesa. *Co Bárta dělá?*
  4. řádek – napište větu o 4 slovech, která se vztahuje ke slovu z 1. řádku. Vy tedy píšete větu o 4 slovech tak, aby byla o Bártovi.
  5. řádek – synonymum k 1. řádku

Úkol pro zvídavé:
Podnikněte výpravu po místech, o kterých se píše v pověsti. Zdokumentujte je, vyfoťte je. Připravte si **reportáž** z výletu pro své spolužáky. Na základě dojmů z míst zkuste napsat vlastní verzi pověsti. Zkuste zjistit podrobnější informace o hradě Čertova ruka, který kdysi stával nedaleko Valdštejna. *Co se z něj dochovalo do dnešní doby?*

Metodou společného sdílení zhodnotíme celý průběh čtenářské dílny. Vyjádřete, jak se vám pracovalo, zda vás text oslovil, zda jste se dozvěděli něco nového či překvapivého. Pokud máte připomínky či se vám něco nelíbilo, navrhněte možnosti zlepšení.

Jak se vám v dnešní hodině pracovalo?

Co říkáte na to, jak se zachoval chalupník Bárta? Souhlasíte s jeho chováním? Jednali byste stejně, či jinak? Proč?

Jaká postava vám byla nejbližší? Proč?

O jakých místech Českého ráje pověst vypráví? Znáte nějaké další pověsti Českého ráje? Jaké?

Byl pro vás text pověsti zajímavý? Pokud ano, čím? Pokud ne, vyjádřete proč.

Dozvěděli jste se v této hodině něco nového?

Chtěli byste se vypravit na místa, o kterých se píše v pověsti?

Shrnutí čtenářské dílny

- Pověst – útvar ústní lidové slovesnosti, vztahuje se k určitému místu (hradu, domu, městu…), má historické jádro, je doplněna nadpřirozenými postavami a událostmi.
- Čtení s předvídáním
- Práce s tablety, vyhledávání na internetu
- Představení regionální publikace
- Pětilístek
- Zhodnocení

2.6 Tematický blok č. 6 – „Židé v Turnově“ – 2 × 45 minut

2.6.1 Téma č. 1 – „Židé v Turnově – 1. část“ – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno během jedné vyučovací hodiny ve třídě 2. stupně základní školy. Ideální věkovou skupinou jsou žáci osmého ročníku. Téma lze ale bez problémů začlenit i v devátém ročníku. Žáci pracují individuálně či ve skupinách. Seznámí se se zajímavou a pro žáky pravděpodobně méně známou historickou etapou našeho města. Po úvodní motivaci a brainstormingu pracují žáci s textem, díky kterému se pomocí jedné z metod RWCT seznamují s regionální publikací. Práce s textem je zaměřena i na procvičování pravopisu a prohloubení znalostí těžšího jevu psaní velkých a malých písmen. Na závěr proběhne evaluace.

Metody

Brainstorming, práce s textem metodami RWCT (Reading and writing to critical thinking), práce ve skupinách s tablety all-in-one, práce s pracovními listy, výklad nového pravopisného jevu, prezentace publikace regionální literatury, rozhovor učitel – žák, diskuze, evaluace – volné psaní.

Pomůcky

Tablety all in one s připojením k internetu, SMART Notebook software, prezentace SMART Notebook 4.6, fotografie, pracovní listy (příloha 4.6.1), psací potřeby, úryvek z knihy.

Podrobně rozpracovaný obsah

Téma hodiny: Židé v Turnově – 1. část

První část

V dnešní hodině se vypravíme do nedávné minulosti, která se smutně zapsala do života našeho města. Přeneseme se do čtyřicátých let 20. století.

Nejprve se podívejte na fotografii (obrázek č. 11) …

Poznáváte místo na fotografii?

Chodíte okolo?

Co na fotografii vidíte?

Obr. č. 11, Židovský hřbitov v Turnově, zdroj: vlastní fotografie

Zamyslete se, zda vám je místo povědomé.

Napadá vás již téma dnešní hodiny?

Slyšeli jste již někdy o Židech v Turnově?

Víte, že v Turnově žila po staletí četná židovská komunita?

Vybaví se vám další konkrétní místa v Turnově, která jsou spojena s Židy? Která místa to jsou? Navštívili jste již tato místa?

Znáte nějaké židovské zvyky a tradice?

Pojí vás s tímto tématem nějaká osobní zkušenost? Pokud ano, mohli byste se o ni podělit?

Napadá vás, proč v současné době již fungující židovskou obec v Turnově nemáme? Tato poslední otázka nás přenese k následující aktivitě.

Nyní se rozdělíte do skupin po 4. Každý ve skupině dostanete pracovní list, do kterého si budete zapisovat.

Před sebou máte pracovní list. Podívejte se nyní na tabulku.

	V Turnově bylo nutné sehnat ubytování pro židovské uprchlíky, kteří k nám přišli ze zabraného pohraničí.	
	V Turnově byl obnoven vlastní rabinát.	
	V roce 1939 žilo v turnovském okrese zhruba 50 Židů.	
	Uprchlé rodiny, které přišly do Turnova, pocházely především z oblasti Jablonecka a Liberecka.	
	Turnovští Židé byli deportováni do Terezína.	

Přečtěte si věty. Všimněte si sloupečku před a za větami. Do sloupečku před větami si každý napište velké tiskací A (jako ANO), pokud si myslíte, že je věta pravdivá. Pokud si myslíte, že to bylo jinak, či s obsahem věty nesouhlasíte, napište velké tiskací N (jako NE).

Za chvíli si přečteme ukázku, která pochází z regionální publikace, již vám nyní ukážu. *Znáte někdo tuto knihu? Pokud ano, kde jste se s publikací setkali?*

Následuje krátká prezentace knihy Židé na Turnovsku autorů Mgr. Pavla Jakubce a Terezie Dubinové, PhD.

Druhá část

Před vlastním čtením se zamyslíme nad psaním slova žid / Žid.

Napadá vás, kdy by se toto slovo psalo s malým a kdy s velkým počátečním písmenem? Zkuste svá tvrzení odůvodnit.

- Žid – příslušník židovského národa
- žid – vyznavač židovského náboženství, stejné jako křesťan, evangelík apod.

Je důležité podotknout, že v některých textech je problematické rozlišit, kdy se jedná o příslušníka židovského národa a kdy se mluví o vyznavači židovského náboženství.

Pracujte také s tabletem all-in-one a prezentací 4.6, kde využijte spojovačku k upevnění tohoto pravopisného jevu.

Nyní se pustíte do četby. Každý si potichu čte. Doplňte chybějící písmena či podtrhněte správnou variantu u psaní velkých písmen.

Doposud žádná tragédie nezasáhla do života ž/Židovských ob__vatel na t/Turnovsku a koneckonců v celé e/Evropě tak v__znamným způsobem, jak se to mělo stát v letech následujících. Představenstvo místní obce čekal nesnadný úkol postarat se o ub__tování ž/Židovských uprchlíků z obsazených pohraničních oblastí. Jejich masov__ příliv do města a okol__ __působ__l takovou s__tuaci, o níž b__se v předcházejících letech nikdo ani neodvážil uvažovat: prostřednictvím/Mladoboleslavského rab__na g/Goldmanna došlo k jednání o zřízení opětovného vlastního rabinátu v t/Turnově z důvodu nenadálého zv__šení počtu židů. Návrh ovšem neb__l obcí v m/Mladé b/Boleslavi akceptován.

Dne 28. srpna 1939 b__l v t/Turnovském okrese přítomen 221 žid. Toto číslo se neustále měnilo, neboť v__sledný počet židů, ub__tovaných na t/Turnovsku v době zabrání pohraničí od začátku deportací, b__l značně v__ší. Jejich počet kol__sal podle toho, jak se některým podařilo dostat do zahraničí, případně pokud si t/Turnov zvol__l__ pouze za dočasnou dest__naci. Uprchlé rodiny pocházel__ v největší míře z prům__slov__ch center j/Jablonce n/Nad n/Nisou a l/Liberce a nezřídka se ob__vují židé i ze vzdálenějších oblastí, nejednou příbuzensky spojení s t/Turnovským__ rodinam__.

….

V roce 1941 jsou již někteří židé zatčeni, tehdy ještě jako pol__t__čtí vězni, a odvlečeni do koncentračních táborů.

….

Tragédie t/Turnovských židů, ať již starousedlíků nebo uprchlíků, je v největší míře dovršena 16. ledna 1943, kdy jsou ve většině odvezeni transportem Cm ze __hromaždiště na hradě v m/Mladé b/Boleslav__ do t/Terez__na a odtud záhy 20. ledna 1943 transportem Cq do o/Osvětim__. [7]

Následuje kontrola pravopisu. Společně si odůvodníte všechny pravopisné jevy.

Rozumíte pravopisu všech jevů? Co byste potřebovali dovysvětlit?

Nyní se vraťte k tabulce, se kterou jste pracovali na začátku. Porovnejte své tipy s obsahem textu. Zapište do kolonky za větou A/N podle toho, co jste se dozvěděli z textu. Tam, kde shoduje váš tip se skutečným obsahem textu, udělejte hvězdičku za tabulkou.

V čem jste se shodli?

Co jste naopak odhadli špatně?

Která informace vás překvapila?

Co nového jste se dozvěděli?

Třetí část

Reflexe

Sedneme si společně do kruhu a zamyslíme se nad uplynulou hodinou. Máme za sebou náročné téma, poznali jste smutný osud obyvatel našeho města. Jsou to události, které je nutné neustále připomínat a mluvit o nich, aby se nezapomnělo a nikdy více se nic podobného neopakovalo. Zamyslete se nad citátem George Santayany:

[7] DUBINOVÁ, Terezie a Pavel JAKUBEC. *Židé na Turnovsku*. Turnov: Město Turnov – Odbor cestovního ruchu, 2010. ISBN 978-80-254-8407-4. Strana 44–46.

“Ten, kdo zapomněl na svoji minulost, je odsouzen ji znovu prožít.”

Zkuste vyjádřit, co vás v hodině oslovilo, zasáhlo, rozesmutnilo či překvapilo. Zkuste se zamyslet nad posláním závěrečného citátu. Na závěr se pokusme zamyslet nad dnešním světem:

Myslíte si, že i v dnešní době jsou na světě místa, kde jsou lidé také nuceni opustit své domovy kvůli náboženství?

Slyšeli jste již někdy o takových osudech?

Úkol pro zvídavé:

Vydejte se na procházku Turnovem. Zastavte se v Informačním centru, kde si vyzvednete propagační materiály o židovských památkách. Projděte se po místech spojených s židovskými obyvateli města, zdokumentujte je. Připravte si reportáž ze své procházky pro spolužáky.

Shrnutí

- Židé v Turnově
- Pravopis slov žid/Žid a jeho vysvětlení
- Komplexní opakování pravopisných jevů
- Práce s textem metodou RWCT

2.6.2 Téma č. 2 – „Židé v Turnově – 2. část“ – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno během jedné vyučovací hodiny ve třídě 2. stupně základní školy a tematicky navazuje na předchozí hodinu tohoto bloku. Hodina je určena pro žáky osmého ročníku. Téma lze ale začlenit i v devátém ročníku. Žáci pracují individuálně i ve skupinách. V první části hodiny si žáci ve skupinách metodou kladení otázek zopakují to, co se dozvěděli v předcházející hodině. Stěžejním tématem je prostřednictvím práce textem seznámit žáky s turnovskou synagogou a jejím osudem. Žáci se seznámí s metodou I.N.S.E.R.T. a s její pomocí čtou text. Na závěr proběhne hodnocení.

Metody

Kladení otázek, práce s textem metodou RWCT (Reading and writing to critical thinking), práce ve skupinách, práce s tablety all-in-one, práce s pracovními listy, prezentace publikací regionální literatury, rozhovor učitel – žák, diskuze, evaluace – volné psaní.

Pomůcky

Tablety all in one s připojením k internetu, SMART Notebook software, prezentace SMART Notebook 4.7, fotografie synagogy, pracovní listy (příloha 4.6.2), psací potřeby, knihy regionální literatury, úryvek z knihy.

Podrobně rozpracovaný obsah

Téma hodiny: Židé v Turnově – osud turnovské synagogy

První část

Pojďme se společně zamyslet nad předcházející hodinou, ve které jste poznali smutnou historií Židů v Turnově. Utvořte skupiny podle instrukcí učitele. Každá skupina se zamyslí nad minulou hodinou a nad jejím obsahem.

- Ve skupině vymyslete 2 otázky, které, až vás učitel vyzve, položíte ostatním skupinám. Na vymýšlení otázek máte časový limit 4 minuty. Otázky si zapište do pracovního listu (příloha 4.6.2), kde máte k dispozici seznam možných tázacích slov, která vám mohou posloužit jako inspirace či odrazový můstek pro vaše otázky.

  Kdo?

  Jak? Jaký?

  Co?

  Kde?

  Kdy?

  Proč?

  Kolik?

  Odkud? Kam?

- Po uplynutí stanoveného časového limitu položí každá skupina své otázky. Ostatní na tyto otázky odpovídají. Pokud nebudete vědět správnou odpověď, skupina, která otázku vymyslela, vám pomůže a odpověď vám osvětlí.

Druhá část

- Nadále pracujete ve skupinách. Nyní máte k dispozici tablet all in one, kde v programu SMART notebook software budete pracovat s textem. Vaším úkolem bude doplnit na správná místa vynechaná slova. Ta najdete jako nápovědu pod textem. Musíte číst velmi pečlivě, odhadovat význam vět a vzájemně si pomáhat. Kontrolu provedete také pomocí tabletu.
- Po dokončení této aktivity proběhne krátká společná reflexe.

První doložená synagoga v Turnově stála v dnešní ulici …….. Dvořáka. Byla postavena ze……. a v roce 1643 byla zničena……. I druhá synagoga, která stála již poblíž dnešní Malé ……, byla ze dřeva, a tak bohužel také …….[8]

Nápověda: Jizery, dřeva, Antonína, požárem, vyhořela

Jak se vám pracovalo?

Bylo těžké odhadnout, kam vynechaná slova patří?

Kolik slov jste doplnili správně?

Kde stála v Turnově první doložená synagoga?

Víte, kde je tato ulice? Jaká instituce sídlí dnes v této ulici?

Z čeho byla tato první synagoga postavena a jaký byl její osud?

[8] DUBINOVÁ, Terezie, JONGELING, K., JONGELING-VOS, G. J. *Synagoga a židovský hřbitov v Turnově.* Turnov: Město Turnov – Odbor cestovního ruchu, 2009, strana 8.

Kde stála druhá doložená synagoga a co se s ní stalo?

Jaké informace vás překvapily?

- Pokračujeme čtením s doplňováním. I nadále pracujeme ve skupinách.
- Čteme další část textu a pracujeme stejným způsobem ve skupinách s tablety all-in-one, jak bylo popsáno výše.

Tak Židé zakoupili pozemek po vyhořelém …… domě, na kterém postavili v roce 1719 třetí synagogu, tentokrát …….. U synagogy stála také …… a dům…… Židé nesídlili ale jen v centru Turnova, ale i v nedalekých …….. a okolních ……..[9]

Nápověda: škola, rabína, Daliměřicích, obcích, měšťanském

<u>Reflexe</u>

Bylo nyní doplňování pro vás jednodušší či naopak složitější?

Jaké máte pocity z vaší práce?

Kolik slov jste doplnili správně?

Co stálo u synagogy?

Sídlili Židé pouze v centru Turnova?

- Pokračujeme čtením odborného textu většího rozsahu. Text si přečtěte každý sám pro sebe ve svých pracovních listech (příloha 4.6.2).
- Budeme pracovat metodou I.N.S.E.R.T. Každý si vezměte psací potřeby a do textu si vpisujte symboly podle metody I.N.S.E.R.T. Učitel vám symboly napíše na tabuli tak, abyste je měli neustále před očima a kdykoli se tak mohli ujistit, že postupujete správně.

[9] DUBINOVÁ, Terezie, JONGELING, K., JONGELING-VOS, G. J. *Synagoga a židovský hřbitov v Turnově.* Turnov: Město Turnov – Odbor cestovního ruchu, 2009, strana 8.

Metoda I.N.S.E.R.T. – je metoda, kdy si budete dělat během čtení textu následující poznámky:

✓ Udělejte fajfku tam, kde se v textu potvrzuje to, co jste již věděli.

\+ Udělejte plus, pokud se dozvídáte informaci, která je pro vás nová a také důvěryhodná.

\- Udělejte minus, pokud to, co čtete, neodpovídá tomu, co víte. Tímto symbolem můžete označit i to, co je v rozporu.

? Udělejte otazník tam, kde se objeví informace, které nerozumíte, či tam, kde byste se rádi dozvěděli více.

Po válce se vrátilo 19 Židů. Ti se snažili život obce obnovit. Po roce 1948 však někteří emigrovali a zbylí neměli sílu a finance vést náboženský život a pečovat o synagogu. Budova synagogy byla předána podniku Drobné zboží Pardubice, který ji využíval jako skladiště. Koncem 60. let proběhla radikální přestavba budovy. V místech bývalé bimy (řečniště) byl zasazen železobetonový sloup, který podpíral nově vytvořené betonové patro na úrovni ženské galerie. Ozdoby svatostánku byly rozbity, stejně tak rituální umyvadlo, jehož výklenek dělníci zazdili. Stejný osud potkal výklenky (niky) v mužské modlitebně. V rohu předsíně byl postaven nákladní výtah se šachtou proraženou v podlaze ženské galerie. Z rohu mužské modlitebny a ze ženské galerie byly proraženými dírami ve zdi vedeny rampy do protějších domů, po kterých se vozilo zboží. Původní dveře byly překryty a otlučeny plechem. Unikátní malovaný strop doznal značného poškození nešetrnou instalací zářivek.

Z původních předmětů se zachovaly liturgické předměty, které byly v roce 1941 a znovu v 50. letech uloženy v Židovském muzeu v Praze (stříbrná koruna, nástavce, štít a ukazovátko na Tóru, pláštíky), a dále dřevěné desky Desatera, které neznámý člověk odnesl v době přestavby na skladiště do místního Muzea Českého ráje. Svitky Tóry z turnovské synagogy potkal stejný osud jako dalších zhruba 1500 svitků z českých a moravských synagog: v roce 1964 je komunistická vláda svévolně zcizila ze zestátněného Židovského muzea, kde byly uloženy, a prodala je do zahraničí. V současné době je spravuje nadace se sídlem v Londýně, která je opravuje a propůjčuje fungujícím židovským komunitám po celém světě.[10]

- Během čtení si tedy dělejte dané symboly, ale nemusíte označit každou informaci. Může se stát, že na konci čtení budete mít text označený jen několika symboly.
- Následuje společná diskuze. Budete procházet jednotlivé symboly. Určitě jste zvědaví na ostatní, jaké značky si k textu poznamenali a proč.
- Sdílejte tedy své zkušenosti se čtením textu. Nyní se mohou objevit nové podněty a další otázky, které vás při čtení napadly. To pro vás může být impulsem k dalšímu studiu tohoto tématu.

[10] DUBINOVÁ, Terezie, JONGELING, K., JONGELING-VOS, G. J. *Synagoga a židovský hřbitov v Turnově.* Turnov: Město Turnov – Odbor cestovního ruchu, 2009, strana 10–11.

Třetí část

- Poslední částí hodiny je zhodnocení celé lekce. Během 2 minut napište hodnocení hodiny. Zamyslete se nad tématem hodiny, osudem synagogy a také nad tím, jak se vám v hodině pracovalo. Zkuste ohodnotit vlastní práci, dále popřemýšlejte o tom, co jste se dozvěděli nového či pro vás zajímavého.
- Využijte volného psaní, tzn. pište po celý stanovený časový limit, nesoustřeďte se na pravopis, ale na obsah svého sdělení. Pište v souvislých větách, nechce plynout své myšlenky, nevracejte se k již napsanému, neškrtejte.
- Společně s učitelem sdílíte svá hodnocení. Vyjadřujete se k obsahu hodiny, jejímu průběhu, navrhujete možná zlepšení.

Úkol pro zvídavé:

Navštivte turnovskou synagogu. Zjistěte si, jaká je otevírací doba a vydejte se na prohlídku. Zdokumentujte svoji návštěvu, pořiďte fotografie, zapište si své dojmy. Předejte své zážitky svým spolužákům pomocí prezentace či krátkého referátu, pokuste se je namotivovat k návštěvě synagogy.

Shrnutí:

Synagoga v Turnově

- *Původní dvě synagogy vyhořely, první stála v dnešní ulici Antonína Dvořáka, druhá u Malé Jizery.*
- *Třetí synagoga byla již kamenná, postavená v roce 1719.*
- *Židé nesídlili pouze v centru Turnova, ale i v nedalekých Daliměřicích či okolních obcích.*
- *Po druhé světové válce se již náboženský život Židů v Turnově neobnovil.*
- *Budova synagogy byla používána jako skladiště a byla necitlivě přestavěna.*
- *Osud turnovské Tóry byl stejný jako osud dalších asi 1500 svitků z Čech a Moravy – byly komunistickým režimem rozprodány do zahraničí.*

Obr. č. 12 Synagoga v Turnově, zdroj: vlastní fotografie.

2.7 Tematický blok č. 7 – Návštěva Muzea Českého ráje v Turnově – Čteme v kronikách – 2 × 45 minut

2.7.1 Téma č. 1 – „Kronika a její význam – 1. část“ – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno během dvouhodinového bloku v Muzeu Českého ráje v Turnově a je určeno pro žáky osmého či devátého ročníku základní školy. V muzeu je přivítá historik muzea. V úvodu žákům představí muzeum a vyzdvihne význam místa, kam se přišli podívat. Krátce připomene historii turnovského muzea. Dále žákům vysvětlí, co je kronika obce, jak a proč se píše. Představí žákům kroniku města Turnova a zmíní, že nejen obce mají kroniky, ale že kroniku může mít i škola.

Metody

Asociace podle fotografie, brainstorming, řízený rozhovor, prezentace kronik, diskuze, shrnutí – hodnocení.

Pomůcky

Fotografie muzea, ukázky kronik, psací potřeby, pracovní list (příloha 4.7.1).

Podrobně rozpracovaný obsah

První část

Téma hodiny: Kronika a její význam I

- Historik muzea vás přivítá v Muzeu Českého ráje v Turnově

Obr. č. 13, Dům U Bažanta, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 14, Muzeum Českého ráje v Turnově, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově.

- *Znáte budovu, ve které se právě nacházíte? Navštívili jste již někdy toto místo? Pokud ano, kdy a s kým jste již muzeum navštívili?*
- *Jak se toto muzeum vůbec jmenuje?*
- Podívejte se na historickou a současnou fotografii muzea. Zamyslete se nad tím, co již o muzeu víte. Říkejte vše, co vás napadá k turnovskému muzeu.

- *Co vás napadne, když se řekne muzeum?*
- *Co je to muzeum? Kdo v něm pracuje a proč?*
- *Je rozdíl mezi muzeem a starožitnictvím? Pokud ano, tak jaký?*
- *K čemu muzeum slouží?*
- *Myslíte si, že lidi zajímá minulost, když je to už minulost?*
- *Co uchovává muzeum?*
- *Kde je to uloženo?*
- *Jak se toto muzeum vůbec jmenuje?*
- *Jaká oddělení má turnovské muzeum?*

- Oddělení muzea – nyní se seznámíte s jednotlivými odděleními muzea. Pozorně si prohlédněte fotografie a zkuste podle nich hádat, jaký předmět je na obrázku a do kterého oddělení muzea patří.

Oddělení muzea jsou:

1. Historie
2. Archiv
3. Historie umění
4. Mineralogie
5. Archeologie
6. Etnografie a umělecké řemeslo
7. Knihovna

Obr. č. 15, obrázek A, zdroj: Muzeum Českého ráje.

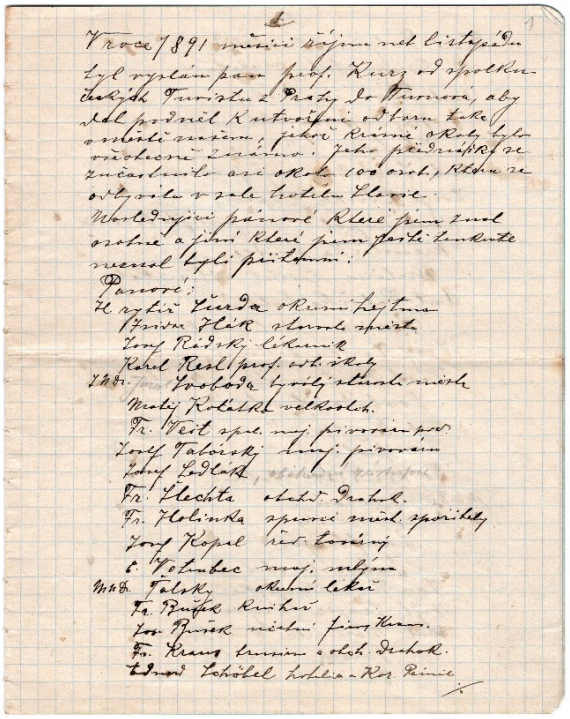

Obr. č. 16, obrázek B, zdroj: Muzeum Českého ráje.

Obr. č. 17, obrázek C, zdroj: Muzeum Českého ráje.

Obr. č. 18, obrázek D, zdroj: Muzeum Českého ráje.

Obr. č. 19, obrázek E, zdroj: Muzeum Českého ráje.

Obr. č. 20, obrázek F, zdroj: Muzeum Českého ráje.

Obr. č. 21, obrázek G, zdroj: Muzeum Českého ráje.

Doplňte následující tabulku. Ke každému oddělení muzea přiřaďte správnou fotografii.

1. Historie	2. Archiv	3. Historie umění	4. Mineralogie	5. Archeologie	6. Etnografie a umělecké řemeslo	7. Knihovna

<u>Muzeum Českého ráje v Turnově</u>

- *Bylo založeno v roce 1886.*
- *Patří k nejstarším muzeím regionálního typu v České republice.*
- *Své první místo mělo muzeum na půdě radnice a nebylo zpřístupněno návštěvníkům.*
- *Na dnešním místě ve Skálově ulici je od roku 1927 díky odkazu pana Boháčka, který svůj dům pro potřeby muzea ve své závěti odkázal, tehdy první stálé expozice přivítaly své návštěvníky.*
- *V období 2. světové války bylo přízemí zabráno policií, došlo ke stěhování části sbírek i na zámek Hrubý Rohozec, expozice se staly spíše depozitářem.*
- *Roku 1948 proběhla přístavba 3. patra výstavní budovy čp. 71 – obrazárna.*
- *V 60. letech byly zřízeny depozitáře v budově bývalé městské věznice.*

- *Stálé expozice národopisu, mineralogie, historie a turnovského kamenářství byly návštěvníkům zpřístupněny v roce 1963.*
- *V roce 1966 převzalo muzeum do správy Dlaskův statek v Dolánkách – otevřen pro veřejnost byl roku 1968, roku 1993 byl vrácen v restituci, v roce 2010 vyhlášen národní kulturní památkou.*
- *V roce 1974 byla vystavěna galerie, do níž byl instalován obraz Mikoláše Alše Pobití Sasíků pod Hrubou Skálou, tato galerie sloužila nejen jako výstavní sál, ale také jako místo, které se zapsalo do života několika generací obyvatel Turnova (místo přednášek, koncertů, předávání občanských průkazů, vítání občánků…).*
- *V roce 1977 byl pro muzeum koupen sousední dům (čp. 70), tzv. dům U Bažanta.*
- *V roce 2010 byla postavena replika kamenářského domu v areálu muzea (původní dům z Havlíčkova náměstí v Turnově).*
- *V září 2019 byla otevřena expozice Horolezectví – Z Českého ráje až na vrcholy světa (původní budova galerie byla zbourána a na jejím místě vyrostla nová expozice horolezectví).*
- *V současné době se muzeum podílí na přípravách a pořádání slavností, výstav, dílen a dalších akcí.*

Druhá část

- Zamyslete se nad pojmem kronika.
- *Kronikám se dřív říkalo „pamětnice“. Proč myslíte?*
- *Co se vám vybaví pod slovem kronika?*
- *Znáte nějakou kroniku?*
- *Viděli jste nějakou kroniku či četli jste již v nějaké?*
- Následuje řízený rozhovor a diskuze k tématu.

<u>Kronika</u>

- *Pamětní kniha, píše se pro naši paměť (abychom nezapomínali), pamětní kniha obce.*
- *Kronikář do ní musí zapsat to nejdůležitější, co se ve městě nebo vesnici stalo.*
- *Zachycuje zprávy o důležitých událostech dané obce, cílem je informovat a také poučit budoucí generace.*
- *Pamětní zápisy a knihy si mnohá města vedla již v dávné minulosti.*
- *Píše se proto, abychom na to důležité nezapomínali a abychom si za pár let mohli připomenout, co se v našem městě nebo vesnici dělo.*
- *Nejde totiž jen o nás – v kronikách budou hledat informace o tom, jak jsme žili, i lidé, kteří se teprve narodí – třeba vaše děti, nebo vnuci, nebo pravnuci, nebo prapraprapravnučky.*
- *Stejně tak i my si čteme v kronikách, které psali naši dědečkové či prapradědečkové, díky nim víme, jak vypadal Turnov třeba před sto lety.*
- *Pro starší období se mnohdy jedná o jediný doklad, který informuje o historii nějaké obce.*
- *Dnes se vytváří další materiál, máme internet – to dřív nebylo.*
- *Něco málo z historie kronik – hrabě Karel Chotek pokynem z 31. srpna 1835 uložil, aby v každém městě či obci s právem trhu v Čechách byla vedena kronika, a to v německém nebo latinském jazyce.*
- *Po vzniku Československa uložil zákon z roku 1920 obcím vést kroniku a každá obec musela v souladu s tímto zákonem ustanovit komisi a kronikáře – a to platí i dnes: každé město i malá obec (vesnice) musí vést kroniku.*
- *Kroniku obce je v České republice tedy povinna vést každá obec.*
- *Nedílnou součástí každé kroniky je také obrazová příloha – fotografie.*
- *Do kroniky má právo nahlédnout každý, do ručně psané pouze pod dohledem kronikáře.*
- *Zápis se provádí nejméně jednou za kalendářní rok.*
- *V obcích i městech by měla fungovat tzv. letopisecká komise, ta schvaluje práci kronikář.*

- *Občan obce starší 18 let může navrhnout změny, doplnění nebo opravy zápisu v kronice.*
- *Kroniku mohou psát i spolky (hasiči, sokolové…), sportovní oddíly (hokej, fotbal…), mohou ji psát jednotlivci pro svou rodinu. Ti všichni mohou, ale města a obce MUSÍ, protože je to dáno zákonem.*
- *Zajímavostí je, že vždy jednou za dva roky probíhá v Libereckém kraji soutěž O nejlepší kroniku. Výsledky soutěže, kterou hodnotí odborná komise, jsou vyhlašovány veřejně za účasti kronikářů a zástupců kraje i obcí a vždy na ně bezprostředně navazuje krátkodobá výstava, na které se se soutěžícími kronikami může seznámit veřejnost. Zájemcům se nabízí jedinečná možnost zjistit, jak pracují dnešní kronikáři, a porovnat jejich práce s kronikáři starší doby. Výstava trvá z bezpečnostních důvodů jen pár dní a po ní se cenné dokumenty vrací do bezpečí archivů.*

V jednom z minulých tematických bloků jste se seznámili také s Josefem Dlaskem.

Kdo byl Josef Dlask?

Čím byl významný?

Co si o něm pamatujete?

<u>Josef Dlask (1782–1853)</u>

- *český písmák a sedlák;*
- *žil na statku v Dolánkách u Turnova;*
- *kolem roku 1800 píše paměti;*
- *kladný vztah k hudbě, hrál na varhany;*
- *v roce 1831 se v Dolánkách stal i rychtářem (vesnický soudce, obecní zastupitel, vybíral i nejrůznější poplatky, zastupoval vrchnost);*
- *díky němu se dozvídáme, jak vypadal život na statku v Dolánkách;*
- *pohřben v Jenišovicích.*

<u>Dlaskova kronika</u>

- *spíše obsáhlý zápisník.*
- *Psal si vše, s čím se potkal, co ho zajímalo.*
- *Zápisů tohoto druhu a z této doby (1800–1853) na území naší celé země mnoho nemáme.*
- *Najdeme zde informace z Dolánek, z Turnova, ale i z celé Evropy.*
- *Nezahrnul do svých pamětí jenom události, které proběhly za jeho života, ale všímal si i starších, zachytil i to, o čem se doma třeba jen povídalo.*
- *Je to svědectví obyčejného vesnického (ale vzdělaného) člověka.*
- *Poznáváme, jaký rozhled mohl mít člověk na vesnici před 200 lety.*
- *Byla to doba, kdy člověk strávil celý svůj život pouze na pár kilometrech, v blízkosti svého domu. Představy o okolním světě mohly být velmi zkreslené, zjednodušené.*
- *Nedávno kronikářka města, Alžběta Kulíšková, vydala edici Dlaskových zápisků.*

<u>Písmáci</u>

- *Lidé žijící v 18.–19. století a pocházející z lidových vrstev.*
- *Zapisovali své paměti, psali i poezii, duchovní literaturu.*
- *Dílo má především historickou vypovídající hodnotu – představa o životě našich předků.*

Obr. č. 22, hrobka Josefa Dlaska, zdroj: vlastní foto.

Zamyslete se nad přínosem Josefa Dlaska a porovnejte jeho zápisky s tím, co nyní víte o kronikách. V čem spočívá rozdíl? Diskutujte.

Třetí část

Nyní se můžete podívat na to, jak taková kronika vypadá. K dispozici máte okopírované strany z kroniky města Turnova, které si prohlédnete.

Dále si ukážeme i kroniku naší školy.

Následuje shrnutí první části. Po přestávce budete mít možnost pracovat s konkrétními texty kroniky naší školy a města.

Shrnutí hodiny:

- **Muzeum Českého ráje v Turnově**, založeno roku 1886, stálé expozice mineralogie, národopisu, kamenářství a šperkařství, expozice horolezectví (rok 2019).
- **Kronika –** zachycuje důležité události obce, informuje a přináší poučení budoucím generacím.
- **Josef Dlask, písmáci –** jeho přínos, psal své paměti.
- porovnání písmáctví/kronikářství;
- prezentace kroniky města, kroniky školy.

2.7.2 Téma č. 2 – „Kronika a její význam – 2. část“ – 45 minut

Forma a bližší popis realizace

Téma je realizováno jako druhá část dvouhodinového bloku v Muzeu Českého ráje v Turnově. Doporučenou věkovou skupinou jsou žáci osmého či devátého ročníku. Hodina navazuje na úvodní teoretickou část a je zaměřena prakticky. Žáci pracují ve skupinách s konkrétními ukázkami z kroniky města a školy. Ukázky jsou vybrány z různých historických etap. Žáci si ve skupině přečtou vybranou ukázku, prohlédnou si doprovodné fotografie a společně si připraví krátkou prezentaci svého období pro ostatní spolužáky. Na závěr proběhne zhodnocení nejen této hodiny, ale celého tematického bloku.

Metody

Řízený rozhovor – připomenutí pojmu kronika, frontální výuka – vysvětlení aktivity, skupinová práce, individuální i skupinová práce s ukázkami z kronik a s pracovními listy, prezentace tématu před ostatními, závěrečné hodnocení – evaluace.

Pomůcky

Vybrané texty z kroniky města Turnova a z kroniky školy, historické fotografie, psací potřeby, pracovní listy (příloha 4.7.1).

Podrobně rozpracovaný obsah

První část

Téma hodiny: Kronika a její význam – 2. část

V předcházející hodině jste se dozvěděli, co je kronika a proč se píše.

> *Dokážete vysvětlit, co je kronika?*
>
> *Proč se kronika píše?*
>
> *Musí si každé město/obec vést kroniku?*
>
> *Mají kroniky pouze města a obce?*
>
> *V předcházející hodině jsme se zmínili o Josefu Dlaskovi. Kdo to byl? Vysvětlete, v čem spočívá jeho význam.*

Na konci minulé hodiny jste měli možnost prohlédnout si některé části kroniky. Nyní se s nimi seznámíte podrobněji.

Druhá část

Rozdělte se do skupin po čtyřech. Každá skupina bude pracovat s konkrétními texty z kroniky města Turnova nebo z kroniky vaší školy. Pokuste se spolupracovat, společně si přečtěte texty. Pokud pro vás bude některá část hůře čitelná, přihlaste se. Dále si prohlédněte přiložené fotografie, které dokreslují danou dobu. Připravte si krátkou prezentaci svého období pro spolužáky. Do svých pracovních listů si vypište důležitá fakta a zajímavosti, dále zaznamenejte, co vás zaujalo a co překvapilo. Pokuste se svým spolužákům předat to nejdůležitější a podle vás to nejzajímavější z událostí města Turnova či vaší školy.

e. Vzácné návštěvy.

Turnov, středisko přírodních krás, byl hojně navštěvován. Nejvzácnější návštěvy:

Rada. 30. VIII. 1919 byli v Turnově za příčinou získání informací o našich hospodářských poměrech žurnalisté francouzští, angličtí a američtí.

6. VII. 1920 byl v T. generál Andreu Graziani, velitel italských legionářů za světové války.

22. VII. 1920 byl u nás slavně uvítán útěrný prapor ruských legionářů, nejzaslouženější část našich legií pod velitelem majorem Láskem, rodákem ze Semilska. Prapor byl v T. demobilisován, přeměněn na 3. prapor hraničářský, který jest nyní v Domažlicích.

3. dubna 1921 uvítala obec účastníky studentského mezinárodního kongresu, který navštívil Český ráj.

28. IV. 1921 prováděl inspekci vojska v Turnově francouzský generál Mittelhauser s gen. insp. čsl. bratrské mrci Dr. Macharem.

Zastup.: 12. VII. 1921 o prázdninách dleli v T. návštěvou kandidáti uč. ústavu v Modré na Slovensku. Byli městem pohoštěni.

28. VIII. 1921 navštívil Turnov a Český ráj poslední potomek J. A. Komenského G. Viktor Figulus, majitel démantových kutišť v Jahannesburgu v jižní Africe.

V pátek 13. VI. 1922 hlášen příjezd Angličanů, členů česko-britské společnosti.

— 155 —

30. VI. 1922 uvítáno 30 techniků polských s profe-
sory, kteří byli návštěvou na studiích v ČSR; do
Turnova přijeli prohlédnouti vodovod.

17. IX. 1922 přijel do Turnova náš první
president T. G. Masaryk. Přijel ve
2¼ hod. odpoledne vlakem z Žel. Brodu. Byl
návštěvou v radnici a v odb. škole, na výletě au-
ty na Mariánské skále a v Sedmihorkách.
Nádherné uvítání, obrovské nadšení. Příštmost
jeho byla filmována (první film z Turnovska)
Okres v upomínku na Český ráj věnoval mu 12
uměleckých dřevorytů z Turnovska na japon-
ském papíře svázaných do koženého obalu vy-
kládaného drahokamy. Obrazy K. Vika, drahо-
kamy zasadil prof. Kulhánek, vazbu K. Hendych.

18. VII. 1925 dělala na Turnovsku návštěva sloven-
ských učitelů, byla pohoštěna a pozdravena obcí.

19. VII. 1925 byl v Turnově v agrárním sjezdu při-
tomen Dr. Ant. Švehla, ministerský předseda.

Za výstavy navštívila řada vynikajících našich
lidí kraje a města, jako: Dr. Novák, ministr obchodu,
dr. Markovič, min. vyučování, Dolanský, min.
spravedlnosti, Monsignore Šrámek, min. zdra-
votnictví. Četné sjezdy sodálů, politických stran
a různých korporací.

4. VI. 1927 byli v T. generál Faucher a Rychtr-
moc.

24. VI. 1926 návštěva amerických Čechů v hoj-

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

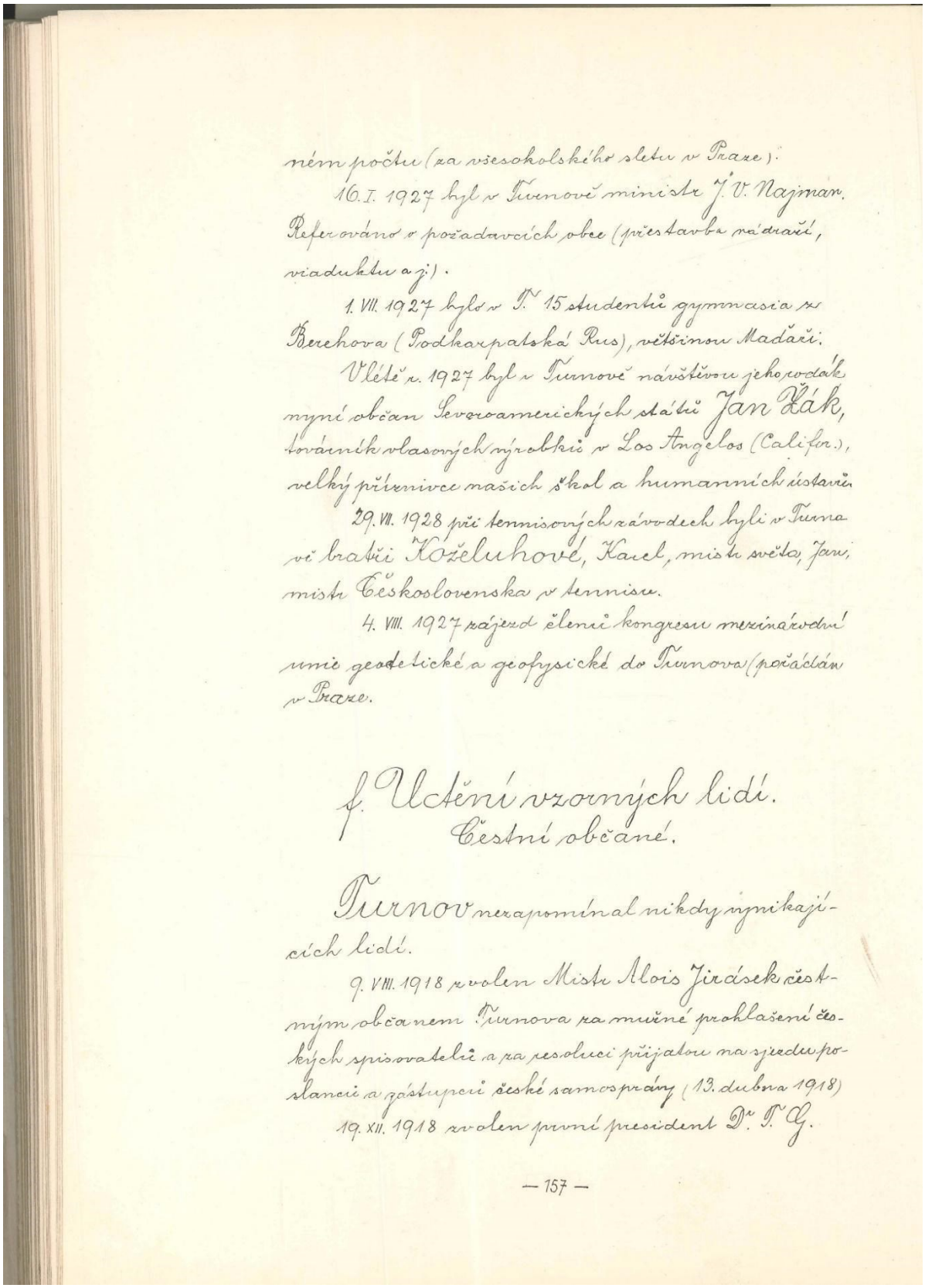

ném počtu (za všesokolského sletu v Praze).

16. I. 1927 byl v Turnově ministr J. V. Najman. Referováno o požadavcích obce (přestavba nádraží, viaduktu a j.).

1. VII. 1927 bylo v T. 15 studentů gymnasia v Berehova (Podkarpatská Rus), většinou Maďaři.

V létě r. 1927 byl v Turnově návštěvou jeho rodák nyní občan Severoamerických států Jan Žák, továrník vlasových výrobků v Los Angelos (Califor.), velký příznivce našich škol a humanních ústavů.

29. VII. 1928 při tennisových závodech byli v Turnově bratři Koželuhové, Karel, mistr světa, Jan, mistr Československa v tennise.

4. VIII. 1927 zájezd členů kongresu mezinárodní unie geodetické a geofysické do Turnova (pozdáv v Praze.

f. Uctění vzorných lidí.
Čestní občané.

Turnov nezapomínal nikdy významných lidí.

9. VIII. 1918 zvolen Mistr Alois Jirásek čestným občanem Turnova za mužné prohlášení českých spisovatelů a za resoluci přijatou na sjezdu poslanců a zástupců české samosprávy (13. dubna 1918)

19. XII. 1918 zvolen první president Dr. T. G.

— 157 —

11

[11] Zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Kronika města Turnova, zal. 1930 (1919) – 1930.

Obr. č. 23, TGM na turnovském nádraží, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Skupina 2 15. březen 1939 v Turnově

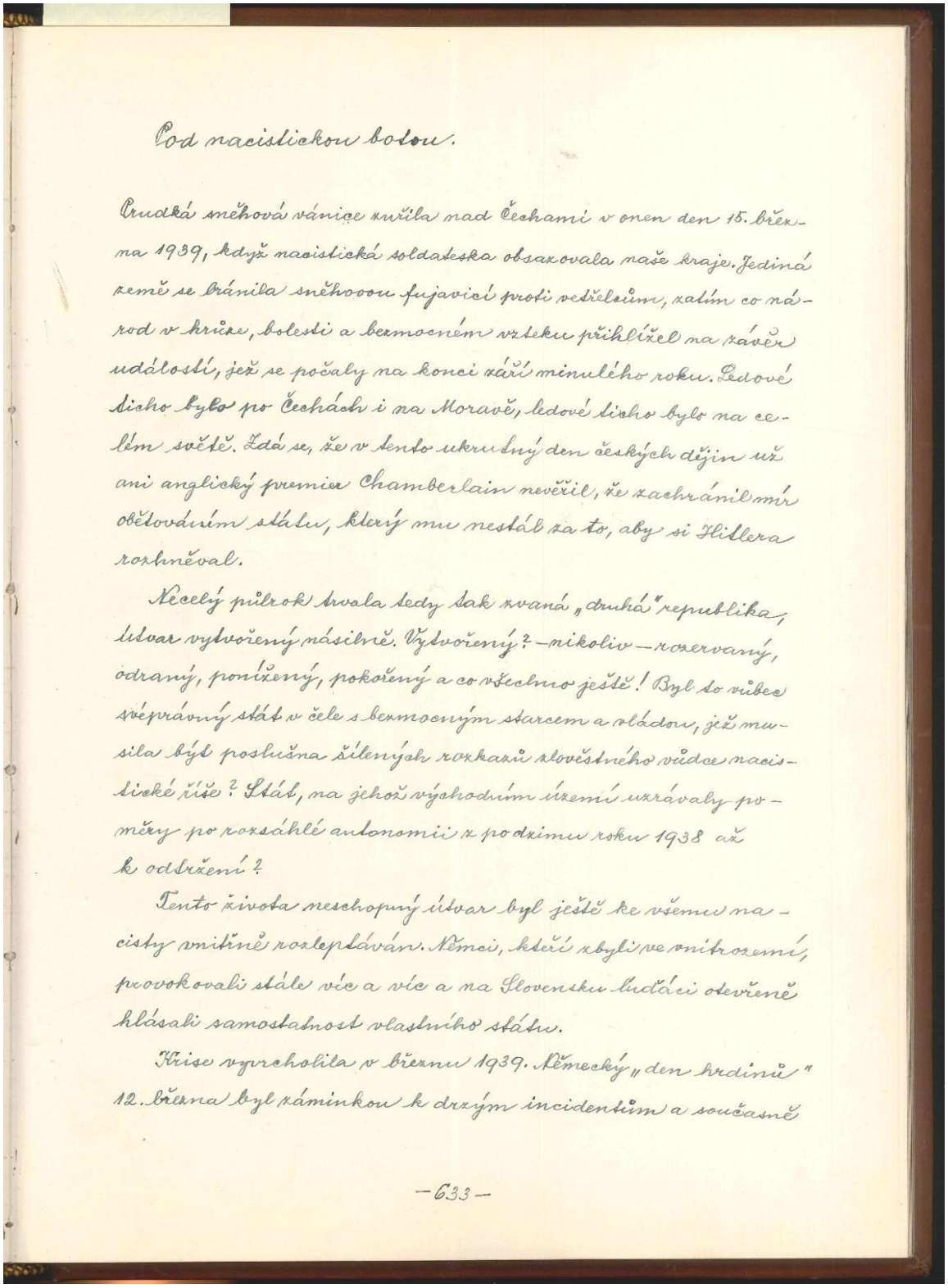

Pod nacistickou bodou.

Rudká sněhová vánice zuřila nad Čechami v onen den 15. března 1939, když nacistická soldateska obsazovala naše kraje. Jediná země se bránila sněhovou fujavicí proti vetřelcům, zatím co národ v hrůze, bolesti a bezmocném vzteku přihlížel na závěr událostí, jež se počaly na konci září minulého roku. Ledové ticho bylo po Čechách i na Moravě, ledové ticho bylo na celém světě. Zdá se, že v tento ukrutný den českých dějin už ani anglický premier Chamberlain nevěřil, že zachrání mír obětováním státu, který mu nestál za to, aby si Hitlera rozlítil.

Necelý půlrok trvala tedy tak zvaná „druhá" republika, útvar vytvořený násilně. Vytvořený? – nikoliv – rozervaný, odraný, ponížený, pokořený a co všechno ještě! Byl to vůbec svéprávný stát v čele s bezmocným starcem a vládou, jež musila být poslušna šílených rozkazů slovenského vůdce nacistické říše? Stát, na jehož východním území uzrávaly poměry po rozsáhlé autonomii z podzimu roku 1938 až k odtržení?

Tento života neschopný útvar byl ještě ke všemu nacisty vnitřně rozleptáván. Němci, kteří zbyli ve vnitrozemí, provokovali stále víc a víc a na Slovensku ludáci otevřeně hlásali samostatnost vlastního státu.

Krise vyvrcholila v březnu 1939. Německý „den hrdinů" 12. března byl záminkou k dalším incidentům a současně

– 633 –

12

[12] Zdroj: Kronika města Turnova, zal. 1935 (1932) 1935 – 1939.

Obr. č. 24, 15. březen 1939 na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 25, 15. březen 1939 na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 26, 15. březen 1939 na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 27, 15. březen 1939 na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Jeho c. a k. Apostolské Veličenstvo ráčil nejmilostivěji vydati tento Nejvyšší vlastnoručním list a manifest:

Milý hrabě Stürgkhu!

Vidělo se Mi, nařiditi ministru Mého domu a věci zahraničních, aby oznámil královské srbské vládě, že mezi mocnářstvím a Srbskem nastal stav válečný.

V této osudné chvíli jest Mi potřebou, obrátiti se na Svoje milované národy. Nařizuji Vám tudíž, abyste přiložený manifest veřejně vyhlásil.

V Lázních Išlu, dne 28. července 1914.

František Josef v. r.

Stürgkh v. r.

Mým národům!

Bylo Mým nejvroucnějším přáním, abych léta, která z Boží milosti jsou Mi ještě dopřána, mohl zasvětiti dílům míru a uchránil Svoje národy před těžkými obětmi a břemeny války.

V radě Prozřetelnosti bylo jinak rozhodnuto.

Pletichy protivníka plného nenávisti nutí Mne, abych na obranu cti Svého mocnářství, na ochranu jeho vážnosti a moci, k zabezpečení jeho državy po dlouhých letech míru chopil se meče.

S nevděkem rychle zapomínajícím nastoupilo království srbské, které od prvního začátku své státní samostatnosti až do nejnovější doby od Mých předků a ode Mne bylo chráněno a podporováno, již před lety cestu otevřeného nepřátelství proti Rakousko-Uhersku.

Když Jsem po třech desetiletích požehnané práce míru v Bosně a Hercegovině rozšířil Svoje vladařská práva na tyto země, vyvolalo toto Moje opatření v království srbském, jehož práva nižádným způsobem nebyla porušena, výbuchy nevázané náruživosti a nejrozhořčenější nenávisti. Moje vláda užila tenkráte krásného práva strany silnější a žádala v nejkrajnější shovívavosti a dobrotivosti na Srbsku toliko, aby snížilo počet svého vojska na stav míru a slíbilo, že budoucně setrvá na dráze míru a přátelství.

Týmž duchem umírněnosti vedena, obmezila se Moje vláda, když Srbsko před dvěma lety nacházelo se v boji s tureckou říší, na hájení nejdůležitějších životních podmínek mocnářství. Tomuto jednání děkovalo Srbsko v první řadě, že dosáhlo účelu války.

Naděje, že srbské království ocení shovívavost a mírumilovnost Mé vlády a že dostojí svému slovu, se nesplnila.

Stále výše šlehá plamen nenávisti proti Mně a Mému domu, stále otevřeněji vystupuje snaha, nerozlučná území Rakousko-Uherska násilně odtrhnouti.

Zločinné řádění sahá přes hranici, aby na jihovýchodu mocnářství podkopalo základy státního pořádku, aby lid, jemuž Já v otcovské lásce věnuji Svoji plnou péči, zviklalo v jeho věrnosti k panovnickému domu a vlasti, aby svedlo dospívající mládež a podněcovalo ji ke zločinným skutkům nerozumu a velezrády. Řada vražedných útoků, s rozmyslem připravované a provedené spiknutí, jehož hrozný zdar Mne a Moje věrné národy v srdce zasáhl, jest daleko viditelnou krvavou stopou oněch tajných pletich, které ze Srbska byly zahájeny a řízeny.

Tomuto nesnesitelnému řádění musí se učiniti přítrž, ustavičná vyzývavost Srbska musí se ukončiti, má-li čest a vážnost Mého mocnářství zůstati neporušena a jeho státní, hospodářský a vojenský rozvoj býti ušetřen stálých záchvěvů.

Marně podnikla Moje vláda ještě poslední pokus, dosíci tohoto cíle prostředky míru, pohnouti Srbsko vážným napomenutím k obratu.

Srbsko odmítlo umírněné a spravedlivé požadavky Mé vlády a odepřelo dostáti povinnostem, jichž splnění v životě národův a států jest přirozeným a nutným základem míru.

A tak jsem nucen přikročiti k tomu, aby se mocí zbraní opatřily nezbytné záruky, které mají zabezpečiti Mým státům pokoj uvnitř a trvalý mír na venek.

V této vážné chvíli Jsem si plně vědom celého dosahu Svého rozhodnutí a Své zodpovědnosti před Všemohoucím.

Vše jsem prozkoumal a uvážil.

S klidným svědomím nastupuji cestu, kterou Mi povinnost vykazuje.

Spoléhám na Svoje národy, kteří ve všech bouřích vždy v jednotě a věrnosti kolem Mého trůnu se seřadili a pro čest, velikost a moc vlasti k nejtěžším obětem vždy byli ochotni.

Spoléhám na statečnou, obětavým nadšením naplněnou branou moc Rakousko-Uherska.

A důvěřuji ve Všemohoucího, že Mým zbraním dopřeje vítězství.

František Josef V. r.

Stürgkh v. r.

Obr. č. 28, Mým národům, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka historické dokumentace.

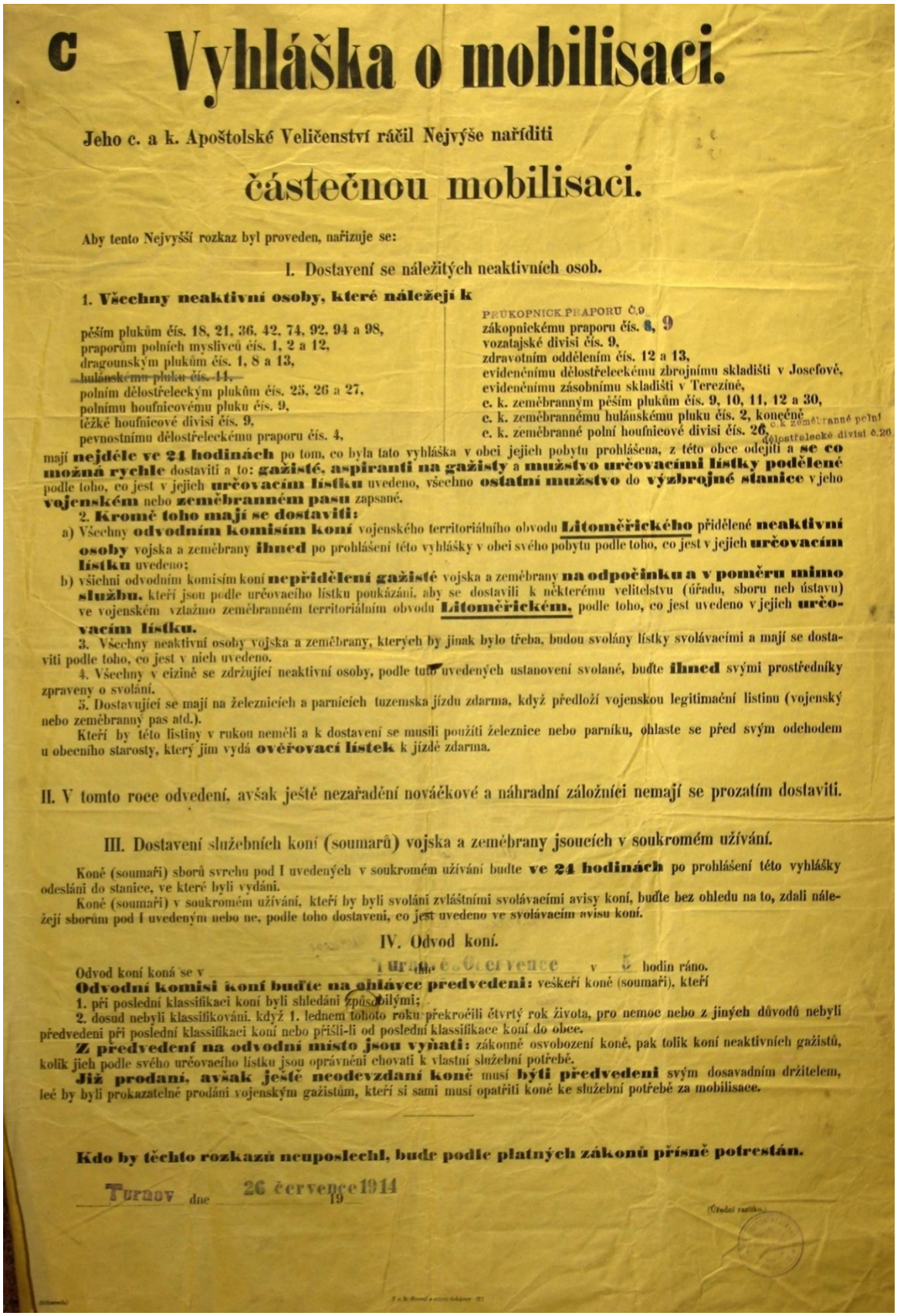

c Vyhláška o mobilisaci.

Jeho c. a k. Apoštolské Veličenství ráčil Nejvýše nařídíti

částečnou mobilisaci.

Aby tento Nejvyšší rozkaz byl proveden, nařizuje se:

I. Dostavení se náležitých neaktivních osob.

1. **Všechny neaktivní osoby, které náležejí k**

PRŮKOPNICK.PRAPORU Č.9

pěším plukům čís. 18, 21, 36, 42, 74, 92, 94 a 98,
praporům polních myslivců čís. 1, 2 a 12,
dragounským plukům čís. 1, 8 a 13,
~~hulánskému pluku čís. 11,~~
polním dělostřeleckým plukům čís. 25, 26 a 27,
polnímu houfnicovému pluku čís. 9,
těžké houfnicové divisi čís. 9,
pevnostnímu dělostřeleckému praporu čís. 4,
zákopnickému praporu čís. 8, 9
vozatajské divisi čís. 9,
zdravotním oddělením čís. 12 a 13,
evidenčnímu dělostřeleckému zbrojnímu skladišti v Josefově,
evidenčnímu zásobnímu skladišti v Terezíně,
c. k. zeměbranným pěším plukům čís. 9, 10, 11, 12 a 30,
c. k. zeměbrannému hulánskému pluku čís. 2, konečně
c. k. zeměbranné polní houfnicové divisi čís. 26. c.k zeměbranné polní dělostřelecké divisi č.26

mají **nejdéle ve 24 hodinách** po tom, co byla tato vyhláška v obci jejich pobytu prohlášena, z této obce odejíti a **se co možná rychle** dostaviti a to: **gažisté, aspiranti na gažisty** a **mužstvo určovacími lístky podělené** podle toho, co jest v jejich **určovacím lístku** uvedeno, všechno **ostatní mužstvo** do **výzbrojné stanice** v jeho **vojenském** nebo **zeměbranném pasu** zapsané.

2. **Kromě toho mají se dostaviti:**

a) Všechny **odvodním komisím koní** vojenského územního obvodu **Litoměřického** přidělené **neaktivní osoby** vojska a zeměbrany **ihned** po prohlášení této vyhlášky v obci svého pobytu podle toho, co jest v jejich **určovacím lístku** uvedeno;

b) všichni odvodním komisím koní **nepřidělení gažisté** vojska a zeměbrany **na odpočinku a v poměru mimo službu,** kteří jsou podle určovacího lístku poukázáni, aby se dostavili k některému velitelstvu (úřadu, sboru neb ústavu) ve vojenském vztažmo zeměbranném územním obvodu **Litoměřickém,** podle toho, co jest uvedeno v jejich **určovacím lístku.**

3. Všechny neaktivní osoby vojska a zeměbrany, kterých by jinak bylo třeba, budou svolány lístky svolávacími a mají se dostaviti podle toho, co jest v nich uvedeno.

4. Všechny v cizině se zdržující neaktivní osoby, podle tuto uvedených ustanovení svolané, buďte **ihned** svými prostředníky zpraveny o svolání.

5. Dostavující se mají na železnicích a parnících tuzemska jízdu zdarma, když předloží vojenskou legitimační listinu (vojenský nebo zeměbranný pas atd.).

Kteří by této listiny v rukou neměli a k dostavení se musili použíti železnice nebo parníku, ohlaste se před svým odchodem u obecního starosty, který jim vydá **ověřovací lístek** k jízdě zdarma.

II. V tomto roce odvedení, avšak ještě nezařadění nováčkové a náhradní záložníci nemají se prozatím dostaviti.

III. Dostavení služebních koní (soumarů) vojska a zeměbrany jsoucích v soukromém užívání.

Koně (soumaři) sborů svrchu pod I uvedených v soukromém užívání buďte **ve 24 hodinách** po prohlášení této vyhlášky odeslání do stanice, ve které byli vydáni.

Koně (soumaři) v soukromém užívání, kteří by byli svoláni zvláštními svolávacími avisy koní, buďte bez ohledu na to, zdali náležejí sborům pod I uvedeným nebo ne, podle toho dostaveni, co jest uvedeno ve svolávacím avisu koní.

IV. Odvod koní.

Odvod koní koná se v Turnově dne 26. července v 8 hodin ráno.

Odvodní komisi koní buďte na ohlávce předvedeni: veškeří koně (soumaři), kteří

1. při poslední klassifikaci koní byli shledáni způsobilými;

2. dosud nebyli klassifikováni, když 1. lednem tohoto roku překročili čtvrtý rok života, pro nemoc nebo z jiných důvodů nebyli předvedeni při poslední klassifikaci koní nebo přišli-li od poslední klassifikace koní do obce.

Z předvedení na odvodní místo jsou vyňati: zákonně osvobození koně, pak tolik koní neaktivních gažistů, kolik jich podle svého určovacího lístku jsou oprávněni chovati k vlastní služební potřebě.

Již prodaní, avšak ještě neodevzdaní koně musí **býti předvedeni** svým dosavadním držitelem, leč by byli prokazatelně prodáni vojenským gažistům, kteří si sami musí opatřiti koně ke služební potřebě za mobilisace.

Kdo by těchto rozkazů neuposlechl, bude podle platných zákonů přísně potrestán.

Turnov dne 26 července 1914 19

(Úřední razítko)

Obr. č. 29, Vyhláška o mobilisaci, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka historické dokumentace.

Obr. č. 30, mobilizace na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

a do krajnosti obětavého.

Dívčí škola vyslala k oslavenci, který je po řadu let školním dozorcem dívčí školy, a dle možnosti o školu se stará, deputaci dívek. Včele jich žákyně obecné školy Zdeňka Čapková projevila p. starostovi srdečné blahopřání a podala mu skrostnou kytici.

Pan Ph. Mag. J. Radský je po 25 roků členem obecní správy; z toho 15 let starostou šumavským. O tom, jak velké vážnosti v občanstvu požívá, svědčí hojné účastenství všech vrstev obyvatelstva při oslavě jeho 50tých narozenin.

Školní rok 1913-14 skončen byl pod dojmem událostí současných a celou veřejnost do hlubin rozrušujících.

Dne 29. června 1914. č. 204 praes. oznámilo c.k. okresní hejtmanství do školy, že dle telegrafického sdělení místodržitelského praesidia, byl spáchán v Sarajevě 28. června l.r. attentát na jeho cís. a král. Výsost, pana arcivévodu Františka Ferdinanda z Este, a jeho choť vévodkyni Hohenbergskou. Oba jsou mrtvi. –

Hluboké vzrušení a smutek v celé veřejnosti vyvolal tento čin úložníka Principa. Obyvatelstvo na znamení smutku vyvěšuje černé prapory a v kostelích slouženy jsou smuteční služby boží a na c.k. okr. hejtmanství dostavují se deputace, aby učinily tu pro-

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

27 srpna Rakousko-Uhersko Belgii. Koncem srpna 1914 devět států stálo k sobě ve válečném stavu.

Na c.k. okr. hejtmanství a na městském úřadě zavedeno bylo permanentní úřadování. Obětavě a neúnavně činným byl starosta města, pan Pk. Mag. Josef Radský. – Přeplněné vlaky, povozy i automobily sjížděly do města povolané záložníky, hostince byly plny, obchody po celé dny až do pozdních hodin večer otevřeny. Městem procházely vojenské hlídky. Veškeré vchody do města byly hlídkami obsazeny a bylo nikoho bez legitimace neproponštěly. Vojsko, pro které budovy vojenské nestačily, bylo ubytováno ve všech školách, zabrány i velké, prázdné byty soukromé a velké dílny, ve kterých následkem odchodu dělnictva ustala.

Ve škole dívčí zabrány byly veškeré místnosti, až na pracovny. V předsíni byla umístěna vojenská kancelář, v kabinetech vedle učebných pomůcek uloženy byly zásoby potravin, výzbroj a j. pro vojsko. Nábytek byl dílem narován do výše podle zdí v učebnách, částečně přenesen do kolen na chodbě u sirotčince zřízených. Za sirotčincem byla zřízena provisorní vojenská kuchyně. V zahradě před sirotčincem postavena byla přenosná polní kuchyně, v níž se pocelé dny pro vojsko vařilo. Chudina přicházela pro zbytky jídel,

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vídeňská vláda povolila českým poslancům a delegatům dr. Kramářovi, Stránskému, Klofáčovi a Habermanovi pasy do Švýcar.

Dne 26 října odjeli tito k jednání s českou vládou pařížskou do Ženevy do hotelu Beau Rivage.

Dne 27. října byl úplný rozklad rakousko-uherské armady. Vojsko odhazovalo zbraně, vzdávalo se nepříteli a uhýbalo z fronty. Na italské frontě nastal všeobecný útěk rakouských oddílů.

Starosta české Obce Sokolské v Praze dr. Scheiner přidělil ze Sokolů národní vojsko.

V pondělí dne 28. října 1918 nadešel historicky pamětný „Den převratu."

Ministr zahraničních záležitostí rak.-uher., hrabě Andrassy zaslal vládě Spojených států americk. notu, v níž prohlásil, že Rakousko-Uhersko přijímá všecky Wilsonovy podmínky mírové (uznává právo Čechoslováků na nezávislý samostatný stát z Čech, Moravy, Slezska a Slovenska.) Místodržitel český Coudenhove odejel do Vídně. Národní výbor ujal se dne 28. října 1918 o 11 hod. vlády. Švehla, Rašín, Stříbrný, Soukup dostavili se na místodržitelství pražské k presidentu správní komise hr. Schönbrunn a ohlásili, že převzali všude správu do svých rukou. Jako zástupce Slováků přijel dr. Vávro Šrobár.

Vláda československá vydala k národu provolání, že „Stát československý" dnešního dne vstupuje v řadu samostatných států světa a vybádal lid k udržení naprostého pořádku. Došlo k nevýčíslitelným, úchvatným výjevům. Statisícový zástup provodí Prahou v nekonečném jásotu a nadšení. Důstojníci i vojáci snímají s čepic kokardy

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

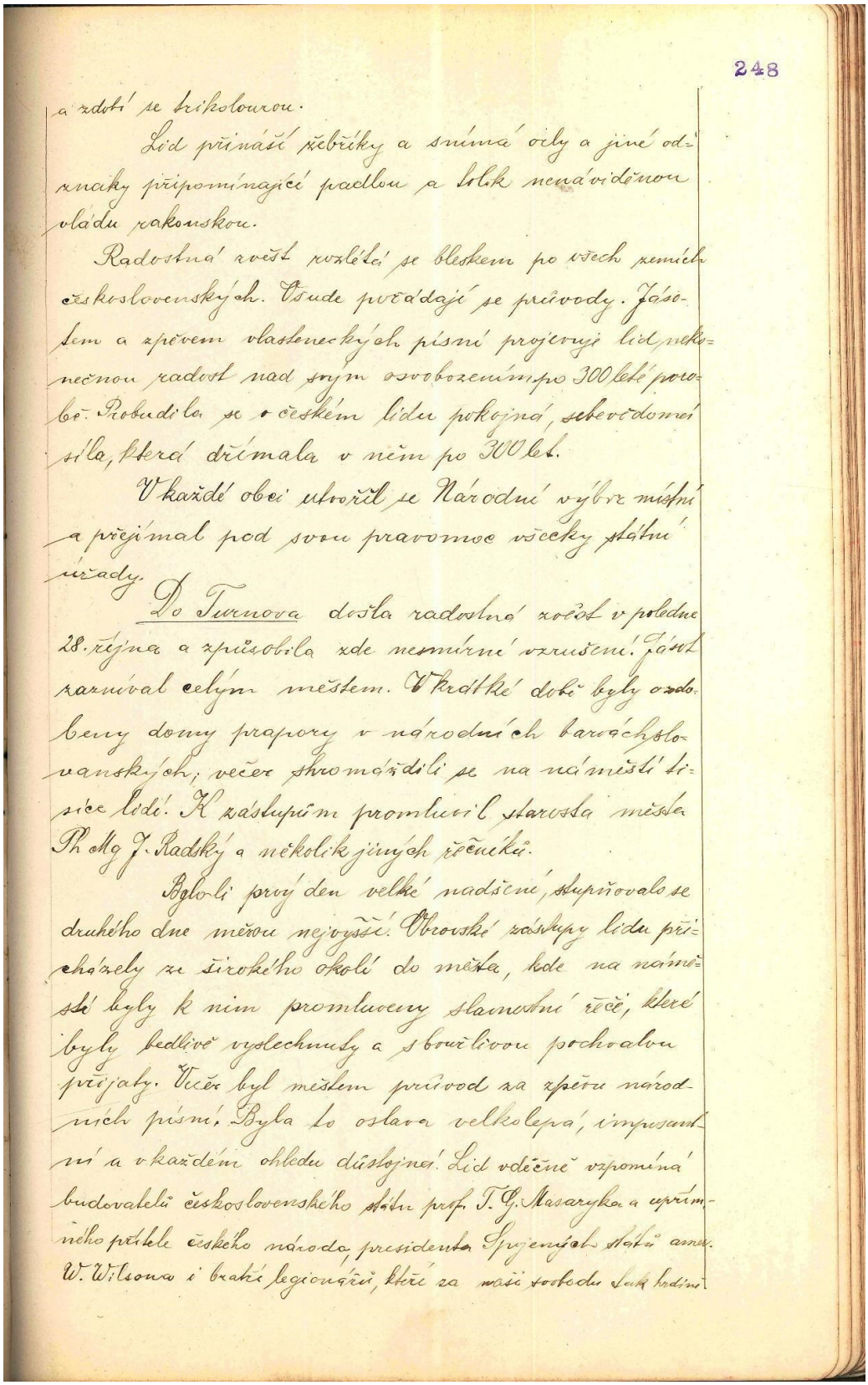

248

a zdobí se trikolorou.

Lid přináší žebříky a snímá orly a jiné odznaky připomínající poselství a tolik nenáviděnou vládu rakouskou.

Radostná zvěst vzplála se bleskem po všech zemích československých. Všude pořádají se průvody. Jásotem a zpěvem vlasteneckých písní projevují lid nekonečnou radost nad svým osvobozením po 300 letém porobě. Probudila se v českém lidu pokojná, sebevědomá síla, která dřímala v něm po 300 let.

V každé obci utvořil se Národní výbor místní a přejímal pod svou pravomoc všecky státní úřady.

Do Turnova došla radostná zvěst v poledne 28. října a způsobila zde nesmírné vzrušení. Jásot zaznával celým městem. V krátké době byly ozdobeny domy prapory v národních barvách československých, večer shromáždili se na náměstí tisíce lidí. K zástupům promluvil starosta města PhMg J. Radský a několik jiných řečníků.

Byloli prvý den velké nadšení, stupňovalo se druhého dne měrou nejvyšší. Obrovské zástupy lidu přicházely ze širokého okolí do města, kde na náměstí byly k nim promluveny slavnostní řeči, které byly bedlivě vyslechnuty a s bouřlivou pochvalou přijaty. Večer byl městem průvod za zpěvu národních písní. Byla to oslava velkolepá, imposantní a v každém ohledu důstojná. Lid vděčně vzpomíná budovatelů československého státu prof. T. G. Masaryka a upřímného přítele českého národa, presidenta Spojených států amer. W. Wilsona i bratří legionářů, kteří za naši svobodu šli hrdinn

13

[13] Zdroj: SOkA Semily, Sbírka rukopisů, RK 252.

Obr. č. 31, vznik Československa, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 32, vznik Československa, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Skupina 4 Kde se učilo, než byla postavena stávající budova „dívčí“ školy?

Školní okres: Turnov. Země: Česká

Matrika školy.

Pohled na školu.

Nám. č. 5. (bývv. reálka), 1. posch: 1. b tř; tělocv. (příz.).

Chlapecká škola, přízemí: 2. tř.

Budova sirotčince, 1. posch. 3. ab, 4. ab, II. " 5. ab.

Hospodář. stavení za sirotčincem, 1. posch.: 1. a tř.

Petitřídní veřejná ~~soukromá~~ obecná ~~měšťanská~~ škola ~~smíšená~~ ~~chlapecká~~ dívčí v Turnově.

Pošta: Turnov.
Stanice dráhy: Turnov.
Vzdálenost: —
Nejkratší autobusové spojení: —
Jiné spojení: —

Příslušný farní úřad církve:
římskokatolické: děkanství.
československé: duch. spr. c. čsl.
českobratrské: duch. spr. J. bratr.
izraelské: (rabinát v Ml. Boleslavi).
jiné: —

Poznámky pro změny: —

1535/278/1931. Státní nakladatelství v Praze — 3301.

I. Školní obec (újezd).

Čís.	Školní obec (újezd) tvoří: politické obce	Školní obec (újezd) tvoří: jejich osady	Vzdálenost od školy	Politický okres	Má obecní knihovnu / Počet svazků	Má veřejnou čítárnu	Počet biografů	Má lékaře	Tělocvičné a sportovní spolky: Sokol	DTJ.	Orel	
1.	Turnov.	Nudvojovice	2 km.	Turnov.	5600	1	1	7	1	1	1	
2.	Dalimeřice	Hrubý Rohozec	2 km	Turnov	437	–	–	–	1.	–	–	

Popis cest do školy. Usiluje některá obec (osada) o přeškolení (o zřízení samostatné školy)? Které nevýhody má školní obec (újezd)? Turnov II. usiluje v posledních letech opět o zřízení expos. nebo vlastní školy. Staveniště pro ni bylo již 21. 1. 1932 komision. ohledáno.
Cesta z Dalimeřic a Turnova II (Krby, Nádraž. předm.) a z Nudvojovic pro malé děti trochu dlouhá a za nepohody obtížná; m. š. r. stará se o dovážení dětí z T. V. autobusem.

Čís.	Politické obce školní obce (újezdu)	Podle sčítání počet domů roku: 1930	19.....	19.....	19.....	Počet obyvatelstva podle národnosti v %: 1930 čsl.	1930 něm.	1930 jiné	19..... čsl.	19..... něm.	19..... jiné	19..... čsl.	19..... něm.	19..... jiné	19..... čsl.	19..... něm.	19..... jiné
	Turnov	996				99·41	0·59	–									
	Dalimeřice	134				99·91	0·09	–									

Jsou ve školní obci velkostatky? Komu náležejí?
Zbytkový statek v Nudvojovicích, maj. P. Kunyger.
Hrubý Rohozec – maj. Dr Desfours-Walderode.

Které veliké závody jsou ve školní obci (újezdu)? Kolik dělnictva zaměstnávají?
Několik brusíren sklářských a kamenář. (zvláště chatanů).
Provazárna: Dr. Fottr, Boháček a spol.
Zahradnický závod Dr. Mašca.
(Podrobný soupis v příloze A).

Celková charakteristika zaměstnání obyvatelstva a jeho sociální poměry.	Většinou malí živnostníci (zvl. skláři, kamenáři), domkáři, drobní nemědělci, dělníci. Soc. poměry jako v pohorských, spořádaných obcích, v poslední době zhoršené nezaměstnaností, ne horší než jinde.

II. Škola.

Plán školní budovy.

(Nakresliti nejjednodušeji. Vyznačiti přesně zmenšené měřítko.)

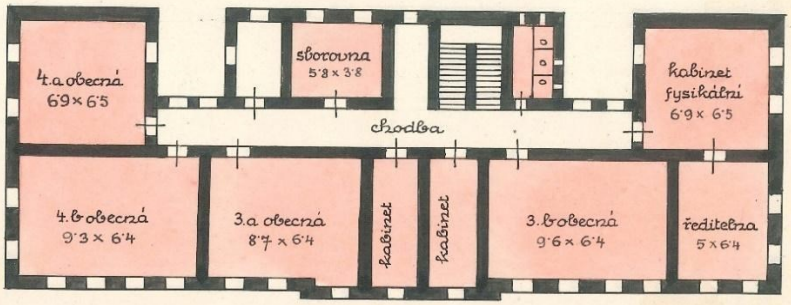

Sirotčinec - Sokolská tř. č. 466 - 1. poschodí.

1 : 300

Do r. 1878/9 5 tř. ob., spojena se školou chlap.

Škola obecná byla zřízena r. Samost. ob. a ms. dív. od 1/1 1885 škola měšťanská r. (viz šk. měšť.)

Školní budova byla postavena r. 1882 nákladem ~~Kč~~ asi 111.000 zl Přistavěna — (přestavěna, opravena) byla v letech 1884/5, 1923 nákladem ~~Kč~~ a² — 73.000 Kč.

Roku	Škola má tříd postupných def.	zat.	pobočných def.	zat.	Expositur	IV. roč.	Počet svaz. knihovny učitelské	žákovské	Počet pomůcek učebných pro vyučování: prvouky a vlastivědy	jazyků	zeměpisu-dějepisu	přírodovědy	počtů a měřictví	kreslení-rýsování	ruč. pr. chlap.	ruč. pr. žensk.	tělesné vých.	hudební vých.	školní zahradu
1931-32	5	—	1	2	—	—	spol. s m.	202	51 65	Pomůcky kab. A – D společné se školou měšť.									

Kolik šicích strojů má škola? —

Má projekční přístroj? —

Má radio? společné se školou měšť.

Které má jiné nákladné pomůcky? —

14

[14] Zdroj text i fotografie: SOkA Semily, Sbírka rukopisů, RK 252.

Skupina 5 Rok mého narození – 2005

Česká republika, Evropa a svět v roce 2005 v heslech:

► Tatry úplně zpustošil uragán. Slovensko zasáhla stoletá přírodní katastrofa, velehory připomínají měsíční krajinu.

► Na Ukrajině vypuklo povstání, do ulic Kyjeva vyšlo na 100 tisíc lidí, několik dnů se demonstrovalo proti výsledkům prezidentských voleb, v zemi zavládl chaos, polovina země podporovala prozápadního opozičního kandidáta Viktora Juščenka (má znetvořený obličej, když se ho pokusili otrávit), východ země stojí za proruským Janukovyčem. Demonstrace přerostly do tzv. oranžové revoluce podobné té v Čechách v roce 1989.

► Šok: Policisté zatkli světoznámého šéfa dětského pěveckého sboru Bambini di Praga Bohumila Kulínského a obvinili ho z pohlavního zneužívání dívek, což některé dosvědčily i před televizními kamerami.

► Americká CME Ronalda Laudera koupila NOVU a do této komerční televize se vrátila po pěti letech, vysílací licence platí až do roku 2017.

► V supermarketech začaly lednové slevy, na některých místech v naší republice kvůli tomu zkolabovala doprava.

► Divná zima: 9. ledna bylo 16 stupňů nad nulou. Zanedlouho potom na Šumavě naměřili mínus 31,2 stupně Celsia.

► Po sedmi letech kosmického putování přistála 14. ledna na povrchu největšího měsíce planety Saturn evropská sonda Huygens, na jejímž sestrojení se podíleli také čeští vědci…

► Americký prezident George Bush vstoupil do druhého funkčního období. Budu dál šířit svobodu, řekl.

► V Iráku se konaly první svobodné volby za půl století, provázela je vysoká účast a strach z teroristů.

► Světový rozruch vyvolala jablonecká firma Jablotron, když začala vyrábět největší mobil na světě podobný klasickému telefonu. Hlavně senioři, kteří bojovali s malými tlačítky, jásají.

► Český turista neopatrnou manipulací s cestovním plynovým vařičem zapálil národní park v jihoamerické Chile! Česko pomůže s jeho obnovou.

► České vlajce bylo 30. března 2005 už 85 let. Většina badatelů se shodla na tom, že jejím autorem byl pracovník archivu ministerstva vnitra Jaroslav Kursa (1875 až 1950). Jeho tvář ale veřejnost dosud nezná, nedochovala se totiž žádná jeho fotografie.

► Americký prezident George Bush cestoval po Evropě. Byl v Bruselu, německé Mohuči a cestu zakončil v Bratislavě, kde se setkal s ruským prezidentem Putinem. Pro Slováky to byla akce století, svoji roli hostitelů zvládli na výbornou!

► Poprvé o nejkrásnější dívce rozhodovali diváci pomocí telefonátů a SMS. Českou Miss roku 2005 se stala Kateřina Smejkalová z Bohuňovic na Olomoucku.

► Česko se stalo jedním z největších výrobců aut v Evropě. První vozy sjely z výrobní linky nového závodu značek Toyota, Peugeot a Citroën v Kolíně.

► Smutné Velikonoce měli všichni věřící. Papež Jan Pavel II. poprvé za 26 let svého působení v čele katolické církve nebyl schopen pro svůj zdravotní stav vést velikonoční bohoslužby. Jen se ukázal na chvíli v okně, když chtěl promluvit, hlas ho zradil. V té chvíli lidé netušili, že tohoto charismatického muže vidí naposledy. Přidaly se totiž další komplikace a Karol Wojtyla - papež Jan Pavel II. „před zraky celého světa", který se za něho modlil, zemřel. Stalo se v sobotu 2. dubna 2005 ve 21.37 hodin; bylo mu bezmála 85 let.

5

V jeho rodném Polsku se zastavil život. Až 24 hodin stáli lidé frontu před Chrámem svatého Petra, kde byly vystaveny papežovy ostatky. Miliony poutníků přijely na pohřeb, který se konal v pátek 8. dubna. „Santo subito, Svatým ihned," žádali lidé.

Volba nového papeže, tzv. konkláve, začala v pondělí 18. dubna 2005. Bílý kouř, oznamující zvolení nového nástupce na Petrově stolci, se nad Sixtinskou kaplí objevil hned na druhý den v podvečer. Svět má nového papeže – německého kardinála Josepha Ratzingera, který přijal jméno Benedikt XVI.

► Český stát po deseti letech jednání prodal Telecom – za 83 miliard ho získala španělská Telefónica. Šlo o druhou nejvýnosnější polistopadovou privatizaci (první je Transgas).

► Britský následník trůnu princ Charles si vzal dlouholetou přítelkyni Camillu.

► V pondělí 25. dubna 2005 byla prezidentem jmenována nová vláda, v jejímž čele stál Jiří Paroubek (koalice ČSSD, KDU-ČSL a US-DEU vydržela). Jsou v ní tři ženy, což je nejvíc po roce 1989 (v polovině měsíce dostala důvěru také v parlamentu). Vláda jeho stranického kolegy Stanislava Grosse z ČSSD padla po dlouhodobých nesrovnalostech, resp. poté, co Gross nebyl schopen vysvětlit některé své aktivity (nákup bytu, podnikání manželky ad.).

► Ve Francii bylo představeno největší dopravní letadlo světa: Airbus A380 pro 853 cestujících.

► 60 tisíc lidí vidělo bitvu o Ostravu, ve které účinkovaly na čtyři stovky dobrovolníků v dobových uniformách. Tradiční mohutné oslavy konce války probíhaly též v Plzni, a protože letos šlo o kulaté šedesátileté výročí, slavilo se všude. V Praze proběhla rekonstrukce bojů u Českého rozhlasu, na Letné byla dokonce vojenská přehlídka, na kterou se přišlo podívat na 200 tisíc lidí! Největší oslavy ve světě se konaly v Moskvě, kam se sjeli snad všichni světoví státníci.

► 2. května padl teplotní rekord, bylo naměřeno 28,9 stupně Celsia, 8. května zase v Krkonoších a Jizerských horách napadlo 20 cm sněhu.

► Policie chytila řidiče ze Stružince u Lomnice nad Popelkou, který drží smutný rekord: Bylo mu naměřeno osm promile alkoholu v krvi!, pro většinu lidí smrtelná dávka.

► Národ zachvátilo hokejové šílenství. Konalo se mistrovství světa ve Vídni. Češi ho vyhráli, opět se konala spanilá jízda Prahou na Staroměstské náměstí. Bezprostředně po finálové výhře nad Kanadou (3:0) se také na turnovském náměstí sešlo asi 60 lidí.

► Na konci června byla otevřena supermoderní, multifunkční Tipsport arena v Liberci, hrál se tu už tenis a na ledové ploše se točil nový seriál z hokejového prostředí.

► Konal se největší koncert všech dob na pomoc hladovějící Africe.

► Olympijské hry 2012 budou v Londýně! Místo oslav tu však lidé zažili největší teroristický útok, při kterém zahynulo přes 50 lidí! Bomby zabíjely v metru i v autobuse. Byl to největší útok na ostrovní zemi od světové války.

► Česko se rozloučilo s Migy-21, nyní již vzdušný prostor hlídají gripeny.

► 24. července 2005 zemřel ministr kultury Pavel Dostál. Oblíbený politik podlehl rakovině.

► Policie si zase udělala ostudu: Nejdříve nechala uprchnout miliardáře Krejčíře přímo z prohlídky jeho domu, pak zmizela jeho manželka a nakonec dva psi. Až posléze se zjistilo, že rodina je na Seychelách, se kterými naše země nemá uzavřenu dohodu o vydávání podezřelých z trestných činů.

► Hurikán Katrina zasáhl naplno New Orleans v USA a byla z toho apokalyptická spoušť obrovských rozměrů, když byly protrženy hráze přehrady (milionové město se nachází pod hladinou moře!).

► Zemřel lovec nacistů Simon Wiesenthal, bylo mu 96 let.

► Katastrofálně dopadl Liberecký kraj v testu poctivosti, ze čtrnácti krajů skončil předposlední, korupcí se to tu prý jen hemží… (?)

► V tisícileté historii opustila nejcennější svatováclavská relikvie, lebka sv. Václava, katedrálu Pražského hradu jen naprosto výjimečně. 28. září 2005 ji nesl v čele průvodu kardinál Miloslav Vlk ve Staré Boleslavi, kam se na svatováclavskou pouť sjely tisíce lidí.

► Německo poprvé v historii povede žena. Kancléřkou se stala Angela Merkelová z CDU, u sousedů vznikla velká koalice se sociálními demokraty.

► Z Asie se blíží ptačí chřipka, už byla objevena u drůbeže v Rumunsku, Řecku a Turecku. Svět mobilizuje, jestliže vir zmutuje a bude přenosný z člověka na člověka, hrozí pandemie, která může zabít miliony lidí…

► Čína vyslala do kosmu ve své raketě a ze svého území dva kosmonauty; ti se v pořádku vrátili domů.

► Soud rozhodl, že nejznámější česká katedrála, chrám sv. Víta, patří církvi.

► Super! Čeští fotbalisté v baráži dvakrát vyhráli nad Norskem a zahrají si na mistrovství světa, které se hraje v roce 2006 v Německu. Byl u toho také navrátilec Pavel Nedvěd…

► Průměrná měsíční mzda v Libereckém kraji? 17 130 Kč (v ČR je to 18 883 Kč).

► Zlatou slavicí je poprvé Aneta Langerová, slavíkem po jedenatřicáté Karel Gott, skupinou roku 2005 jsou Chinaski, hlavní cenu pro vítěze opět vyrobili šperkaři z turnovského DUV Granát. Třiatřicetiletý hokejový útočník Jaromír Jágr se stal Sportovcem roku v České republice 2005…

► Celková zadluženost českých domácností k 31. 12. 2005 byla 417,66 miliard Kč. Skoro dvě třetiny této sumy tvoří hypotéky. Zadluženost se meziročně zvýšila o 100 miliard Kč. Průměrná rodina dává na splátky přes 5 procent svých příjmů (v roce 2001 jen 3 procenta). Více než 72 % domácností je zadluženo. Nárůst zadluženosti domácností je od roku 1995 o více než 800 procent.

Turnovsko 2005 v heslech:

► Ve středu 5. ledna 2005 v poledne uctil svět třemi minutami ticha památku mrtvých v Asii, kteří zahynuli pod vlnami tsunami o vánočních svátcích – zahynulo 300 tisíc lidí, z toho osm Čechů. Na většině míst se zastavil život, v centru Turnova v poledne ale pulsoval normální ruch, zaznamenán byl jen jeden tiše stojící občan ve Skálově ulici…

► Peníze na stavbu kulturního domu Střelnice Turnov z Evropských fondů nedostal a asi ani nikdy nedostane… Stavět budeme za své!

► Za likvidaci komunálního odpadu v roce 2005 zaplatí každý Turnovák nejvyšší možnou částku, vyplývající ze zákona, a to 500 Kč „na hlavu".

► Turnovští zubaři již nesloužili pohotovost, resp. se střídali s kolegy v okrese.

► Na různých místech Turnova byl postupně umístěn radar, který měří rychlost a počítá projíždějící vozidla.

► V režimu tzv. předčasného užívání (tedy bez řádné kolaudace) povolil turnovský stavební úřad společnosti Lidl Česká republika podmínečné provozování nového supermarketu pod sídlištěm Výšinka od 17. února 2005. Kauza se táhla celý rok.

► Chráněná krajinná oblast Český ráj si připomněla 50 let od vzniku. Historicky první CHKO v České republice byla vyhlášena 1. března 1955.

► Celý rok se pracovalo na odkanalizování okrajových částí města a na přeložce silnice I/10 – tzv. severní obchvat.

► V březnu jsme hostili návštěvu z „hlavního města německého šperkařství" Idar-Obersteinu – začíná nová etapa spolupráce!

► Zastupitelé povolili pro hodně lidí kontroverzní stavbu Obchodního centra na Koňském trhu.

► Akce roku 2005: V úterý 24. května 2005 odpoledne se v našem městě uskutečnila první oficiální návštěva hlavy státu za dobu fungování samostatné České republiky (naposledy tu byl prezident Václav Havel, který 1. 6. 1990 na turnovském náměstí odhalil pamětní desku turnovskému rodákovi a příteli, zakladateli Charty 77, prof. Janu Patočkovi). Prezident Václav Klaus s chotí Livií do našeho města dorazil krátce po 14. hodině.

► Květnové oslavy 60. výročí konce II. světové války byly důstojné, „soukromník" Jan Staněk dokonce na své náklady městu věnoval pamětní desku se jmény dosud opomínaných členů britské RAF (je umístěna ve vestibulu muzea).

► Poprvé se v Česku konaly volby do Evropského parlamentu..

► V pátek 20. května se Turnov konečně dočkal několik let slibované premiéry dokumentárního filmu o svém velkém rodákovi. Film nese název HISTORIK JOSEF PEKAŘ.

► Celé léto nejezdily vlaky směrem na Jičín – stoletý most zvaný „Jičíňák" procházel velkou rekonstrukcí.

► Na přelomu června a července byl na hlavní poště na náměstí Českého ráje instalován systém vyřizování požadavků klientů podobný tomu, který funguje ve spořitelně.

► To tu ještě nebylo: V pondělí 25. července 2005 krátce před čtvrtou odpoledne neznámý mužský hlas na tísňovou linku policie (158) oznámil, že v budově spořitelny na náměstí Českého ráje je umístěna bomba. Byla vyklizena celá půlka náměstí. Nakonec přivolaní policejní pyrotechnici z Hradce Králové nic nenašli...

► Neděle 11. září 2005. Po letech oprav byl znovuvysvěcen chrám Narození Panny Marie, největší kostel na Turnovsku.

► Příjemné zjištění: Kulturní spolky začaly pořádat koncerty na podporu stavby Střelnice.

► Středa 5. října krátce po 10. hodině dopoledne. Srážka kamionu s osobním autem v Sobotecké ulici skončila katastrofou - vyteklo určité množství čpavku, mohly zemřít desítky lidí... Toto byl námět jednoho z největších cvičení záchranářů v našem kraji v roce 2005.

► U příležitosti státního svátku vzniku republiky byly na slavnostním zasedání zastupitelstva města 27. října 2005 uděleny Cena obce.

► Zaznělo na říjnové tiskové konferenci města: Počet žáků ZŠ v Žižkově ulici trvale klesá. Pomohla by výměna školních budov s Integrovanou střední školou u nádraží?

► Sláva – v Turnově bude umělé kluziště!

► Od poloviny listopadu je opět plně průjezdná nejfrekventovanější křižovatka v Turnově na křížení ulic Sobotecká a Jana Palacha, která se proměnila na velký kruhový objezd.

► Nově zrekonstruované rentgenové oddělení Městské nemocnice Turnov bylo slavnostně předáno do užívání v polovině listopadu 2005. Jeho ozdobou je computer tomograf, špičkové diagnostické zařízení.

► Sportovní hala ve Skálově ulici, ve které proběhla zásadní rekonstrukce za desítky milionů korun ze státního rozpočtu, byla dokončena a slavnostně předána do užívání 19. prosince 2005, den otevřených dveří pro veřejnost se konal 21. prosince.

► Nudvojovický kostelík sv. Jana Křtitele byl po opravě poprvé představen veřejnosti v rámci adventního koncertu v neděli 18. prosince 2005, hlavně opravený interiér stojí opravdu za to!

► Podle policejních statistik bylo v roce 2005 v působnosti turnovského obvodního oddělení spácháno celkem 773 trestných činů. V samotném městě Turnov došlo za celý rok 2005 k 269 dopravním nehodám.

► V roce 2005 se v turnovské porodnici narodilo 431 dětí v průběhu 424 porodů, což znamená, že se tu narodila sedmkrát dvojčata. Ze 431 narozených dětí bylo 214 chlapců a 217 dívek.

► Míra nezaměstnanosti na Turnovsku byla na konci roku 2005 na Turnovsku jen na úrovni 5,5%. Mezi největší zaměstnavatele patří Město Turnov (zhruba jeden tisíc lidí ve všech organizacích), Preciosa (stejný počet), Granát, Kamax, Ontex, Saint Gobain, Šroubárna, Sklostroj, Trevos a další. Zahraniční investoři v Turnově vytvořili zhruba 1 000 pracovních míst!

15

[15] Zdroj: Kronika města Turnova (2005).

Obr. č. 33, mobilní kluziště u nádraží je již minulostí, zdroj: Fotografická příloha kroniky města (2005), foto: Pavel Charousek.

Obr. č. 34, mobilní kluziště u nádraží, zdroj: Fotografická příloha kroniky města (2005), foto: Pavel Charousek.

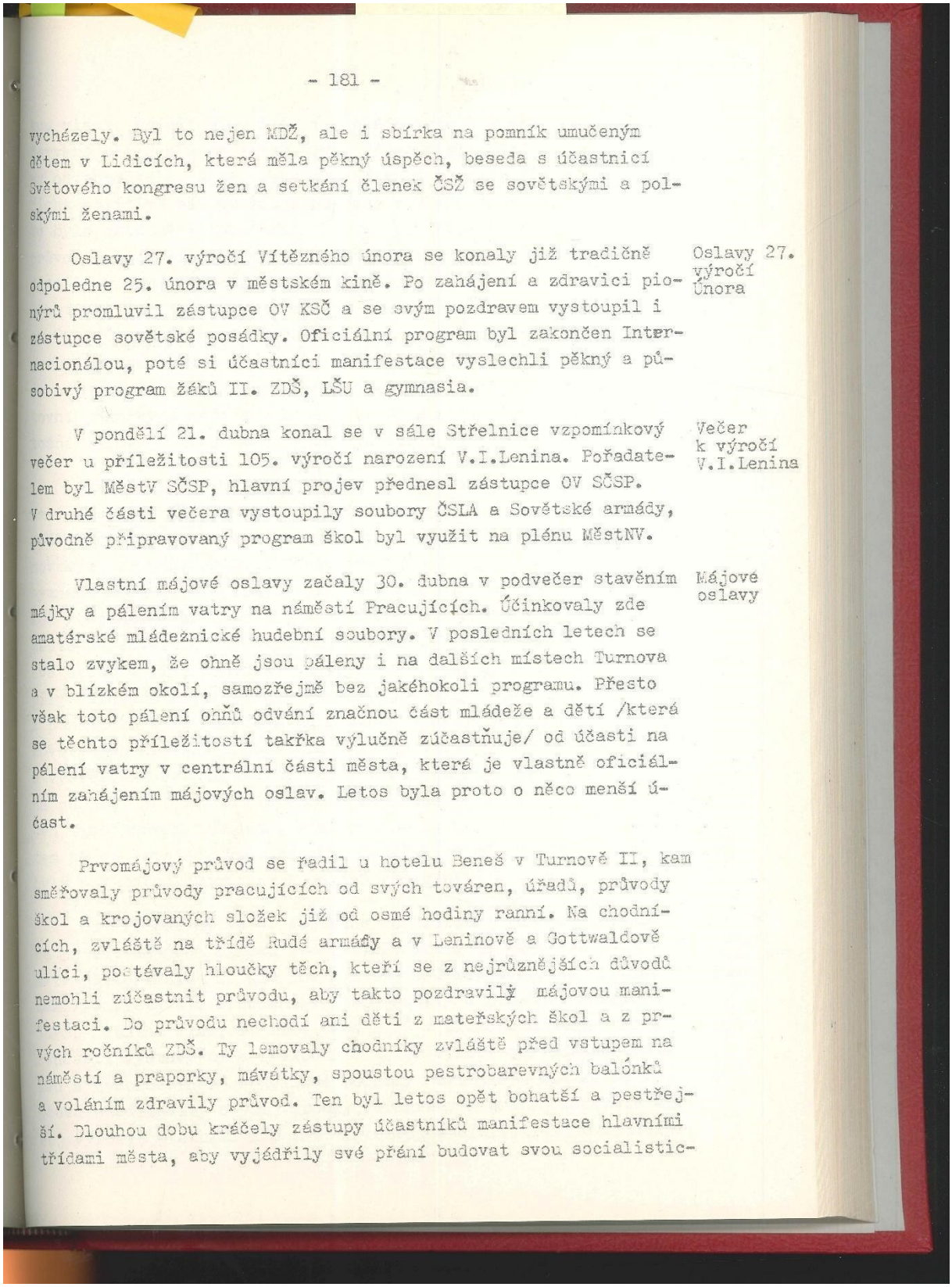

vycházely. Byl to nejen MDŽ, ale i sbírka na pomník umučeným dětem v Lidicích, která měla pěkný úspěch, beseda s účastnicí Světového kongresu žen a setkání členek ČSŽ se sovětskými a polskými ženami.

Oslavy 27. výročí Vítězného února se konaly již tradičně odpoledne 25. února v městském kině. Po zahájení a zdravici pionýrů promluvil zástupce OV KSČ a se svým pozdravem vystoupil i zástupce sovětské posádky. Oficiální program byl zakončen Internacionálou, poté si účastníci manifestace vyslechli pěkný a působivý program žáků II. ZDŠ, LŠU a gymnasia. Oslavy 27. výročí Února

V pondělí 21. dubna konal se v sále Střelnice vzpomínkový večer u příležitosti 105. výročí narození V.I.Lenina. Pořadatelem byl MěstV SČSP, hlavní projev přednesl zástupce OV SČSP. V druhé části večera vystoupily soubory ČSLA a Sovětské armády, původně připravovaný program škol byl využit na plénu MěstNV. Večer k výročí V.I.Lenina

Vlastní májové oslavy začaly 30. dubna v podvečer stavěním májky a pálením vatry na náměstí Pracujících. Účinkovaly zde amatérské mládežnické hudební soubory. V posledních letech se stalo zvykem, že ohně jsou páleny i na dalších místech Turnova a v blízkém okolí, samozřejmě bez jakéhokoli programu. Přesto však toto pálení ohňů odvání značnou část mládeže a dětí /která se těchto příležitostí takřka výlučně zúčastňuje/ od účasti na pálení vatry v centrální části města, která je vlastně oficiálním zahájením májových oslav. Letos byla proto o něco menší účast. Májové oslavy

Prvomájový průvod se řadil u hotelu Beneš v Turnově II, kam směřovaly průvody pracujících od svých továren, úřadů, průvody škol a krojovaných složek již od osmé hodiny ranní. Na chodnících, zvláště na třídě Rudé armády a v Leninově a Gottwaldově ulici, postávaly hloučky těch, kteří se z nejrůznějších důvodů nemohli zúčastnit průvodu, aby takto pozdravily májovou manifestaci. Do průvodu nechodí ani děti z mateřských škol a z prvých ročníků ZDŠ. Ty lemovaly chodníky zvláště před vstupem na náměstí a praporky, mávátky, spoustou pestrobarevných balónků a voláním zdravily průvod. Ten byl letos opět bohatší a pestřejší. Dlouhou dobu kráčely zástupy účastníků manifestace hlavními třídami města, aby vyjádřily své přání budovat svou socialistic-

kou vlast, bránit mír, štěstí a práci svou i svých dětí. Jako červená nit nesla se celým prvým májem i slova vděčnosti našemu osvoboditeli, SSSR, jeho slavné Rudé armádě, KSČ i KSSS, jejichž politika nám umožňuje budovat v klidu naši krásnou zem. To bylo ostatně i základním obsahem projevu, který po skončení průvodu přednesl na náměstí místopředseda Federálního shromáždění Petr Srp, v tomtéž duchu se nesla i rezoluce, schvalená účastníky manifestace a odeslaná jako podpora politiky naší strany ÚV KSČ. Závěr manifestace tvořil pak průvod více než 30 alegorických vozů, které projely náměstím. Po skončení vyhrávala na náměstí dechová hudba Sklostroje, odpoledne se konaly sportovní podniky a májová veselice na Střelnici. Lze říci, že letošní májové oslavy se opravdu vydařily.

Oslavy 30. výročí osvobození konaly se ve čtvrtek 8.května v městském kině jako slavnostní shromáždění stranických a státních orgánů a společenských organizací NF, pracujících turnovských závodů, podniků, organizací, škol a veřejnosti. Po hymnách a zdravici pionýrů přednesl hlavní projev zástupce OV KSČ /tajemník Karel Srna/, s pozdravným projevem vystoupil i zástupce sovětské posádky. Druhá část oslavy se rozpadala na dvě akce. V kině probíhal kulturní program, na náměstí nastoupily delegace k vystaveným věncům, jež byly v průvodu odneseny k památníku kpt. Jaroše a na městský hřbitov k památníku padlých sovětských hrdinů. U památníků byly prosloveny krátké projevy a vystřelena čestná salva. Ještě před odchodem delegací byla na náměstí přivítána štafeta Dukla-Praha. Den oslav byl zakončen lampionovým průvodem, který z tř. Rudé armády prošel městem až do letního kina, kde byl zapálen velký ohňostroj, po něm byly pak dětem promítány kreslené grotesky.

Od 21. června do 6. července konala se v Turnově "Přehlídka 30 let úspěchů okresu Semily". Pořádaly ji na ploše 25 tisíc metrů čtverečných OV KSČ, OV NF, ONV a Okr.zemědělská správa Semily. Výstavním areálem se staly budovy a prostory sokolovny, SUPŠ, letního kina, 1. ZDŠ, UŠ a SZTŠ v ul. Čs. armády. Volnou součástí výstavy byla i expozice k 30. výročí osvobození v muzeu a v obrazárně. Jednotlivé podniky Semilska a OZS se na výstavě představily svými výrobky, diagramy a grafy ukazovaly vývoj výroby, produktivity práce, rozvoj socialistického soutěže-

Výstava k 30.výročí osvobození

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

STÁTNÍ OSLAVY

Únorové oslavy

28. výročí vítězství pracujícího lidu v únoru 1948 bylo vzpomenuto na solavách, které se konaly v městském kině 25.2. odpoledne. Po zdravici pionýrů, proslovech a vyznamenání milicionářů byl v kulturní části promítnut film.

106.výročí narození V.I.Lenina

Vzpomínkový večer k 106. výročí narození V.I.Lenina se konal ve středu 21. dubna v 19 hodin na Střelnici. Po slavnostním projevu vystoupili s kulturním programem žáci turnovských devítiletek.

Oslavy osvobození

Oslavy osvobození Československa Sovětskou armádou se konaly v pátek 7.května odpoledne. Delegace podniků, závodů, společenských organizací a škol položily věnce k památníku kpt. Jaroše a k památníku padlých rudoarmějců. Projevy přednesli zástupci MěstV KSČ a sovětské posádky.

Oslavy Dne ČSLA

Oslavy Dne čsl. lidové armády se konaly 9. a 10.října jako VI. ročník soutěže o putovní pohár "Memoriál hrdiny SSSR kpt. O.Jaroše" ve dvou kategoriích: žáci a žákyně škol I.cyklu a žáci a žákyně škol II.cyklu. Součástí závodu bylo i položení věnců k památníku kpt. Jaroše, projev předsedy MěstNV a ukázka svazarmovské činnosti a bojové připravenosti lidových milicí a jednotky ČSLA druhý den dopoledne.

Měsíc přátelství

59. výročí VŘSR a zahájení Měsíce čsl.sovětského přátelství soustředilo několik akcí. Oslavy zahajoval druhý ročník soutěže "Písničky našich přátel", který se konal 3.listopadu v sále Střelnice a stává se pomalu tradicí. Na finalovém večeru vystoupili ti nejlepší z 65 mladých interpretů, kteří se letos přihlásili, konferovala televizní hlasatelka Marie Poláková a podívat se přišlo přes 400 diváků. Přítomni byli i vzácní hosté: delegace Domu sovětské vědy a kultury v Praze, zástupci redakce Svata socialismu, jež převzala nad soutěží patronát a věnovala hlavní cenu, zástupci OV SČSP, městských, stranických a statních orgánů, delegace sovětských komsomolců a zástupci NF. Po finálové soutěžní přehlídce vyhlásila porota výsledky: hlavní cenu získal soubor zdravotnické školy Man-

Nemá cenu zde vypisovat celý mechanismus přípravy voleb včetně toho, kdy byly vyvěšeny voličské seznamy. Vraťme se raději k předvolebním schůzím. Po zahájení následoval kulturní program, který připravily turnovské střední školy - každá vystupovala dvakrát - a ZDŠ Mašov. Jednou vystoupil také soubor SSM Potraviny n.p. Poté vystoupil funkcionář NF s krátkým referátem o významu voleb, účastníci schůze byli seznámeni s volebním programem, s kandidáty NF, dostalo se jim informací o samotných volbách, pak vystoupili kandidáti s tím, jak si představují svou práci poslance, následovala diskuse a závěr provedl zástupce vyššího orgánu. Předvolební schůze měly velmi dobrou úroveň jak v účasti voličů, tak v diskusi a v kladném poměru k úkolům příštího období. V předvolebním období proběhla 11. září agitační sobota a národní směny 18. a 19. září a 16. a 17. října.

Volební místnosti

Volební místnosti byly ve všech třech devítiletkách, v budově SZTŠ, v restauraci na Šetřilovsku, na MěstNV, v sokolovně v Daliměřicích, v n.p. Šroubárny, v Modré hvězdě, v ČSD-Drahstavu, v Uhelných skladech, v agitacním středisku č. 3, které bylo vytvořeno z adaptované prodejny papírnictví na tř. Rudé armády, v místnosti hotelu Beneš, v n.p. Dias v Přepeřské ul. a v restauraci na Hlavatici. Výzdobu provedl podnik nebo škola, kde byla volební místnost umístěna, v Modré hvězdě n.p. Juta a v ostatních případech TKS. V Turnově byli voleni dva poslanci Vc KNV, 15 poslanců ONV, 1 poslanec Sněmovny lidu, 1 poslanec Sněmovny národů, 1 poslanec Ceske národní rady a 79 poslanců MěstNV.

Výsledky voleb

Všech 79 kandidátů NF na poslance MěstNV /stejně jako poslanci do vyšších zastupitelských sborů/ bylo zvoleno naprostou většinou. Zapsáno bylo 9.777 voličů, z nich se voleb zúčastnilo 9.732 a pro kandidáty NF /poslance MěstNV/ bylo odevzdáno 9.712 hlasů, tj. 99,79 %. Z celkového počtu 79 poslanců je 42 dosavadních a 37 nových. Na posledním plenárním zasedání dosavadního MěstNV bylo dvaceti třem poslancům, kterým končí funkční období z důvodů zdravotních, služebního přeřazení či odchodu na odpočinek a kteří obětavě plnili svěřenou funkci, plně se angažovali při plnění úkolů a výstavby Turnova a celé naší společnosti, předáno čestné uznání a po-

16

[16] Zdroj: Kronika města Turnova z let 1971–1976.

Obr. č. 35, 1. máj 1977 na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 36, 1. máj 1977 na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 37, 1. máj 1977 na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Skupina 7 Položení základního kamene k „Dívčí“ škole

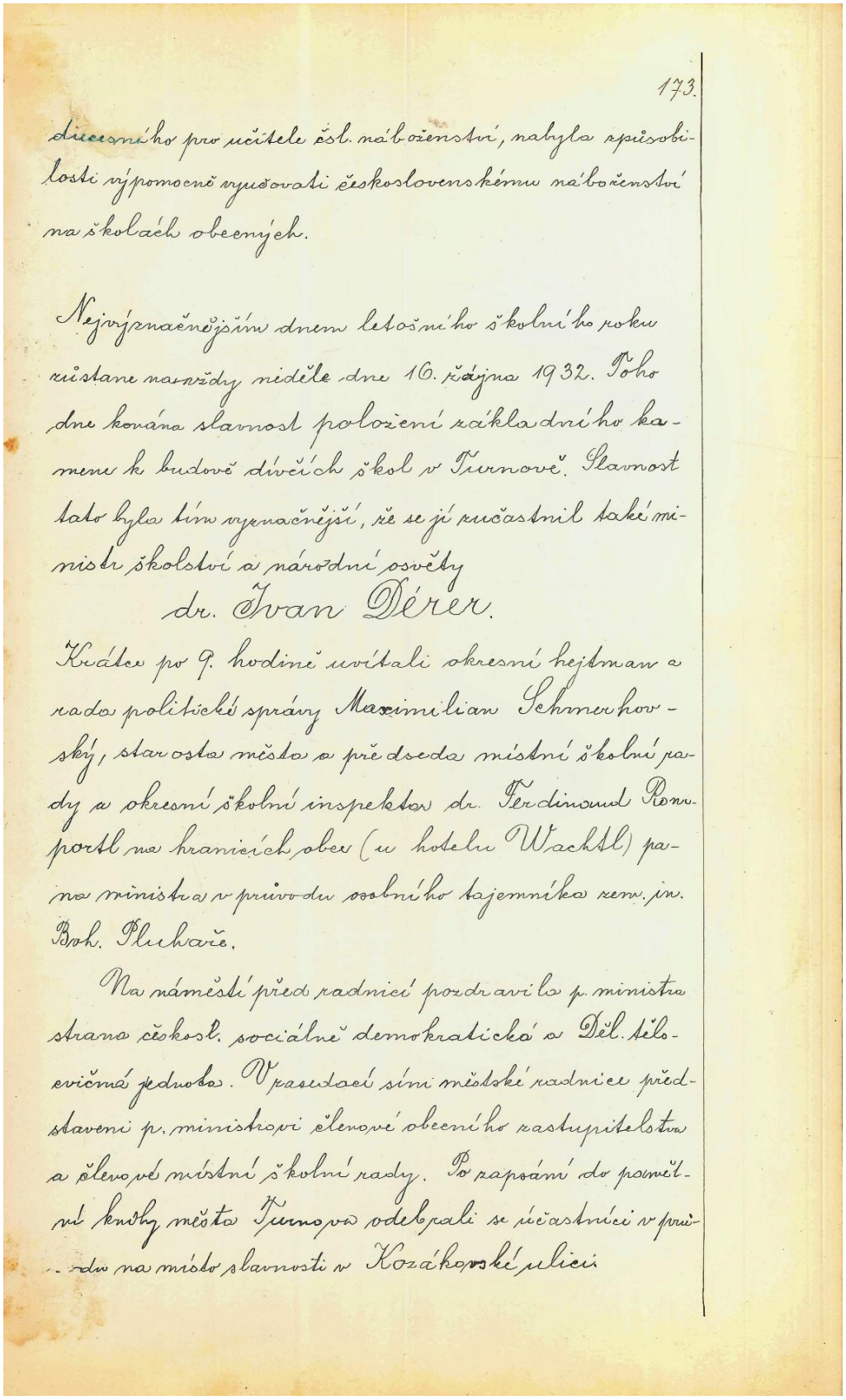

173.

ducesního pro učitele čsl. náboženství, nabyla způsobilosti výpomocně vyučovati československému náboženství na školách obecných.

Nejvýznačnějším dnem letošního školního roku zůstane navždy neděle dne 16. října 1932. Toho dne konána slavnost položení základního kamene k budově dívčích škol v Turnově. Slavnost tato byla tím vyznačnější, že se jí zučastnil také ministr školství a národní osvěty

dr. Ivan Dérer.

Krátce po 9. hodině uvítali okresní hejtman a rada politické správy Maximilian Schmerhovský, starosta města a předseda místní školní rady a okresní školní inspektor dr. Ferdinand Ronnportl na hranicích obce (u hotelu Wachtl) pana ministra v průvodu osobního tajemníka zem. in. Boh. Pluhaře.

Na náměstí před radnicí pozdravila p. ministra strana českosl. sociálně demokratická a Děl. tělocvičná jednota. V zasedací síni městské radnice představeni p. ministrovi členové obecního zastupitelstva a členové místní školní rady. Po zapsání do pamětní knihy města Turnova odebrali se účastníci v průvodu na místo slavnosti v Kozákovské ulici.

Za přítomnosti pozvaných korporací zahájena slavnost. Starosta města a předseda místní školní rady Josef Žák uvítal p. ministra jako zástupce vlády a ve své řeči nastínil zápas o stavbu dívčích škol.

Slavnostním řečníkem byl min. školství a národní osvěty dr. Ivan Dérer. Ve řeči své mimo očekávání promluvil o vývoji školství v našem městě.

Po té učinil projev okresní hejtman a rada politické správy Max. Schmerhovský a okresní školní inspektor Phdr. Ferd. Romportl a předseda ředitelství městské spořitelny dr. Frant. Bajer, který zdůraznil dík veliké obci drobných skádalů, kteří vlastně nejvíce přispěli k uskutečnění stavby budovy dívčích škol. Na konec ředitel škol Josef Horák jménem školy a žactvo poděkoval všem za obětí, jež si uskutečnění

Následovaly pohlepy, které zahájil pan ministr. Uvedená hesla jsou obsažena na zvláštním listě v archivu školy r. 1932/33 č. 252 s doklady. Počet pohlepů celkem 71.

Za školu zúčastnily se žákyně po jedné z každé třídy a hesla pronesly Vlasta Žáková, žákyně III. B gw školu měšťanskou a Hel. Šolcová, žák 2. b za

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

školu obecnou. Z význačných hostí zúčastnili se slavnosti místopředseda poslanecké sněmovny poslanec J. Stivín, poslanec Týkal, okresní školní inspektoři Sylvestr Bryndа, Alois Průcha, Skopeček.

Omluvili se: vicepresident nšr. Dr. Hendrych, šekční šef Pk JUDr. Václav Müller, universitní prof. Dr. J. V. Šimák, poslanci Košek, Dubický, David a Dr. F. Hodač a senátor Havlín J. Ing.

Slavnost ukončil zpěvácký spolek „Ant. Dvořák" zapěním statních hymen.

Podle stanoveného programu následovala prohlídka škol. Podle pořadu byla to nejdříve škola obchodní, pak dívčí, na to chlapecká a na konec státní ěsl. reálka.

Členové obou učitelských sborů očekávali p. ministra před ředitelnou. Po představení členů sborů podepsal se p. ministr do školní kroniky a prohlédl si některé třídy. Prohlídky zúčastnili se též okresní hejtman, okresní školní inspektor, starosta města a osobní tajemník pána min. nšr. Bohumil Pluhař.

Za krásného slunného dne milým dojmem zvláště působily třídy s novými lavicemi (I. B a IV. pož.).

Odbornou šperkařskou školu navštívil p. ministr již r. 1925 při otevření krajinské výstavy v Turnově.

Na počest p. ministra uspořádán slavnostní oběd, jehož se zúčastnili: starosta města s náměstky A. Vlkem

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

177.

a) Řeč

b) poklep min. p. Šrámka

c) poklep starosty města J. Žáka.

Ze slavnosti položení základního kamene 16.X.1933.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

17

[17] Zdroj: foto i text SOkA Semily, Sbírka rukopisů, RK 254.

[18]Skupina 8 Konec druhé světové války v Turnově, květen 1945

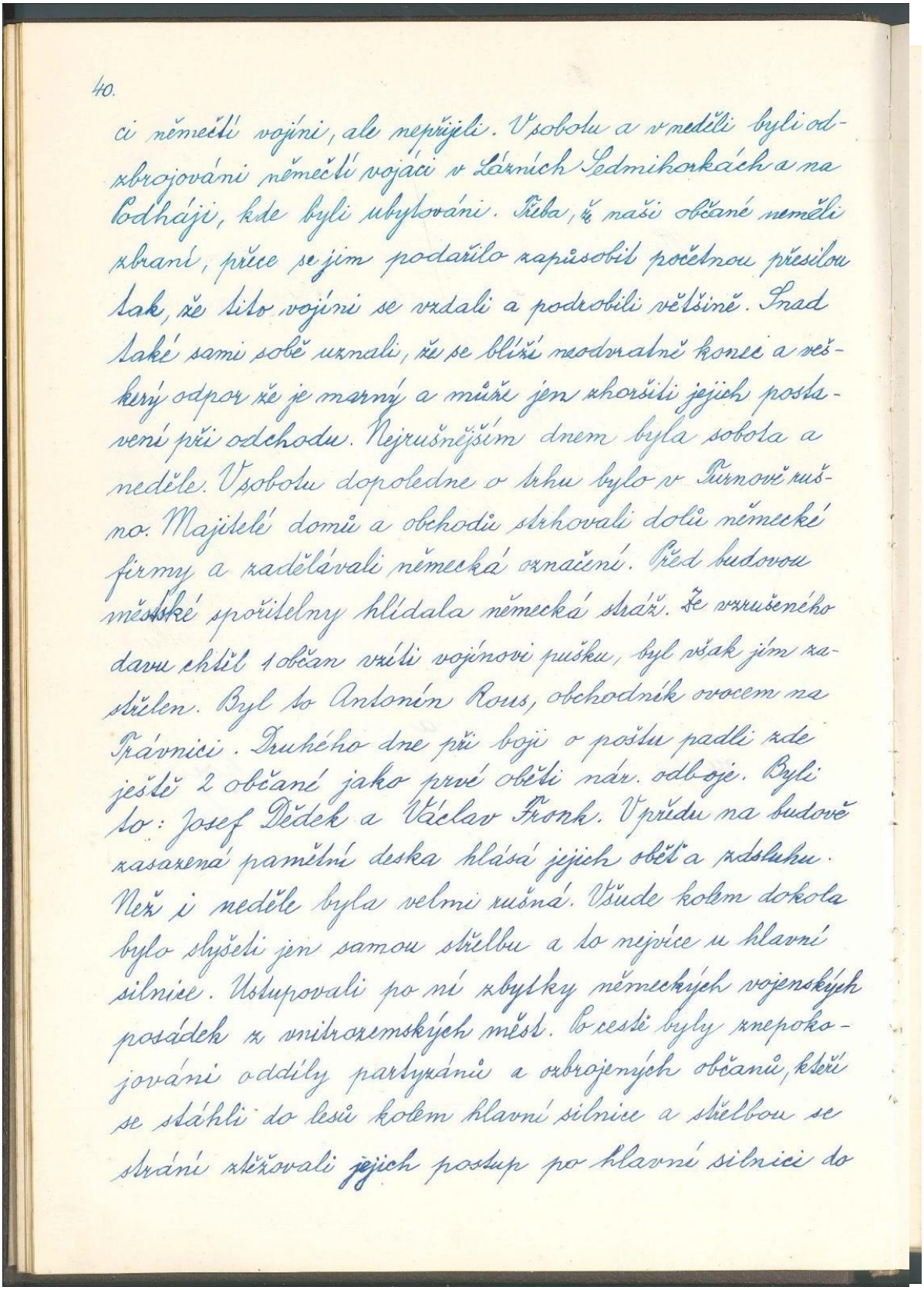

40.

či německí vojíni, ale nepřijeli. V sobotu a v neděli byli odzbrojováni němečtí vojáci v Lázních Sedmihorkách a na Bohdáji, kde byli ubytováni. Třeba, že naši občané neměli zbraní, přece se jim podařilo zapůsobit početnou přesilou tak, že tito vojíni se vzdali a podrobili většině. Snad také sami sobě uznali, že se blíží nezvratně konec a veškerý odpor že je marný a může jen zhoršiti jejich postavení při odchodu. Nejrušnějším dnem byla sobota a neděle. V sobotu dopoledne o trhu bylo v Turnově rušno. Majitelé domů a obchodů stěhovali dolů německé firmy a zadělávali německá označení. Před budovou městské spořitelny hlídala německá stráž. Že vzrušeného davu chtěl 1 občan vzíti vojínovi pušku, byl však jím zastřelen. Byl to Antonín Rous, obchodník ovocem na Pávničci. Druhého dne při boji o poštu padli zde ještě 2 občané jako první oběti nár. odboje. Byli to: Josef Dědek a Václav Fronk. V přídu na budově zasazená pamětní deska hlásá jejich oběť a zdsluhu. Neži i neděle byla velmi rušná. Všude kolem dokola bylo slyšeti jen samou střelbu a to nejvíce u hlavní silnice. Ustupovali po ní zbytky německých vojenských posádek z vnitrozemských měst. Po cestě byly znepokojování oddíly partyzánů a ozbrojených občanů, kteří se stáhli do lesů kolem hlavní silnice a střelbou se snáží zdržovali jejich postup po hlavní silnici do

[18] *Zdroj: Kronika obecné školy v Přáslavicích u Turnova.*

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Sudět a odtud do říše. K večeru táhla kolem nás po hlavní silnici početná „kolona" asi 30-40 vozidel s kulomety a několika sty vojínů na nákl. autech. Dole pod školou zastavili a několika salvami z kulometů po celém okolí chtěli si vynutiti potřebný respekt. Při tom jsme měli také raněného. Z uklízejících obyvatelů přilehlých domků u hlavní silnice byla náhodou lehce poraněna do nohy Věra Klavíkova. Po ošetření byla ponechána v domácím ošetřování. Jiných zkrás nebylo, protože obyvatelé těchto domků u silnice v čele s pí. učit. Alosií Frýdovou odešli na noc do nedalekého Roudného, aby se v pondělí ráno vrátili zase do svých na krátko opuštěných domovů. Po těle přestřelce postupovala „kolona" vzavši s sebou i oddělení voj. nemocnice z Lázní Sedmihorek, dále do Turnova za stálého střílení z okolních lesů a skání. „Na Kamenci" u Turnova byla opět zastávka, protože vojáci tam loupili v přilehlých domech, vybrali tam obchod a hostinec. Zde bylo i několik zkrás, protože obyvatelé se bránili násilí. Zde obětovali své životy jak hlásí pamětní deska na domě čp. 511: Žítek Vlastimil 13 let, Žítková Božena 39 let, Matyášová Františka 52 let, Komárová Milena 16 let. Při těle zastávce vzali s sebou i voj. nemocnici umístěnou v budově reál. gymnasia na „Výšince". Při projíždění městem byla větší přestřelka ještě v Turnově na

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obr. č. 38, květen 1945 v Turnově, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 39, květen 1945 v Turnově, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 40, květen 1945 v Turnově, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Nyní máte čas (30 minut) na prostudování všech materiálů. Pracujte společně. Diskutujte nad popisovanými událostmi, pozorně si prohlédněte fotografie. Připravte si krátkou prezentaci pro své spolužáky. Vyberte to nejdůležitější, pro vás nejzajímavější. Přemýšlejte o událostech, o kterých čtete. Pozorně si také prohlédněte fotografie, díky nimž vám historie ožívá přímo před očima.

Do svých pracovních listů si připravte poznámky ke krátké prezentaci svého období.

Pokud bude text zápisů v kronice pro vás hůře čitelný, přihlaste se.

V další části hodiny prezentujete, co jste se dočetli v kronikách. Sdílíte se spolužáky své postřehy, představíte fotografie. Dále posloucháte prezentace ostatních skupin.

Třetí část

Na závěr proběhne zhodnocení celého tematického bloku. Diskutujte.

Jak hodnotíte uplynulé dvě hodiny, které jste strávili v Muzeu Českého ráje v Turnově?

Co nového jste se dozvěděli?

Jak se vám pracovalo s dobovými texty?

Co vás nejvíce zaujalo? Co na vás nejvíce zapůsobilo?

Dozvěděli jste se něco překvapivého?

Jak jste vnímali historické fotografie a tiskoviny?

Bylo pro vás zajímavé vypravit se do minulosti našeho města?

Lákalo by vás dozvědět se o historii našeho města či školy více?

Úkol pro zvídavé:
Navštivte místa, o kterých jste četli v kronikách. Všímejte si, jak se daná místa proměnila. Místa zdokumentujte a připravte si krátkou prezentaci těchto míst pro své spolužáky.

Shrnutí hodiny:

- pojem **kronika** a její význam;
- práce s konkrétními texty z kronik;
- četba ručně psaných textů;
- práce s historickými fotografiemi a tiskovinami;
- kronika města Turnova
- kroniky okolních obcí.

Alternativní řešení realizace tohoto bloku

V případě nenadálých a neočekávaných situací lze tento blok realizovat i on-line. S učitelem a lektorem muzea se pak sejdeme v on-line prostředí. Doporučujeme prostředí Microsoft Teams či Google Meet.

Obsah online hodiny

V úvodní části se seznámíte s pojmem **kronika**.

Co již o kronice víte?
Co se vám pod tímto pojmem vybaví?
Viděli jste již nějakou kroniku?
Měli jste možnost v kronice číst?
K čemu kronika slouží?
Je pro nás důležitá?

Sledujte sdílení obrazovky, pozorně poslouchejte komentáře lektora, klaďte doplňující dotazy, zapojte se do diskuze.

Pište své postřehy do chatu.

Využijte možnosti přihlášení se (symbol ručičky) a zapojte se do diskuze.

Výstupem bude projekt, ve kterém si každý z vás zkusí roli kronikáře.
Vyberte si libovolné období tohoto roku a vžijte se do role kronikáře. Pokuste se zaznamenat, co se událo v našem městě / obci. Snažte se být nestranní, buďte nad událostmi a předejte zprávu dalším generacím o tom, jak nyní žijeme.

Seznam obrázků

Obr. č. 1 Městská knihovna Antonína Marka v Turnově, zdroj: vlastní fotografie.

Obr. č. 2 Rodný dům Antonína Marka ve Skálově ulici v Turnově, zdroj: vlastní fotografie.

Obr. č. 3 Nově otevřená pobočka knihovny na turnovském nádraží, zdroj: vlastní fotografie.

Obr. č. 4 Městská knihovna Antonína Marka v Turnově, zdroj: vlastní fotografie.

Obr. č. 5 Dlaskův statek v Dolánkách u Turnova, zdroj: vlastní fotografie.

Obr. č. 6 Čeněk Paclt, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 7 Ještěd, zdroj: vlastní fotografie.

Obr. č. 8 Dlaskův statek v Dolánkách u Turnova, zdroj: vlastní fotografie.

Obr. č. 9 Hrobka Josefa Dlaska na jenišovickém hřbitově, zdroj: vlastní fotografie.

Obr. č. 10 Pověst O Čertově ruce, zdroj: Jaroslava Velartová, 10 zastavení v Českém ráji.

Obr. č. 11 Židovský hřbitov v Turnově, zdroj: vlastní fotografie.

Obr. č. 12 Synagoga v Krajířově ulici v Turnově, zdroj: vlastní fotografie.

Obr. č. 13 Dům U Bažanta, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 14 Muzeum Českého ráje v Turnově dnes, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově.

Obr. č. 15 Obrázek exponátu, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově.

Obr. č. 16 Obrázek exponátu, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově.

Obr. č. 17 Obrázek exponátu, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově.

Obr. č. 18 Obrázek exponátu, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově.

Obr. č. 19 Obrázek exponátu, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově.

Obr. č. 20 Obrázek exponátu, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově.

Obr. č. 21 Obrázek exponátu, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově.

Obr. č. 22 Hrobka Josefa Dlaska na jenišovickém hřbitově, zdroj: vlastní fotografie.

Obr. č. 23 Tomáš Garrigue Masaryk na turnovském nádraží, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 24 15. březen 1939 na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 25 15. březen 1939 na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 26 15. březen 1939 na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 27 15. březen 1939 na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka fotografií.

Obr. č. 28 Mým národům, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka historické dokumentace.

Obr. č. 29 Vyhláška o mobilisaci, zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, Sbírka historické dokumentace.

Obr. č. 30 Mobilizace na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje, Sbírka fotografií.

Obr. č. 31 Vznik Československa, zdroj: Muzeum Českého ráje, Sbírka fotografií.

Obr. č. 32 Vznik Československa, zdroj: Muzeum Českého ráje, Sbírka fotografií.

Obr. č. 33 Mobilní kluziště u nádraží, zdroj: Fotografická příloha Kroniky města (2005), foto: Pavel Charousek.

Obr. č. 34 Mobilní kluziště u nádraží, zdroj: Fotografická příloha Kroniky města (2005), foto: Pavel Charousek.

Obr. č. 35 1. máj 1977 na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje, Sbírka fotografií.

Obr. č. 36 1. máj 1977 na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje, Sbírka fotografií.

Obr. č. 37 1. máj 1977 na turnovském náměstí, zdroj: Muzeum Českého ráje, Sbírka fotografií.

Obr. č. 38 květen 1945 v Turnově, zdroj: Muzeum Českého ráje, Sbírka fotografií.

Obr. č. 39 květen 1945 v Turnově, zdroj: Muzeum Českého ráje, Sbírka fotografií.

Obr. č. 40 květen 1945 v Turnově, zdroj: Muzeum Českého ráje, Sbírka fotografií.

Seznam citací

Citace č. 1 KŘÍŽ, Jaroslav. *První Čech na pěti kontinentech: cesty Čeňka Paclta 1813–1887*. Praha: Epocha, 2019. Magnetka (Pražská vydavatelská společnost: Epocha). ISBN 978-80-7557-224-0. Strana 87–88.

Citace č. 2 DLASK, Josef, KULÍŠKOVÁ, Alžběta, ed. *Zápisky sedláka Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí*. V Turnově: Muzeum Českého ráje, 2015. ISBN 978-80-87416-21-1. Strana 3.

Citace č. 3 DLASK, Josef, KULÍŠKOVÁ, Alžběta, ed. *Zápisky sedláka Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí*. V Turnově: Muzeum Českého ráje, 2015. ISBN 978-80-87416-21-1. Strana 184.

Citace č. 4 DLASK, Josef, KULÍŠKOVÁ, Alžběta, ed. *Zápisky sedláka Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí*. V Turnově: Muzeum Českého ráje, 2015. ISBN 978-80-87416-21-1. Strana 186.

Citace č. 5 DLASK, Josef, KULÍŠKOVÁ, Alžběta, ed. *Zápisky sedláka Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí*. V Turnově: Muzeum Českého ráje, 2015. ISBN 978-80-87416-21-1. Strana 218.

Citace č. 6 VELARTOVÁ, Jaroslava, ed. 10 zastavení v Českém ráji. Nakladatel Libor Velart. ISBN 80-900035-1-6. Strana 17–18.

Citace č. 7 DUBINOVÁ, Terezie a Pavel JAKUBEC. *Židé na Turnovsku*. Turnov: Město Turnov – Odbor cestovního ruchu, 2010. ISBN 978-80-254-8407-4. Strana 44–46.

Citace č. 8 DUBINOVÁ, Terezie, JONGELING, K., JONGELING-VOS, G. J. *Synagoga a židovský hřbitov v Turnově.* Turnov: Město Turnov – Odbor cestovního ruchu, 2009.

Citace č. 9 DUBINOVÁ, Terezie, JONGELING, K., JONGELING-VOS, G. J. *Synagoga a židovský hřbitov v Turnově.* Turnov: Město Turnov – Odbor cestovního ruchu, 2009.

Citace č. 10 DUBINOVÁ, Terezie, JONGELING, K., JONGELING-VOS, G. J. *Synagoga a židovský hřbitov v Turnově.* Turnov: Město Turnov – Odbor cestovního ruchu, 2009.

Citace č. 11 Zdroj: Kronika města Turnova, zal. 1930 (1919) – 1930.

Citace č. 12 Zdroj: Kronika města Turnova, zal. 1935 (1932) 1935 – 1939.

Citace č. 13 Zdroj: SOkA Semily, Sbírka rukopisů, RK 252.

Citace č. 14 Zdroj text i fotografie: SOkA Semily, Sbírka rukopisů, RK 252.

Citace č. 15 Zdroj: Kronika města Turnova (2005).

Citace č. 16 Zdroj: Kronika města Turnova z let 1971–1976.

Citace č. 17 Zdroj: foto i text SOkA Semily, Sbírka rukopisů, RK 254.

Citace č. 18 Zdroj: Kronika obecné školy v Přáslavicích u Turnova.

Citace č. 19 *Úplné znění Ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky: Úplné znění Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky; některé další související právní předpisy*. Vydání: čtrnácté. Praha: Armex Publishing, 2019. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-66-3.

Citace č. 20 NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat a jak je zvládat*. 4., rozš. vyd. Praha: BESIP, 1997.

Citace č. 21 ŠPAČEK, Ladislav. *Špaček v porcelánu, aneb, Etiketa, vole!*. Ilustroval Milan STARÝ. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2442-6.

Citace č. 22 DRIJVEROVÁ, Martina. *Čeští panovníci byli taky jenom lidi: zajímavosti ze života českých vladařů*. Ilustroval Vojtěch OTČENÁŠEK. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2683-7.

Citace č. 23 GEORGES, Gregory. *Digitální fotografie: názorný průvodce: 100 praktických návodů a tipů*. Brno: Computer Press, 2004. ISBN 80-251-0365-X.

Citace č. 24 MANDELOVÁ, Helena. *Dějiny 20. století*. 2. vydání. Ilustroval Dagmar JEŽKOVÁ. Praha: Kartografie, 2015. Dějepisné atlasy pro základní školy a víceletá gymnázia. ISBN 978-80-7393-388-3.

Citace č. 25 JACKSON, Robert. *Velká tajemství U.F.O.* Praha: Svojtka, 1997. ISBN 80-7180-378-2.

Citace č. 26 DAXELMÜLLER, Christoph. *Kouzelníci, čarodějnice a magie*. Ilustroval Filippo PIETROBON. Plzeň: Fraus, c2005. Co-jak-proč. ISBN 80-7238-480-5.

Citace č. 27 PARKER, Jane. *Koně.* Praha: Fragment, 2010. ISBN 978-80-253-0999-5.

Citace č. 28 *Rytíři: [turnaje, zbraně, brnění, erby, život na hradě*. Praha: Fragment, 2007. Úžasný svět. ISBN 978-80-253-0408-2.

Citace č. 29 KŘÍŽ, Jaroslav. *První Čech na pěti kontinentech: cesty Čeňka Paclta 1813–1887*. Praha: Epocha, 2019. Magnetka (Pražská vydavatelská společnost: Epocha). ISBN 978-80-7557-224-0.

Citace č. 30 KŘÍŽ, Jaroslav. *První Čech na pěti kontinentech: cesty Čeňka Paclta 1813–1887*. Praha: Epocha, 2019. Magnetka (Pražská vydavatelská společnost: Epocha). ISBN 978-80-7557-224-0.

Citace č. 31 KNOB, Jan. *Kámen ze všech nejkrásnější*. V Brně: Družstvo Moravského kola spisovatelů, 1946. Slunečnice (Družstvo Moravského kola spisovatelů).

Citace č. 32 URBAN, A. Jaroslav. *Přítel domorodců: román o cestovateli Čeňku Pacltovi*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1954.

Citace č. 33 ŠAJNER, Donát. *Zpívající Digger*. Praha: Práce, 1950. Románové novinky.

Citace č. 34 SOA Zámrsk, f. Sbírka matrik Východočeského kraje, farní úřad Turnov, matrika narozených, sign. 5263, fol. 87.

Citace č. 35 DLASK, Josef, KULÍŠKOVÁ, Alžběta, ed. *Zápisky sedláka Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí*. V Turnově: Muzeum Českého ráje, 2015. ISBN 978-80-87416-21-1.

3 Metodická část

Soubor metodických materiálů

Cílem programu je postupné vytváření kulturního povědomí žáků a jejich vztahu k bydlišti a regionu. Do tvorby programu byli zapojeni nejen lektoři neformálního vzdělávání, ale i místní instituce – muzeum a knihovna. Program rozvíjí všechny klíčové kompetence s využitím moderní techniky.

Realizátorem by měl být učitel 2. stupně ZŠ, nejlépe aprobace český jazyk a historie (jinak je nutné se seznámit s materiály, ze kterých vzdělávací program vychází). Program rozvíjí a doplňuje témata probíraná na základní škole a je určen žákům ve věku od 13 do 15 let.

Veškeré pomůcky byly vybírány ze standardního vybavení každé základní školy. Před realizací lekcí mimo základní školu doporučujeme osobní návštěvu a seznámení se s prostředím a spolupracujícími osobami.

Ve spolupráci s neformálním vzděláváním vznikly lekce realizované v prostředí knihovny a muzea. Pro účastníky se jedná o vítanou změnu, kdy mají možnost poznat jedinečné prostředí a jsou vzděláváni někým jiným než učitelem. Informace, které jim sdělují přímo lidé pracující v daných institucích, jsou pro žáky zajímavější, opravdovější.

Velkou výhodou MKAM v Turnově je to, že disponuje autorem místopisné literatury, bylo tedy možné spolupracovat s pracovníkem knihovny a autorem zároveň. Pokud by toto nebylo v jiném regionu možné, je třeba domluvit besedu s autorem v rámci návštěvy knihovny. V rámci práce s kronikou je možné pracovat i s kronikou školy nebo jiné obce. Je tedy nutné kontaktovat místního kronikáře, muzeum či obecní úřad, a navázat tak nezbytnou spolupráci.

Každá lekce obsahuje Úkol pro zvídavé. Tato zadání směřují k základní diagnostice nadaných žáků a žáků s hlubší motivací pro další vzdělávání. Dostávají možnost hlubšího poznání v rámci daného tématu. V případě, že plní aktivity, jejich výstup může obohatit další spolužáky. Na tento vzdělávací program volně navazuje volnočasový vzdělávací program, který nadaní a mimořádně nadaní mohou absolvovat jako nadstavbu aktivitám ve třídě. Realizátor by měl žáky motivovat k realizaci aktivit v případě, že vidí nadstandardní odezvu na téma, výrazně rozsáhlejší znalosti v dané oblasti nebo jiný projev mimořádného zaujetí.

V lekcích je často využívána skupinová práce. Ta přináší mnoho pozitiv (žáky většinou baví, zapojují se téměř všichni, spolupracují, vzájemně se ovlivňují, řeší problémy, obhajují své názory, komunikují atd.) Kromě nesporných výhod je třeba počítat s tím, že ve skupinách mohou vznikat neshody, které pak znesnadňují řešení daného úkolu, ve třídě tím vzrůstá pracovní hluk (protože žáci pracují na tabletech, mohou se přidat i problémy technické). Učitel v takových chvílích práci žáků usměrňuje, stává se z něj poradce, koordinátor. Poněkud náročnější je pro učitele i samotná příprava na skupinovou práci.

Na základě zkušeností doporučujeme vytvoření náhodných skupin (např. formou losování, řešení jednoduchých úkolů, atd.). Téma je možné sdělit po motivačním úvodu rovnou, případně může být výsledkem krátkého úkolu (křížovka, obrázek, atd.). Žáci si mohou sami ve skupině rozdělit role, někdo z nich například vyhledává informace, jiný zapisuje, další činnost koordinuje a kontroluje. Role je vhodné střídat. Následuje prezentace výsledků práce (mluvčí, dvojice, střídavě všichni - záleží na úkolu) a hodnocení (žáci i učitel).

Program jednotlivých lekcí je bohatý, proto se někde objeví informace “volitelné aktivity”, “alternativní řešení” nebo sdělení o možnosti vynechat. Učitelům je tak umožněno vybrat ty nejvhodnější činnosti pro žáky (pro přehlednost jsou tyto aktivity v metodické části označeny *).

3.1 Metodický blok č. 1 – „Knihovny, jejich význam, zakladatelé“ – 3 hodiny

Lekce je tříhodinová, situovaná do prostředí základní školy.
V průběhu celého bloku si žáci uvědomují význam knihoven v životě člověka, pro společnost. Vlastním přičiněním získávají informace z historie knihovnictví v místním regionu, seznámí se s osobností zakladatele místní knihovny, jedné z nejstarších knihoven v republice. Budují si tak vztah k rodnému kraji.
Prací s odborným textem na internetu si rozšíří povědomí o výtahu jako o slohovém útvaru odborného funkčního stylu, průběžně se učí používat „studijní čtení“ – ze čteného textu jsou schopni vybrat hlavní myšlenky, vnímají to, že je důležité uvádět zdroje při tvorbě výtahu. Připomenou si, kde ve školní knihovně najdou odbornou literaturu.

Žáci jsou učitelem nasměrováni na webové stránky místní knihovny. Mají možnost zjistit jejich obsah, podrobněji se u některých informací zastaví (texty využijí i na opakování pravopisu a na všestranný jazykový rozbor), zároveň se dozvědí o aktuálním dění v této kulturní instituci.

3.1.1 Téma č. 1 – „Knihovny, Antonín Marek – zakladatel Městské knihovny Antonína Marka (dále jen MKAM) v Turnově“ – 45 minut

Cíl:

Žáci si uvědomí, proč existují knihovny, že je třeba si vážit těch, kteří se podíleli na jejich vzniku.
Znají zakladatele nejbližší knihovny (MKAM Turnov).
Sami zjistí o této regionální osobnosti základní informace.

Vzdělávací cíle:

1. Seznámit se s významnou osobností našeho regionu a s jejím kulturně historickým přínosem.

2. Vyhledat zdroj informací, pracovat s odborným textem, vytvořit výtah, prezentovat informace ostatním.

3. Pochopit význam knihoven pro společnost.

Rozvíjené kompetence:

- *Kompetencí k učení* – formou organizace práce a volbou vhodných metod jsou žáci vedeni k rozvíjení vlastního učebního stylu.
- *Kompetencí k řešení problémů* – úkoly v pracovních listech posilují kompetenci k řešení problémů, metodou E (evokace) – U (uvědomění) – R (reflexe) je rozvíjeno kritické myšlení žáků, žáci vyhledávají informace vhodné k řešení problému.
- *Kompetence komunikativní* – prostřednictvím řízeného dialogu s učitelem a na základě vzájemné komunikace ve skupinách posilují žáci své řečové kompetence, rozumí různým typům informačních a komunikačních prostředků.
- *Kompetence sociální a personální* – učitel využívá pozitiva skupinové práce, žáci jsou vedeni ke vzájemné pomoci a respektu k práci druhých, žáci jsou směrováni k odpovědnosti za svou práci ve skupině.
- *Kompetence činnostní a občanské* – seznamováním se s regionální osobností posilují žáci vztah ke svému regionu, vytváří si vztah ke svému bydlišti a blízkému okolí.

Pomůcky:

Tablety all-in-one s připojením k internetu, výukový software SMART Notebook, SMART Notebook prezentace (příloha 4.1), tabule, lístečky (A6), pracovní listy (příloha 4.1.1, řešení 5.1.1), psací potřeby.

Popis jednotlivých činností:

Třífázový model učení – EUR (evokace – uvědomění si významu – reflexe).

První část 10’

Téma hodiny – knihovny a jejich význam, zakladatelé.
Žáci pracují individuálně, ve dvojicích, probíhá diskuse s učitelem. Každý žák dostane papírek (postačí velikost A6), úkolem je během 2 minut na něj napsat co nejvíc asociací ke slovu KNIHOVNA. Další 2 minuty probíhá kontrola ve dvojicích (v lavici), slova společná si žáci zakroužkují. Na pokyn učitele postupně všechny dvojice sdělují své asociace, učitel zapisuje na tabuli vždy nové nápady. Ze slov na tabuli postupně vyplyne, co si žáci o knihovnách myslí, ze společné diskuse pak význam knihoven pro život člověka.
Druhá část 15‘

Skupinová práce

Žáci si vytvoří skupinky (nejlépe po čtyřech, můžeme použít jakýkoliv způsob rozlosování). Skupiny se sesednou kolem tabletů (s připojením na internet), na kterých je v programu SMART notebook připravena práce – prezentace (viz příloha 4.1). Učitel promítá pomocí dataprojektoru prezentaci (viz příloha 4.1) – fotografie knihovny v Turnově (její nové pobočky – první knihovna na nádraží v České republice). U dalšího obrázku následuje úkol – sestav z písmen jméno zakladatele turnovské knihovny. Poslední fotografií je rodný dům Antonína Marka.

Všichni žáci mají před sebou pracovní list (viz příloha 4.1.1), společně ve skupinkách plní úkol zadaný na další stránce prezentace (vyhledat informace o A. Markovi, doplnit je do pracovních listů). Způsob práce si každá skupina volí sama, mohou si rozdělit role – vyhledávači, zapisovatelé… K dispozici mají uvedené internetové stránky:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Antonín_Marek

https://cs.wikiquote.org/wiki/Antonín_Marek

https://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=1357" HYPERLINK

Učitel připomene, že v závěru této části hodiny si ve skupinkách mají žáci pracovní list společně přečíst, měli by si co nejvíc informací zapamatovat (mohou si vzájemně dávat otázky apod.). Během práce učitel prochází mezi skupinami, řeší případné dotazy nebo nejasnosti, sleduje čas.

Třetí část 15’

Hned v úvodu závěrečné části hodiny žáci na základě otázky učitele vyvodí, že pracovali s odbornými texty a vytvořili vlastně výtah. Připomenou si tím látku předchozích ročníků.

Poté učitel na dataprojektoru promítne závěrečné shrnující otázky, na které postupně žáci odpovídají (do pracovních listů již nic nedopisují, učitel pak zobrazí správně vyplněný pracovní list – příloha 5.1.1).

Úkol pro zvídavé:
V pracovním listě se mohou objevit slova nebo jména, která žáci nemusí znát, zájemci je mohou na příští hodinu vyhledat a při úvodním opakování doplnit.

* Možné alternativní řešení:
Závěrečné shrnující otázky si vytvářejí žáci na základě vyplněných pracovních listů sami.
Mohou se ptát navzájem jako jednotlivci nebo jako skupiny.

Na úplný závěr – evaluace 5´
Žáci napíší (individuálně) na druhou stranu pracovního listu metodou volného psaní stručné odpovědi na dané otázky: *Proč jsme dnes mluvili o Antonínu Markovi? Podařilo se vám o něm zjistit potřebné informace? Proč jsou důležité knihovny? Pracovalo se vám ve skupinkách dobře?* Připomenou si tak důležitost knihoven pro společnost, význam jejich zakladatelů (zakladatele MKAM v Turnově). Uvědomí si, jak a kde mohou získávat nové informace.
Následuje krátké společné sdílení - nejprve odpovídají na otázky dobrovolníci, ostatní mohou reagovat, pokud je třeba, učitel vyvolává žáky tak, aby zazněly různé odpovědi, případně rozdílné názory. Předpokládá se, že metodu volného psaní žáci znají, pracují s ní.

3.1.2 Téma č. 2 – Antonín Marek – výtah (odborný funkční styl) – 45 minut

Cíl:

Žáci znají zakladatele knihovny v Turnově, vědí o něm i některé další informace, uvědomují si jeho význam. Na základě vytvořeného výtahu (PL) umí vyjmenovat znaky tohoto slohového útvaru. Dokáží správně zapsat citaci z odborného textu. Postupně se učí používat „studijní čtení“ – vnímají čtený text tak, aby byli schopni formulovat hlavní myšlenky.

Vzdělávací cíle:

1. Upevnit si informace o významné osobnosti našeho regionu a pochopit její kulturně historický přínos.
2. Připomenout si už známý slohový útvar, spolupracovat ve skupině.
3. Seznámit se s dalšími znaky, procvičit si citaci.
4. Uvědomit si důležitost uvedení zdrojů při tvorbě výtahu
5. Uvědomit si, co to je odborná literatura, kde je její místo ve školní knihovně.

Rozvíjené kompetence:

- *Kompetence k učení* – formou organizace práce a volbou vhodných metod jsou žáci vedeni k rozvíjení vlastního učebního stylu, žáci uplatňují získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení.
- *Kompetence k řešení problémů* – úkoly v pracovních listech posilují kompetenci k řešení problémů, žáci vyhledávají informace vhodné k řešení problému, volí vhodné způsoby řešení.
- *Kompetence komunikativní* – prostřednictvím řízeného dialogu a na základě vzájemné komunikace ve skupinách posilují žáci své řečové kompetence, naslouchají promluvám druhých, reagují na ně, zapojují se do diskuze, přednesou své vystoupení k tématu.
- *Kompetence sociální a personální* – učitel využívá pozitiva individuální i skupinové práce, žáci přispívají k diskuzi v malé skupině i k v celé třídě, respektují názory druhých.
- *Kompetence činnostní a občanské* – žáci chápou základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, respektují přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot.

Pomůcky:

Tablety all-in-one s připojením k internetu, výukový software SMART Notebook, SMART Notebook prezentace (příloha 4.3), tabule, slohové sešity, psací potřeby (i barevné), vybrané tituly ze školní knihovny – z odborné literatury.

Vybrané odborné tituly ze školní knihovny:

1. Ústava České republiky[19]
2. Nešpor, Karel: Alkohol, drogy a vaše děti[20]
3. Špaček, Ladislav: Špaček v porcelánu (aneb Etiketa, vole!)[21]
4. Drijverová, Martina: Čeští panovníci byli taky jenom lidi[22]
5. Georges, Gregory: 100 praktických návodů digitální fotografie[23]
6. Mandelová, Helena a kol.: Dějiny 20. století[24]
7. Jackson, Robert: Velká tajemství U.F.O.[25]
8. Daxelmüller, Christoph: Kouzelníci, čarodějnice a MAGIE[26]
9. Parkerová, Jane: Koně[27]
10. Orel, Josef (překlad): Rytíři[28]

Popis jednotlivých činností:

První část 10‘

Téma hodiny – Antonín Marek – výtah (odborný funkční styl)

Žáci pracují individuálně, každý napíše do slohového sešitu vše, co si pamatuje o Antonínu Markovi z minulé hodiny. Po krátké době (asi 3 minuty) učitel shrne odpovědi na tabuli, žáci si jinou barvou do zápisu doplní to, na co zapomněli. Teprve teď se podívají do svých pracovních listů a mohou porovnávat. Dojde tak k zopakování a upevnění nejdůležitějších informací z minulé hodiny. (Zde je také prostor pro kontrolu „nadstavbového úkolu“ – zvídaví žáci mohou doplňovat, co ještě k tématu zjistili.)

[19] *Úplné znění Ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky: Úplné znění Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky; některé další související právní předpisy*. Vydání: čtrnácté. Praha: Armex Publishing, 2019. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-66-3.

[20] NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat a jak je zvládat*. 4., rozš. vyd. Praha: BESIP, 1997.

[21] ŠPAČEK, Ladislav. *Špaček v porcelánu, aneb, Etiketa, vole!*. Ilustroval Milan STARÝ. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2442-6.

[22] DRIJVEROVÁ, Martina. *Čeští panovníci byli taky jenom lidi: zajímavosti ze života českých vladařů*. Ilustroval Vojtěch OTČENÁŠEK. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2683-7.

[23] GEORGES, Gregory. *Digitální fotografie: názorný průvodce: 100 praktických návodů a tipů*. Brno: Computer Press, 2004. ISBN 80-251-0365-X.

[24] MANDELOVÁ, Helena. *Dějiny 20. století*. 2. vydání. Ilustroval Dagmar JEŽKOVÁ. Praha: Kartografie, 2015. Dějepisné atlasy pro základní školy a víceletá gymnázia. ISBN 978-80-7393-388-3.

[25] JACKSON, Robert. *Velká tajemství U.F.O.* Praha: Svojtka, 1997. ISBN 80-7180-378-2.

[26] DAXELMÜLLER, Christoph. *Kouzelníci, čarodějnice a magie*. Ilustroval Filippo PIETROBON. Plzeň: Fraus, c2005. Co-jak-proč. ISBN 80-7238-480-5.

[27] PARKER, Jane. *Koně.* Praha: Fragment, 2010. ISBN 978-80-253-0999-5.

[28] *Rytíři: [turnaje, zbraně, brnění, erby, život na hradě*. Praha: Fragment, 2007. Úžasný svět. ISBN 978-80-253-0408-2.

Druhá část 2‘

Práce u tabletů, ve skupinkách

Žáci si sami vytvoří skupinky. Je lepší, když budou pohromadě ti se stejnými nebo podobnými zájmy. Sesednou se kolem tabletů (s připojením na internet), na kterých je v programu SMART notebook připravena práce – prezentace na téma Výtah (příloha 4.3). Učitel prezentaci promítá pomocí dataprojektoru a zadává první skupinový úkol. Odpovědi na dané otázky by měli žáci již znát, v případě nutnosti a pro kontrolu správnosti odkrývají postupně „roletku“. Cílem je přimět žáky, aby si ve skupinkách sami připomněli již známé informace.

Formou otázek (diskuze) učitel vede žáky k tomu, aby si doplnili další – nové – informace o výtahu (zařadili výtah do odborného funkčního stylu, při pohledu do pracovních listů si všímají stavby výtahu, uvědomují si, proč je důležité uvádět zdroje, ze kterých je čerpáno).

Následuje shrnutí – pro upevnění stručný zápis zvýrazněných částí do slohového sešitu.

O možnosti citovat ve výtahu a za jakých podmínek nechá učitel žáky diskutovat, jejich názory usměrňuje. Všichni si přečtou příklad citace z knihy Václav Havel Dálkový výslech (Rozhovor s Karlem Hvížďalou – prezentace – příloha 4.3) a najdou si příslušnou stránku na internetu. Učitel se ujistí, že všichni vědí, kdo Václav Havel byl.

Následuje úkol – učitel připravil pro žáky několik odborných knih ze školní knihovny, jejich výběr přizpůsobil zájmům dětí (předpokladem je, že učitel žáky zná, pro každou skupinku připravil nejméně dva tituly). Ve skupinkách (případně ve dvojicích) si žáci vyberou titul, s knihou se zběžně seznámí, najdou si kapitolu, která je zajímá (např. podle obsahu) a zapíší do slohových sešitů citaci včetně zdroje. Vyzkouší si tak dopředu to, co většina z nich uplatní při studiu na střední škole. Žáci vědí, že času na tento úkol není dostatek, v případě většího zájmu si knihu můžou později vypůjčit, zorientují se tak v odborné literatuře školní knihovny.

Třetí část 10‘

Skupiny na výzvu učitele prezentují to, co si zapsaly. Podle obsahu citací probíhá diskuse na dané téma (nutné sledovat čas, slovo tak nemusí dostat každý). Cílem tohoto úkolu bylo vyzkoušet si zápis citace z odborné literatury včetně zdrojů podle daných pravidel. V tak krátké době je obtížné v knize najít zajímavou část, proto učitel tolik nehledí na obsah citace jako na správnost jejího zápisu, sešity si na konci hodiny vybere ke kontrole.

Učitel znova připomene, z jakého oddílu školní knihovny vybrané tituly jsou.

(V některé z dalších hodin může následovat výuka v knihovně zaměřená na dělení odborné literatury).

<u>Úkol pro zvídavé:</u>

V prezentaci byla zmíněna osobnost Václava Havla, prvního porevolučního prezidenta naší republiky. Dobrovolníci se mohou pokusit o něm do příští hodiny zjistit více informací.

Poslední zápis do slohových sešitů bude evaluace. 5’
Žáci napíší (individuálně) metodou volného psaní stručné odpovědi na dané otázky: *O jaké osobnosti jste zpracovávali minule výtah? Co nového jste se dnes dozvěděli o výtahu? Na co nesmíte při tvorbě výtahu zapomínat? Proč? Pracovalo se vám dobře ve skupinkách, nebo byste tentokrát raději listovali v odborné literatuře každý sám?*
Žáci si tak opět připomenou blízkou knihovnu ve spojení s Antonínem Markem, který je důležitou osobností Turnovska. Dále si zdůrazní, na co je třeba dát pozor při práci s odborným textem.

Následuje krátké společné sdílení a zhodnocení. Předpokládá se, že metodu volného psaní žáci znají, pracují s ní.

3.1.3 Téma č. 3 – Historie a současnost MKAM v Turnově (pravopis, jazykový rozbor) – 45 minut

Cíl:

Žáci vědí, kde hledat informace o MKAM v Turnově, seznámí se s prostředím webových stránek knihovny, orientují se v nich. Znovu si připomenou, jaký vliv na vývoj kulturního života společnosti mají knihy, jak významná je MKAM v Turnově.

Vzdělávací cíle:

1. Orientovat se na webových stránkách knihovny (kulturní instituce).
2. Umět využít „studijní čtení“, zapamatovat si podstatné informace (o historii i současnosti knihovny).
3. Zopakovat si některá pravopisná pravidla.
4. Zopakovat si některá poučení ze skladby, slovotvorby, lexikologie.

Rozvíjené kompetence:

- *Kompetence k učení* – žáci uplatňují získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení.
- *Kompetence k řešení problémů* – úkoly v pracovních listech posilují kompetenci k řešení problémů.
- *Kompetence komunikativní* – prostřednictvím řízeného dialogu a na základě vzájemné komunikace ve skupinách posilují žáci své řečové kompetence, naslouchají promluvám druhých, reagují na ně, zapojují se do diskuze, rozumí různým typům informačních a komunikačních prostředků.
- *Kompetence sociální a personální* – učitel využívá pozitiva individuální i skupinové práce, žáci přispívají k diskuzi v malé skupině i k v celé třídě, respektují názory druhých.
- *Kompetence činnostní a občanské* - seznamováním se s regionální osobností posilují žáci vztah ke svému regionu, vytváří si vztah ke svému bydlišti a blízkému okolí, respektují a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevují pozitivní postoj k uměleckým dílům.

Pomůcky:

Tablety all-in-one s připojením k internetu, výukový software SMART Notebook, promítací zařízení, SMART Notebook prezentace (příloha 4.5), pracovní listy (příloha 4.1.3, řešení 5.1.3), psací potřeby.

Popis jednotlivých činností:

První část 10‘

Téma hodiny - Historie a současnost MKAM v Turnově (pravopis, všestranný jazykový rozbor)

Žáci sedí ve skupinkách kolem tabletů. Odpovídají na otázky: *Dokážete si představit den bez internetu? Co by vám nejvíc chybělo? Proč potřebujeme internet?* Rozhovor učitel - žáci. První otázku je vhodné “zdramatizovat”. Učitel žáky požádá, aby na chvíli zavřeli oči a představili si den běžný den bez internetu. Poté pokládá další otázky. V návaznosti zazní další motivující otázka: *Jak asi vypadají stránky MKAM v Turnově? Co myslíte, že na nich najdete?* Žáci své představy o stavbě webových stránek knihovny postupně sdělují. Učitel je podněcuje k odpovědím, představám, k přemýšlení. Pak je vyzve,

aby své představy porovnali se skutečností - všichni si najdou webové stránky MKAM v Turnově, po určitou dobu si mohou stránky prohlížet. Na závěr zájemci sdělují, co je zaujalo, k čemu se ještě vrátí. (Všichni tak dostávají návod, jak a kde mohou zjišťovat nové informace.)

Druhá část *20‘*

Práce u tabletů, ve skupinkách.

Na tabletech all-in-one s výukovým softwarem SMART Notebook najdou žáci připravený text – vybrané části z historie a současnosti MKAM v Turnově (přepracováno se souhlasem ředitele knihovny, viz příloha 4.4). Totéž má každý před sebou i v PL (viz příloha 4.1.3). Úkolem žáků je společně vyplnit v PL nejprve první část – pravopisnou. Zároveň se dohodnou, kdo doplní text na tabletu. Opakovaným čtením textu zároveň vnímají i obsah, vědí, že si mají pamatovat to důležité. (Jde o tzv. studijní čtení – pečlivé, podrobné, přerušované, dochází k přijímání a zpracovávání informací). Během práce učitel prochází mezi skupinami, řeší případné dotazy nebo nejasnosti.

Následuje společná kontrola této části – zástupce z každé skupinky čte větu, případné opravy probíhají jen na tabletech, PL zůstávají v původní podobě (budou vybrány ke kontrole). Učitel promítne správné texty za pomoci promítacího zařízení na plátno.

Obdobně mohou pracovat žáci s druhým úkolem – všestranný jazykový rozbor, zde stačí vyplnit pracovní list. Po promítnutí řešení je možno zadat úkol pro zvídavé: Kdo má zájem, může zjistit, kde jsou v Turnově umístěné knihobudky, podle možností je vyhledat, zdokumentovat.

Třetí část 10‘

Cílem hodiny bylo také si uvědomit obsah rozborových textů. Učitel vyzve žáky, aby sdělili to, co si zapamatovali. Žáci se krátce radí ve skupinkách, mluví vždy zvolený zástupce. (V případě nutnosti jsou žáci vedeni návodnými otázkami.) Učitel to podstatné zaznamenává na tabuli.

Evaluace 5’
Každý žák napíše stručně odpověď na dané otázky: *Jak bych mohl/a stránky knihovny využívat? Co mi existence knihovny přináší?*
Následuje krátké společné sdílení a zhodnocení formou řízeného rozhovoru. Cílem je soustředit se na osobní přínos stránek knihovny pro jednotlivce. Určitě je možná situace, kdy žáci nenaleznou pozitivní odpověď, pak je dobré si připravit nějaké tipy. Seznámení s knižními novinkami, činnost ICM, tipy na volnočasové aktivity apod.

Pro žáky se SPU doporučujeme zvětšit cvičení tak, aby měli dostatek prostoru na doplňování. Dále je vhodné poskytnout vyšší časovou dotaci na vypracování úkolu. Žáci mohou pracovat s gramatickými přehledy a tabulkami.

* Alternativní řešení:
V druhé části hodiny není nutné splnit všechny úkoly, je možné si vybrat jen některé a jim věnovat více času (např. jen pravopisnou část, popř. jen všestranný jazykový rozbor, vynechaný text je pak nutné kvůli obsahu alespoň přečíst).

3.2 Metodický blok č. 2 – „Osobnosti regionu, cestovatelé“ – 2 hodiny

Lekce je dvouhodinová, situovaná do prostředí mimo základní školu, do knihovny. Průvodcem v této lekci je žákům pracovník MKAM v Turnově, zároveň mají možnost besedovat s autorem několika odborných publikací. Učitel v obou hodinách usměrňuje zúčastněné tak, aby vše probíhalo plynule, příjemně. Stává se koordinátorem.

V úvodu si žáci připomenou prostředí knihovny, kterou znají z návštěv v minulých letech. Uvědomí si význam této budovy nejen pro obyvatele města, význam jejího zakladatele, význam knihoven pro společnost vůbec. Společnost se ale vyvíjí, a proto je třeba uvažovat o změnách i v této oblasti – žákům je postupně představen návrh nové budovy knihovny v Turnově.

V případě pilotovaného programu je pracovník knihovny historik a etnolog, přiblíží tedy žákům významné regionální osobnosti. V případě, že je program použit v jiné knihovně, je třeba hledat autora regionální literatury nebo historika, který se zabývá daným regionem. Výběr regionálních osobností byl domluven tak, aby žáci některou již znali, mohli o ní tedy živě diskutovat, zatímco další osobnost může být neznámá, o jejím významu se dozví také proto, že je připomínána mnoha akcemi v souvislosti s výročím narození. Obě osobnosti mají navíc spojitost s bydlištěm žáků – jsou pohřbené na místním hřbitově.

Velkým přínosem je pro žáky osobní setkání a rozhovor s někým, kdo je autorem odborné knihy. Publikace navíc představuje čtenářům dalšího turnovského rodáka, se kterým se seznámí i žáci prostřednictvím prezentace. Základní informace si žáci upevní při vyplňování pracovního listu, a to nejprve individuálně, později mohou spolupracovat. Pak na základě otázek probíhá shrnutí – diskuze.

Žáci nejsou v tomto bloku jen pasivními posluchači, jsou od první hodiny pracovníkem knihovny často dotazováni, diskutují, vyjadřují své názory, hodnotí. V diskuzích uplatňují to, co se dozvěděli při práci v minulých hodinách – blocích. Vyplněním pracovního listu si upevňují nové informace.

Na závěr druhé hodiny proběhne evaluace nejen druhé hodiny, ale celého bloku.

3.2.1 Téma č. 1 – Výročí MKAM v Turnově, další osobnosti (Josef Dlask, Josef Pekař, Čeněk Paclt) – 45 minut

Cíl:

Žáci znají z minulých let knihovnu v Turnově, vědí, kdo se zasloužil o její založení, dokáží posoudit význam této osobnosti. Znají i základní informace o dalších regionálních osobnostech. Vnímají výjimečnost našeho regionu.

Vzdělávací cíle:

1. Připomenout si, kdy vznikla z iniciativy A. Marka knihovna v Turnově – 200. výročí vzniku – akce.
2. Uvědomit si, jaké prostory potřebuje dnes moderní knihovna ke svému provozu.
3. Připomenout si dalšího známého místního rodáka, seznámit se s novými významnými regionálními osobnostmi.
4. Zjistit, jak vzniká odborná publikace.

Rozvíjené kompetence:

- *Kompetence k učení* – žáci uplatňují získané zkušenosti v praktických situacích a v dalším učení.
- *Kompetence k řešení problémů* – úkoly v pracovních listech posilují kompetenci k řešení problémů.

- *Kompetence komunikativní* – prostřednictvím řízeného dialogu a na základě vzájemné komunikace ve skupinách posilují žáci své řečové kompetence, naslouchají promluvám druhých, reagují na ně, zapojují se do diskuze.
- *Kompetence sociální a personální* – žáci přispívají k diskuzi v malé skupině i k v celé třídě, respektují názory druhých.
- *Kompetence činnostní a občanské* – na základě práce s publikací regionální literatury posilují žáci svůj vztah k regionu, vytváří si vztah ke svému bydlišti a blízkému okolí, dokáží ocenit tradice a kulturní dědictví, projevují pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu.

Pomůcky:

Dataprojektor, prezentace (příloha 4.7), úryvek z knihy Jaroslava Kříže.[29]

Popis jednotlivých činností:

První část 15‘

V knihovně (v oddělení pro starší děti) jsou žáci přivítáni pracovníkem knihovny, který připomene téma společného setkání – Osobnosti regionu, cestovatelé – Výročí MKAM v Turnově.

V úvodu zmíní výjimečnost budovy knihovny (druhá nejstarší knihovna v ČR, její části) a položí žákům otázku týkající se vzniku této knihovny. Cílem je, aby žáci uplatňovali znalosti získané v prvním tematickém bloku. Probíhá rozhovor o historii knihovny, o osobnosti zakladatele. Pracovník knihovny dále informuje o výjimečném roku 2020 – 200. výročí založení knihovny, o některých akcích spojených s výročím. A právě v tomto roce se podařilo schválit plán nové moderní knihovny. Žáci jsou vyzváni k tomu, aby sdělovali své představy o moderní současné knihovně - úvod je uzavřen informací o místě, kde by měla budoucí knihovna stát.

Druhá část 15‘

Prezentace

V další části hodiny pracovník knihovny nejprve zjišťuje, jestli žáci znají i jiné významné rodáky. Opět je cílem přimět je vzpomenout si tentokrát na známého rodáka z Dolánek Josefa Dlaska. Žáci sledují základní informace v prezentaci a na základě otázek si opakují již známé informace. Nezapomínají ani na hrob Josefa Dlaska v Jenišovicích.

V Jenišovicích je pohřben i letošní jubilant, přední český historik Josef Pekař (1870 Malý Rohozec – 1937 Praha). Pracovník knihovny seznamuje žáky stručně s jeho významem, dále s existencí Pekařovy společnosti Českého ráje a s aktuálními akcemi spojenými se 150. výročím narození J. Pekaře (oslavy, naučná stezka J. Pekaře, atd.).

Třetí část 15‘

Rozhovor s autorem odborné publikace

Třetí významnou regionální osobnost představí poněkud netradičně sám autor - prostřednictvím prezentace o své nově vydané knize, která vyšla na konci roku 2019 – První Čech na pěti kontinentech – Cesty Čeňka Paclta (1813–1887). To vše ale až po přestávce. Otázkou *„Co všechno musí podle vás udělat autor, než vznikne kniha o významné osobnosti?“* vyvolá zajímavou diskuzi na dané téma, žáci

[29] KŘÍŽ, Jaroslav. *První Čech na pěti kontinentech: cesty Čeňka Paclta 1813–1887*. Praha: Epocha, 2019. Magnetka (Pražská vydavatelská společnost: Epocha). ISBN 978-80-7557-224-0.

tak mají výjimečnou možnost hovořit přímo s autorem odborné publikace. Autor mimo jiné zdůrazní nevěrohodnost informací na internetu, nutnost ověřovat vše nejlépe v knihách.

Žáci mají možnost nahlédnout do několika výtisků uvedené knihy.

Po přestávce se dozvíte zajímavosti z dobrodružného života Čeňka Paclta.

3.2.2 Téma č. 2 – Osobnosti – Čeněk Paclt – dobrodruh a cestovatel – 45 minut

Cíl:

Žáci zjišťují, že mezi významnými rodáky Turnovska jsou i cestovatelé – dobrodruzi. Navzdory složitým podmínkám pro cestování poznali velký kus světa, ale nikdy nezapomněli na to, odkud pochází, byli hrdi na své češství.

Žáci díky pracovnímu listu pečlivě sledují prezentaci, dokáží odpovídat na otázky ze života cestovatele Čeňka Paclta. Sami tak vyvodí, v čem je jeho význam.

Vzdělávací cíle:

1. Najít rozdíly v cestování dnes a v 19. století.
2. Vyjmenovat některé české cestovatele.
3. Zjistit, kdo byl Čeněk Paclt, jaký byl jeho život.
4. Uvědomit si, v čem byl výjimečný.
5. Plně pochopit význam slova vlastenec.
6. Vnímat cesty Č. Paclta v historickém kontextu.

Rozvíjené kompetence:

- *Kompetence k učení* – formou organizace práce a volbou vhodných metod jsou žáci vedeni k rozvíjení vlastního učebního stylu, žáci uplatňují získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení.
- *Kompetence k řešení problémů* – úkoly v pracovních listech posilují kompetenci k řešení problémů.
- *Kompetence komunikativní* – prostřednictvím řízeného dialogu a na základě vzájemné komunikace ve skupinách posilují žáci své řečové kompetence, naslouchají promluvám druhých, reagují na ně, zapojují se do diskuze.
- *Kompetence sociální a personální* - učitel využívá pozitiva individuální i skupinové práce, žáci přispívají k diskuzi v malé skupině i k v celé třídě, respektují názory druhých.
- *Kompetence činnostní a občanské* – na základě práce s publikací regionální literatury posilují žáci svůj vztah k regionu, vytváří si vztah ke svému bydlišti a blízkému okolí, dokáží ocenit tradice a kulturní dědictví, projevují pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu.

Pomůcky:

Dataprojektor, prezentace (příloha 4.8), pracovní list (příloha 4.3.2, řešení 5.3.2), psací potřeby.

Knihy:

KŘÍŽ, Jaroslav: První Čech na pěti kontinentech. Cesty Čeňka Paclta (1813–1887), Praha 2019, strana 87.[30]

[30] KŘÍŽ, Jaroslav. *První Čech na pěti kontinentech: cesty Čeňka Paclta 1813–1887*. Praha: Epocha, 2019. Magnetka (Pražská vydavatelská společnost: Epocha). ISBN 978-80-7557-224-0.

Romány o osudech Čeňka Paclta:

KNOB, Jan: Kámen ze všech nejkrásnější, Brno 1946.[31]

URBAN, A. Jaroslav: Přítel domorodců, Praha 1954.[32]

ŠAJNER, Donát: Zpívající digger, Praha 1950.[33]

Kopie matričního listu.[34]

Popis jednotlivých činností:

První část 10‘

V úvodu je připomenuto téma hodiny – Osobnosti – Čeněk Paclt – dobrodruh a cestovatel. Mezi žáky zůstávají výtisky nové knihy i po přestávce.

Nejprve autor ze své knihy část cituje, snaží se tak vzbudit zájem žáků. Poté je rozpoutána diskuze na téma cestování dnes a v 19. století. Otázkami autora jsou žáci nuceni si představovat minulou dobu a její možnosti a srovnávat vše se současností. Plynule pak přejdou k dalším známým cestovatelům (Emil Holub 1847–1902, současník Č. Paclta, cesty do Afriky, Hanzelka a Zikmund, Dan Přibáň…).

Druhá část 20‘

Prezentace, práce s PL – individuální, skupinová

Žáci dostávají do ruky pracovní listy (viz příloha 4.9), jejich vyplňování půjde lépe tomu, kdo bude pozorně sledovat prezentaci (viz příloha 4.8) – tímto je udržována větší pozornost. V druhé části PL jsou dobrovolné úkoly pro zvídavé.

Autor zmiňuje strukturu své publikace, informace z rodinného života Č. Paclta (vzdělání, sourozenci), následují postupně všechny cesty (a návraty) včetně velkého množství zajímavostí (pro názornost i s obrázky), o některých hovoří více, jiné pouze zmíní (je třeba reagovat na zájem dětí, mít na mysli plánovaný čas).

Velký důraz klade na Pacltovo vlastenectví, především na jeho vřelý vztah k rodnému kraji a k české historii. Zde dochází k pozastavení, žáci jsou vedeni k tomu, aby si plně uvědomili význam slova VLASTENEC.

Po dokončení prezentace si žáci kontrolují každý svůj pracovní list, následně vytvoří skupinky, ve kterých ještě vše společně doplňují.

Třetí část 15‘

Shrnutí:

Žáci jsou vyzváni autorem k tomu, aby odpovídali na otázky v PL, což se všem dohromady podaří. Společně pak hovoří o významu této osobnosti.

[31] KNOB, Jan. *Kámen ze všech nejkrásnější*. V Brně: Družstvo Moravského kola spisovatelů, 1946. Slunečnice (Družstvo Moravského kola spisovatelů).
[32] URBAN, A. Jaroslav. *Přítel domorodců: román o cestovateli Čeňku Pacltovi*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1954.
[33] ŠAJNER, Donát. *Zpívající Digger*. Praha: Práce, 1950. Románové novinky.
[34] SOA Zámrsk, f. Sbírka matrik Východočeského kraje, farní úřad Turnov, matrika narozených, sign. 5263, fol. 87.

Vrátí se ještě k úkolům pro zvídavé, některé mohou zájemci splnit později.

Posledních pár minut je věnováno evaluaci, tentokrát ústní formou. Učitel pokládá žákům otázku: *Proč se asi pan Kříž rozhodl napsat knihu o Čeňku Pacltovi? O kom by ještě mohl psát?* Znovu je tak připomenuto, že se u nás narodily osobnosti, jejichž význam daleko přesáhl hranice regionu.

Na úplný závěr mají všichni možnost prohlédnout si malou výstavku knih (i beletristických) a jiných zdrojů, se kterými autor publikace pracoval.

* Možné alternativní řešení:

Prezentace o knize je místy až příliš podrobná, v této podobě vhodná spíše pro starší posluchače (studenty), popř. zájemce o osobnost Č. Paclta. Pro žáky základní školy je zde mnoho (i když zajímavých) informací, je třeba chápat všechny souvislosti, vhodnější by bylo pro tuto věkovou skupinu prezentaci zjednodušit - např. v části nazvané Paclt v armádě.

3.3 Metodický blok č. 3 – „Ještěd, Jaroslav Rudiš“ – 3 hodiny

Lekce je tříhodinová, situována do prostředí základní školy.

V úvodu celého bloku si žáci připomenou Ještěd – dominantu Libereckého kraje. Zopakují si, co o této výjimečné stavbě vědí.

Toto místo si pro děj svého románu vybral úspěšný český spisovatel střední generace Jaroslav Rudiš, turnovský rodák. Prostřednictvím ukázek z knihy žáci zjišťují, jak Ještěd vnímá hlavní hrdina tohoto románu. Zároveň se snaží zjistit o hlavním hrdinovi co nejvíc informací. (Nenásilnou formou se tak seznamují se stylem psaní J. Rudiše.)

Román Grandhotel se stal předlohou pro stejnojmenný film, žáci se dozvědí, kde na internetu mohou najít vše podstatné nejen o tomto filmu. To, co se o knize a filmu dozvěděli, jim později pomůže při plnění úkolu.

Samostatná práce ve skupinkách je vlastně shrnutím toho, co by žáci už měli zvládnout – společně vyhledat na internetu informace na dané téma (Jaroslav Rudiš), pořídit výtah – prezentaci podle osnovy. Zároveň jsou schopni převést tuto písemnou formu do formy mluvené, využijí tak to, co se naučili ve slohovém výcviku. V závěru dojde ke shrnutí významu této osobnosti.

3.3.1 Téma č. 1 – Ještěd – Grandhotel – Jaroslav Rudiš – 45 minut

Cíl:

Žáci znají dominantu Liberecka – Ještěd, vědí o něm základní informace. Ještěd poznají také jako místo, kde se odehrává román Jaroslava Rudiše Grandhotel. Z úryvků audioknihy zjišťují, jak vidí Ještěd hlavní hrdina tohoto románu. Výsledky pak porovnávají, diskutují o nich. Uvědomují si význam této dominanty.

Vzdělávací cíle:

1. Připomenout si dominantu Libereckého kraje – Ještěd –, upevnit si základní informace o Ještědu.
2. V ukázkách z knihy Grandhotel od Jaroslava Rudiše umět najít informace o Ještědu.
3. Pochopit, jak vidí Ještěd hlavní hrdina románu Grandhotel, porovnat jeho názor s objektivními informacemi.
4. Zjistit, že s knihou se můžu seznámit i na internetu (audioknihy), což pro někoho může do budoucna být jednodušší varianta čtení.

Rozvíjené kompetence:

- *Kompetence k učení* – formou organizace práce a volbou vhodných metod jsou žáci vedeni k rozvíjení vlastního učebního stylu, žáci uplatňují získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení.
- *Kompetence k řešení problémů* – úkoly v pracovních listech posilují kompetenci k řešení problémů.
- *Kompetence komunikativní* – prostřednictvím řízeného dialogu a na základě vzájemné komunikace ve skupinách posilují žáci své řečové kompetence, naslouchají promluvám druhých, reagují na ně, rozumí různým typům informačních a komunikačních prostředků.
- *Kompetence sociální a personální* – učitel využívá pozitiva individuální i skupinové práce, žáci přispívají k diskuzi v malé skupině i k v celé třídě, respektují názory druhých.
- *Kompetence činnostní a občanské* – na základě práce s knihou turnovského rodáka – uznávaného spisovatele – posilují žáci svůj vztah k regionu, projevují pozitivní postoj k uměleckým dílům.

Pomůcky:

Tablety all-in-one s připojením k internetu, výukový software SMART Notebook, SMART Notebook prezentace (příloha 4.10), tabule, pracovní listy (příloha 4.3.1, řešení 5.3.1), psací potřeby (i barevné).

Popis jednotlivých činností:

První část 10‘

Téma hodiny: Ještěd – Grandhotel – Jaroslav Rudiš

Žáci sedí v lavicích, před sebou mají pracovní list (příloha 4.3.1) a dívají se na prezentaci, kterou jim učitel promítá (příloha 4.10). Je vyhlášen “Mistr asociace”- během dvou minut napsat vše, co je napadne při pohledu na první obrázek prezentace (asociace při pohledu na Ještěd, o kterém každý něco ví). Poté své představy porovnávají ve dvojicích, shodné si zakroužkují. Postupně je sdělují, učitel zapisuje vždy nové na tabuli. Žáci si jinou barvou doplňují to, co nenapsali. V krátkosti je vyhlášen “Mistr asociace” - dvojice s největším počtem asociací. Nakonec dojde ke shrnutí, co je vlastně Ještěd – viz další strana prezentace. Žáci si tak vlastně sami připomenou vše, co si už o Ještědu říkali nebo co znají.

Druhá část 20‘

Skupinová práce

Žáci si vytvoří nejlépe čtyřčlenné skupinky, sednou si kolem tabletů, na kterých už je připravená prezentace. Dívají se na další obrázky Ještědu a na straně 7 je čeká úkol, který si společně přečtou. Na základě odkazu najdou na internetu ukázku z audioknihy Jaroslava Rudiše Grandhotel, přečtou si uvedené kapitoly a plní zadání v pracovním listu. Práci ve skupinkách si mohou rozdělit, role měnit, zápisy v PL by měli mít všichni. Učitel vše sleduje, usměrňuje, napomáhá.

Třetí část 15‘

Reflexe, evaluace

Ve třetí části hodiny jsou skupiny postupně vyzvány k odpovědím na jednotlivé otázky, odpovídající žáci se střídají, učitel píše důležité odpovědi na tabuli, žáci si chybějící informace doplňují, diskutují o nich.

Poté dojde k porovnání s úvodní částí hodiny, k diskuzi na téma „Výjimečná dominanta v regionu jako místo, kde se odehrává děj románu českého spisovatele, turnovského rodáka“. Pohled hlavního hrdiny románu je ovlivněn mnoha okolnostmi, ty si začínají žáci uvědomovat (viz další hodiny).

Cílem není najít v úryvcích nutně všechny odpovědi na dané otázky, ale správně se zorientovat v textu, pochopit, že Ještěd je místem, kde žijí lidé, kde se něco děje.

Úkol pro zvídavé: Hodina by měla motivovat žáky k tomu, aby si doma dočetli zbylé kapitoly z audioknihy.

Posledních pár minut je tradičně věnováno evaluaci – žáci stručně odpovídají do PL na otázky: *Čím je Ještěd pro vás? Co vám připomíná? Kdy jste na Ještědu byli naposledy? Chtěli byste tam žít?*

Otázky žáci mohou zodpovědět pouze v rozhovoru. V řízeném rozhovoru, se učitel od žáků v podstatě dozvídá, jestli je dané téma zaujalo, do jaké míry jsou ovlivněni informacemi z knihy.

3.3.2 Téma č. 2 – Jaroslav Rudiš – Grandhotel (metoda volného psaní) – 45 minut

Cíl:

Žáci vědí, že román Grandhotel Jaroslava Rudiše, jehož děj se odehrává hlavně na Ještědu, byl zfilmován. Umí si vyhledat informace nejen o tomto filmu na internetu. Na základě práce v minulé hodině a dalších kusých informací si dokáží představit, co asi prožívá hlavní hrdina tohoto příběhu.

Vzdělávací cíle:

1. Osvojit si doporučení o tom, kde na internetu najdu informace o hledaném filmu.
2. Shrnout dosavadní informace a využít je jako celek.
3. Použít správně metodu volného psaní.
4. Obhájit – zdůvodnit svůj názor (na pokračování příběhu).
5. Uvědomit si, že některé filmy mají knižní předlohu.

Rozvíjené kompetence:

- *Kompetencí k učení* – formou organizace práce a volbou vhodných metod jsou žáci vedeni k rozvíjení vlastního učebního stylu.
- *Kompetencí k řešení problémů* – žáci volí vhodné způsoby řešení problému, svá rozhodnutí jsou schopni obhájit.
- *Kompetence komunikativní* – prostřednictvím řízeného dialogu s učitelem posilují žáci své řečové kompetence, rozumí různým typům informačních a komunikačních prostředků.
- *Kompetence sociální a personální* – Žáci přispívají k diskuzi ve třídě, respektují názory druhých.
- *Kompetence činnostní a občanské* – na základě práce s knihou turnovského rodáka – uznávaného spisovatele – posilují žáci svůj vztah k regionu, projevují pozitivní postoj k uměleckým dílům.

Pomůcky:

Tablety all-in-one s připojením k internetu, výukový software SMART Notebook, SMART Notebook prezentace (příloha 4.12), tabule, dataprojektor, pracovní list (příloha 4.3.2, řešení 5.3.2), psací potřeby (různé barvy).

Popis jednotlivých činností:

První část 10’

Téma hodiny: Jaroslav Rudiš – Grandhotel (metoda volného psaní)

Úvodní opakování

Žáci sedí v lavicích, mají před sebou pracovní listy (příloha 4.3.2). Učitel spustí pro všechny prezentaci (příloha 4.12). (Vzhledem k obsahu prezentace by nemusel k práci být nutně použit výukový software SMART Notebook). Žáci zapisují, s jakým dílem se seznámili v minulé hodině. Nově se zaměřují na hlavního hrdinu knihy, výhodu v další části úkolů mají ti, kteří splnili úkol pro zvídavé. Po asi 4 minutách jsou vyzváni k odpovědím, které učitel zkratkovitě poznamenává na tabuli. (Doplňují si odlišnou barvou chybějící informace do PL). Zkontrolovat si vše můžou na další stránce prezentace, dochází ke shrnutí.

Druhá část 20‘

Stručný výklad s ukázkami na internetu, individuální práce – metoda volného psaní

Učitel s další stránkou prezentace sděluje informace o vydání knihy Grandhotel, o udělených cenách a o jejím filmovém zpracování. Při té příležitosti dochází k diskuzi o tom, co je to podtitul, kdo je to režisér, co je scénář… Další otázka, kde hledat na internetu informace o filmech, vyvolává opět diskuzi, učitel ji ale usměrňuje ke dvěma zdrojům (z časových důvodů je možné jeden z internetových zdrojů vynechat). Tam také najde zmiňovaný film, ukazuje, co vše je zde možné najít. Nakonec pouští krátkou ukázku ze závěru Filmu o filmu Grandhotel (zmíní ještě skladatele hudby k tomuto filmu - i toto je možné vynechat). Pak už následuje úkol, který najdou žáci i v pracovním listu. Po společném zadání asi 10 minut samostatně pracují metodou volného psaní. Učitel situaci ve třídě monitoruje.

Třetí část 15‘

Prezentování vlastních minipříběhů, shrnutí – reflexe, evaluace.
Z časových důvodů není možné přečíst všechny příspěvky (zbytek zhodnotí učitel po vybrání PL). Žáci ale mají prostor i obhájit svoji představu. Tím dokazují, že nashromážděné informace promysleli, vnímali, zpracovali. Proto není chybného výsledku.
Odpovídají také na otázky: *Proč myslíš, že se příběh stane právě takto? Je ti Fleischmann sympatický? Podívali byste se na celý film?*
Probíhá řízený rozhovor.

Úkol pro zvídavé: Pokud někoho dílo zaujalo, zjistěte, o čem je, můžete se i podívat na film a při vhodné příležitosti nám pak sdělíte svůj názor.

3.3.3 Téma č. 3 – Jaroslav Rudiš – osobnost – 45 minut

Cíl:

Žáci umí na základě získaných zkušeností vyhledat na internetu informace na dané téma, dokáží z nich pořídit výtah, který zpracují podle osnovy do prezentace (umí z hodin výpočetní techniky). Zároveň jsou schopni převést tuto písemnou formu do formy mluvené, využijí tak to, co se naučili ve slohovém výcviku. V závěru analyzují, vyjadřují svůj názor na tento způsob práce.

Vzdělávací cíle:

1. Aplikovat získané informace (vyhledávání informací, výtah, osnova) při tvorbě prezentace o osobnosti.
2. Představit tuto osobnost ústní formou (dodržet pravidla mluvního cvičení).
3. Shrnout dosavadní informace a využít je jako celek.
4. Formulovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor).

Rozvíjené kompetence:

- *Kompetencí k učení* – žáci vyhledávají a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívají v procesu učení (uplatňují získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení).
- *Kompetencí k řešení problémů* – žáci samostatně řeší problémy, volí vhodné způsoby řešení, svá rozhodnutí jsou schopni obhájit.
- *Kompetence komunikativní* – prostřednictvím řízeného dialogu s učitelem a na základě vzájemné komunikace ve skupinách posilují žáci své řečové kompetence, rozumí různým typům informačních a komunikačních prostředků.
- *Kompetence sociální a personální* – učitel využívá pozitiva skupinové práce, žáci jsou vedeni ke vzájemné pomoci a respektu k práci druhých, jsou směrováni k odpovědnosti za svou práci ve skupině.
- *Kompetence činnostní a občanské* – žáci se zajímají o kulturní dění nejen v regionu.

Pomůcky:

Tablety all-in-one s připojením k internetu, výukový software SMART Notebook, SMART Notebook prezentace (příloha 4.14), plátno, dataprojektor, slohový sešit, psací potřeby.

Popis jednotlivých činností:

První část 10‘

Téma hodiny: Jaroslav Rudiš – osobnost

Úvodní motivace

Na první straně prezentace (příloha 4.14) se objeví tři muži různého stáří. Žáci mají tipovat, který z nich by asi mohl být autorem románu Grandhotel, s nímž už pracovali. Učitel ovlivňuje úvahy žáků vhodnými návodnými dotazy. Cílem je vzpomenout si na vše, co o díle vědí, např. jakým jazykem autor píše, co prožívá hlavní hrdina atd. (viz předcházející hodiny). To vše by mělo přispět ke správnému výběru a motivovat děti k další činnosti.

Druhá část (práce ve skupinách na tabletech) 20‘

Poté si žáci vytvoří co nejmenší skupinky (lepší, když je určí učitel), na tabletech mají připravené prezentace. Úkol, který následuje, vidí před sebou a je pro všechny skupinky stejný. Společně si ho vysvětlí, zároveň si připomenou: zdroje (internetové stránky, z nich „výtah“), osnovu (jak budou zjištěné informace řadit), tvorbu prezentace (vzpomenou na hodiny výpočetní techniky), mluvní cvičení (hlavní zásady správného ústního projevu - tento úkol je možné vynechat). Prezentace tvoří přímo do tabletu (popř. si dělají poznámky do sešitů). Spolupracují, tvoří „pracovní tým“, plánují role. Učitel je po stanovenou dobu žákům k dispozici, monitoruje situaci, hlídá časový prostor, případně napomáhá.

Na stanovenou dobu je práce mnoho, proto se spokojíme alespoň se základními informacemi v jednotlivých bodech prezentace při zachování její stavby (není např. nutný výčet všech děl apod.). Žáci vědí, že nemusí zacházet ani do podrobností v životě a práci autora, důležitý je ale jeho význam.

Smyslem tohoto pro žáky náročného úkolu je aplikovat již známé poznatky v nové situaci, vytvořit smysluplný celek a s ním seznámit ostatní. Zároveň posoudit výsledek práce dalších skupin.

Je zřejmé, že výsledné prezentace nebudou na stejné úrovni, lepších výsledků dosáhnou vnímavější žáci. Cílem je ale úkol zvládnout.

Třetí část (prezentace, shrnutí, evaluace) 15‘

Žáci vědí, že si role při ústní prezentaci mohou sami rozdělit, pořadí skupin určí los (např. zástupci skupin tahají čísla apod.). Všichni sledují výsledky spolužáků, zkusí zvládnout nejen obsahovou stránku, ale i hodnotit kvalitu mluvního vystoupení celé skupiny (od 1 bodu – nejslabší výsledek – do 5 bodů si zapisují do svých sešitů). Toto je ale velice náročné, proto závěrečné hodnocení skupin usměrní učitel. Posouzení kvality mluvního vystoupení je možné vynechat, důvodem je jednak nedostatek času, ale také náročnost tohoto úkolu.

Důležité je vyzdvihnout význam původně regionálního spisovatele, nyní všestranného českého umělce známého i za hranicemi. *Kterou knihu od Jaroslava Rudiše byste si chtěli přečíst? Zaujala vás něčím osobnost Jaroslava Rudiše? Měli jste s tvorbou prezentace nějaký problém?*

Na závěr žáci postupně odkrývají „roletku“ v prezentaci a tím dochází ke shrnutí.

3.4 Metodický blok č. 4 – „Josef Dlask“ – 2 hodiny

Tato lekce je dvouhodinová a odehrává se v běžném prostředí 2. stupně základní školy. Je určena žákům osmého či devátého ročníku.

V úvodu se žáci metodou evokace prostřednictvím fotografie seznamují s jednou z významných památek Českého ráje, Dlaskovým statkem. Zamýšlejí se nad tím, co již o statku vědí, sdílí vlastní zkušenosti.

Díky jedné z novějších publikací regionální literatury se žáci dozvídají o sedláku Josefu Dlaskovi a jeho zápiscích. Seznamují se s životem Josefa Dlaska, poznávají práci písmáků a zkouší pracovat s krátkými ukázkami jeho zápisů.

Žáci poznávají díky zápiskům život na vesnici před 200 lety. Všímají si, jak nahlíží na svět člověk obyčejný, ale vzdělaný. Poznávají Dlaska jako člověka, který měl přehled o světě a historii a který si zapisoval vše, co se kolem něj dělo a co ho zajímalo.

Práce s texty je zaměřena na podporu čtenářské gramotnosti a je využíváno metod RWCT (Čtením a psaním ke kritickému myšlení). Hodiny jsou koncipovány jako třífázové, mají evokační část, část uvědomění a na konci hodiny část reflektivní.

3.4.1 Téma č. 1 – „Josef Dlask a jeho zápisky – 1. část“ 45 minut

Cíl:

Žáci se seznámí s regionální osobností Josefem Dlaskem a jejím významem. Na základě práce s texty si žáci rozšíří své povědomí o životě našich předků v regionu.

Vzdělávací cíle:

1. Seznámit se s významnou osobností našeho regionu a jejím kulturně-historickým přínosem.
2. Pracovat se starším textem, porovnat ho se současným českým jazykem. Seznámit žáky s regionální literaturou.
3. Posilovat prosociální chování ve vztahu k ostatním lidem (ke spolužákům, učitelům, v rodině).
4. Vytvářet povědomí o kulturních, dějinných a sociálních proměnách místa, kde žijeme.

Rozvíjené kompetence:

- *Metody k rozvoji kompetencí k učení* – formou organizace práce a volbou vhodných metod jsou žáci vedeni k rozvíjení vlastního učebního stylu.
- *Metody k rozvoji kompetencí k řešení problémů* – úkoly v pracovních listech posilují kompetenci k řešení problémů, metodou E (evokace) – U (uvědomění) – R (reflexe) je rozvíjeno kritické myšlení žáků.
- *Metody k rozvoji komunikativních kompetencí* – prostřednictvím řízeného dialogu s učitelem a na základě vzájemné komunikace ve skupinách posilují žáci své řečové kompetence.
- *Metody k rozvoji sociální a personální kompetence* – učitel využívá pozitiva skupinové práce, žáci jsou vedeni ke vzájemné pomoci a respektu k práci druhých, žáci jsou směrováni k odpovědnosti za svou práci ve skupině.
- *Metody k rozvoji činnostní a občanské kompetence* – na základě práce s publikací regionální literatury posilují žáci svůj vztah k regionu, vytváří si vztah ke svému bydlišti a blízkému okolí.

Pomůcky:

Tablety all in one, výukový SMART Notebook software, prezentace SMART Notebook Josef Dlask 4.4, pracovní listy dle počtu žáků (příloha 4.4.1, řešení 5.4.1), psací potřeby, tabule, kniha, úryvek z knihy Alžběty Kulíškové Zápisky Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí.[35]

Popis jednotlivých činností:

První část 10’

V úvodu učitel nastíní, že se během dnešní hodiny žáci dozví o zajímavém životě významné osobnosti našeho kraje, Josefu Dlaskovi.

[35] DLASK, Josef, KULÍŠKOVÁ, Alžběta, ed. *Zápisky sedláka Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí*. V Turnově: Muzeum Českého ráje, 2015. ISBN 978-80-87416-21-1.

Žáky rozdělíme do skupin. Ideální počet v jedné skupině je 3–4. Každá skupina má k dispozici tablet all-in-one, psací potřeby a pracovní listy pro každého (příloha 4.4.1, řešení 5.4.1). Pro vytvoření skupin můžeme použít losovací kartičky nebo můžeme skupiny vytvořit náhodně. Je vhodné, aby skupina byla výkonnostně co nejvíce vyvážená.

Jako úvodní motivace a evokace je použita fotografie Dlaskova statku. Žáci pracují s tabletem all-in-one. Žáci si v programu SMART Notebook software otevřou prezentaci a pracují s její první stranou. Zde mají pod roletkou ukrytou fotografii Dlaskova statku, významné stavby lidové architektury v Českém ráji. S pomocí učitele fotografii postupně odkrývají a hádají, co by na fotografii mohlo být. Protože je statek vyfocen z nepříliš charakteristického pohledu, může odhalení a uhodnutí chvíli trvat.

Poté následuje brainstorming. Učitel zapisuje na tabuli vše, co se žákům vybaví v souvislosti s Dlaskovým statkem. Žáci si zaznamenávají do svého pracovního listu. V této evokační části učitel zapisuje vše na tabuli, kde vzniká myšlenková mapa. Zjišťujeme, co žáci o tématu již vědí. Žáci si mohou zapisovat do svých pracovních listů.

Co se vám vybaví, když vidíte Dlaskův statek?

Druhá část 15’

Dále následuje pohybová aktivita, která má za cíl zjistit, kdo z žáků již statek navštívil a co zde viděl. Žáci si zahrají na reportéry. Ve svých pracovních listech mají tabulku. Chodí po třídě a vzájemně se ptají na zadané otázky. Každý využije svůj pracovní list, na kterém je tabulka s následujícími úkoly.

Zapiš jména těch, kteří už navštívili Dlaskův statek.	Najdi někoho, kdo NIKDY na statku nebyl.	Co spolužáci na statku viděli?

Tento úkol aktivizuje žáky a posiluje rozvoj komunikativních kompetencí. Žáci chodí po třídě a vyptávají se svých spolužáků. Doporučujeme stanovit časový limit, ideálně 3–4 minuty. Učitel prochází mezi žáky a pozoruje. Po vypršení limitu následuje vyhodnocení, doporučujeme sednout si s žáky do kruhu a vzájemně sdílet. Žáky vyzveme, aby ostatní seznámili s výsledky svých rozhovorů. Je zajímavé zeptat se, zda zjistili něco překvapivého. Tato aktivita posiluje řečové a komunikativní kompetence.

Třetí část 20’

Hodina pokračuje skupinovou prací a využitím tabletů. Následuje návrat žáků do skupin, ve kterých pracují v programu SMART Notebook software s prezentací 4.4. Na další straně prezentace na žáky čeká spojovačka, díky které si utřídí základní informace. Dozvídají se, kdy Josef Dlask žil, kde přesně leží obec Dolánky a kdo byli tzv. písmáci.

Učitel krátce představí osobnost Josefa Dlaska. Dále žáky seznámí s regionální publikací od Alžběty Kulíškové. Učitel nechá knihu kolovat. Žáci si knihu prolistují, mohou si prohlédnout obrazovou přílohu a vložený rodokmen. Učitel nahlas přečte úvod knihy.

Ve skupinách pracují s ukázkou z knihy. Pokusí se doplnit vhodná slova do textu. Jedná se o dva krátké úryvky. Žáci se zamyslí nad společným motivem obou textů, který je propojuje.

Společným motivem je voda.

Zajímavým nadstavbovým úkolem je pokus o přepis prvního textu do současné češtiny. Žáci pracují opět ve skupinách. Mohou používat jazykové příručky a webové stránky.

Poslední částí hodiny je shrnutí a zpětná vazba žáků. Metodou rozhovoru se žáci zamyslí nad průběhem hodiny. Snaží se zamyslet nad tím, co jim hodina přinesla nového, co pro ně bylo zajímavé a překvapivé. Samozřejmě se mohou vyjádřit i kriticky, mohou se zamyslet nad tím, co by bylo možné vylepšit či zpracovat jinak. Následuje společné sdílení a shrnutí celé hodiny. Opět je vhodné využít sdílení v kruhu. Díky zvoleným otázkám zjistíme, jak dalece téma žáky oslovilo, kdo by se rád vydal na Dlaskův statek, zda se tedy naplnil cíl posílení vztahu k regionu a zda se povedlo žáky namotivovat k tomu, aby se podrobněji seznámili s Dlaskovými zápisky.

Otázky:

Bylo pro vás zajímavé seznámit se s osobností Josefa Dlaska?

Jak se vám pracovalo s jeho zápisky?

Lákalo by vás nyní vypravit se do Dolánek a navštívit Dlaskův statek?

Proč si myslíte, že texty Josefa Dlaska jsou i dnes pro nás přínosné? Čím nás obohacují?

*Jako variantní úkol doporučujeme reflexi formou akrostichu (typu hravé básně, kdy napíšeme pod sebe písmena tvořící příjmení DLASK. Na každé písmeno žáci vymýšlí verš (či v jednodušší variantě slovo) na osobnost Josefa Dlaska. Tento úkol je alternativní, lze zařadit ve chvíli, kdy zbyde čas a prostor. Nabízí se ale i jako možnost reflexe místo řízeného rozhovoru s žáky.

*Pokud učitel netrvá na práci ve třídě, nabízí se možnost prožití lekce přímo v terénu. Lze se skupinou žáků podniknout výlet s cílem navštívit Dlaskův statek v Dolánkách.

3.4.2 Téma č. 2 – „Josef Dlask a jeho zápisky – 2. část“ 45 minut

Cíl:

Seznámit žáky s Dlaskovými zápisky a jejich významem pro dnešek. Číst z Dlaskových zápisků metodou, ve které se žáci učí navzájem.

Vzdělávací cíle:

1. Prohloubit si znalosti o významné osobnosti našeho regionu a jejím kulturně-historickém odkazu.
2. Pracovat se starším textem, orientovat se v něm a rozumět mu. Seznámit žáky s významem regionální literatury.
3. Podporovat prosociální chování ve vztahu k ostatním lidem (ke spolužákům, učitelům, spoluobčanům, v rodině).
4. Vytvářet povědomí o kulturních, dějinných a sociálních proměnách regionu.

Rozvíjené kompetence

- *Metody k rozvoji kompetencí k učení* – formou organizace práce a volbou vhodných metod jsou žáci vedeni k rozvíjení vlastního učebního stylu.
- *Metody k rozvoji kompetencí k řešení problémů* – úkoly v pracovních listech posilují kompetenci k řešení problémů, metodou E (evokace) – U (uvědomění) – R (reflexe) je rozvíjeno kritické myšlení žáků.
- *Metody k rozvoji komunikativních kompetencí* – prostřednictvím řízeného dialogu s učitelem a na základě vzájemné komunikace ve skupinách posilují žáci své řečové kompetence.

- *Metody k rozvoji sociální a personální kompetence* – učitel využívá pozitiva skupinové práce, žáci jsou vedeni ke vzájemné pomoci a respektu k práci druhých, žáci jsou směrováni k odpovědnosti za svou práci ve skupině.
- *Metody k rozvoji činnostní a občanské kompetence* – na základě práce s publikací regionální literatury posilují žáci svůj vztah k regionu, vytváří si vztah ke svému bydlišti a blízkému okolí.

Pomůcky:

Pracovní listy (příloha 4.4.2, řešení 5.4.2), psací potřeby, kniha, úryvek z knihy.

Popis jednotlivých činností:

První část *15'*

V úvodu hodiny učitel žáky připomene téma předcházející hodiny. Žáci se dozvídají, že si prohloubí své znalosti o Josefu Dlaskovi, sedlákovi z Dolánek u Turnova.

Začátek hodiny tvoří evokační část. Metodou brainstormingu učitel zjišťuje, co si žáci o Josefu Dlaskovi pamatují z minulé hodiny. Učitel přehledně zapisuje na tabuli všechny informace a nápady, na které si žáci vzpomenou. Vznikne tak přehledné schéma, díky kterému se učitel i žáci dozvídají, jaké povědomí o Josefu Dlaskovi mají a co si zapamatovali.

Součástí této evokační fáze je dále práce s knihou Alžběty Kulíškové Zápisky Josefa Dlaska. Učitel žákům knihu ukáže a požádá je, aby se vyjádřili k obalu knihy. Práce s obalem knihy je pro žáky zajímavá. Popisují, co na přebalu vidí, mohou se také vyjádřit k barevnému zpracování. Zamýšlejí se nad tím, zda je kniha pro ně atraktivní, zda je láká k četbě či prolistování. Doporučujeme zastavit se u podoby Dlaskova statku na obalu knihy a vést žáky k zamyšlení nad tím, jak vypadal statek v minulosti a jak vypadá dnes.

Posledním bodem evokace je zamyšlení žáků nad podtitulem knihy Měl jsem nestálé štěstí. Metodou diskuze se žáci vyjadřují k významu podtitulu a vyslovují domněnky, proč byl použit a co by mohl znamenat.

Druhá část *20'*

Na začátku druhé části učitel stručně představí Dlaskovu kroniku. Upozorní na to, že podobných zápisů z 1. poloviny 19. století na našem území mnoho nemáme. Učitel zdůrazní, že Dlask byl obyčejný, ale vzdělaný člověk, díky kterému se dozvídáme, jaký rozhled o světě měl člověk před 200 lety.

Následuje skupinová práce. Díky jedné z metod RWCT se žáci seznámí s vybranými Dlaskovými texty. Žáky rozdělíme po čtyřech. Skupiny můžeme vytvořit pomocí losovacích kartiček či podle aktuální situace ve třídě. Pracujeme metodou RWCT, která žáky vede k netradičnímu vnímání textu. Každý žák ve skupině zastává danou roli. Žák Spojovatel hledá paralelu mezi textem a vlastním životem, pátrá po podobnosti mezi tím, co stojí v textu a porovnává s vlastní zkušeností. V roli Mistra pasáží žák vyhledává části textu, které jsou zajímavé a stojí za to si je zapamatovat. Žák Ilustrátor kreslí a zajímá se o vizuální vidění textu. Poslední rolí je Tazatel, který se zajímá o smysl textu a vymýšlí otázky k textu.

Žáci si přečtou text. Každý si čte sám pro sebe. Doporučujeme zmínit, že je vhodné, aby si podtrhávali pasáže textu, které je zaujaly, žáci mohou dále používat i různé symboly a psát si poznámky.

Následuje společné sdílení ve skupině. Každý se ujímá své role a sdílí s ostatními svůj specifický pohled na text. Tato metoda je pro žáky zajímavá tím, že si zakusí nové možnosti přístupu k textu. Díky spolužákům mají možnost seznámit se se zajímavými postřehy a interpretacemi textu, kterých by si sami nemuseli všimnout. Tato metoda je založena na vzájemném učení.

Třetí část *10'*

Třetí část je věnována reflexi. Žáci mají před sebou pracovní listy, na kterých mají k dispozici návodné otázky.

Můžeme vycházet z těchto otázek:

- *Jak se vám text četl?*
- *Byl pro vás srozumitelný?*
- *Rozuměli jste všem slovům?*
- *Co vás v textu zaujalo po obsahové stránce?*
- *Co jste si zapamatovali?*
- *Bylo v textu něco, co vás překvapilo?*
- *Přečetli byste si rádi další části Dlaskových zápisků? Proč ano? Proč ne? Zdůvodněte.*

Je vhodné, aby žáci pracovali samostatně, přemýšleli o průběhu hodiny a vyjádřili se k tomu, jaký přínos pro ně hodina měla, co nového se naučili, co je překvapilo, co se jim naopak nelíbilo apod. Pokud se vyjádří negativně, je důležité, aby dokázali navrhnout, jaké se nabízejí možnosti zlepšení. Následuje společné sdílení žáků a učitele. V této závěrečné fázi se dobře pracuje formou komunitního kruhu. Po ověření z odpovědí žáků vyplyne, zda se povedlo naplnit cíl hodiny, a to prohloubit znalosti žáků o Josefu Dlaskovi a nadchnout je pro regionální literaturu.

Pro zvídavé žáky učitel může nabídnout aktivitu, která navazuje na téma hodiny. Nabídne jim možnost "zahrát" si na písmáka. Sledovat počasí, události v obci a ve světě. Žáci se pokusí o vlastní zápis těchto událostí v horizontu jednoho měsíce. Po uplynutí této doby žáci své zápisky prezentují ve třídě a všichni se společně zamýšlejí nad významem a smyslem zápisu těchto událostí.

3.5 Metodický blok č. 5 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce" – 2 hodiny

Tato lekce je tvořena dvěma bezprostředně po sobě následujícími hodinami. Je určena žákům 2. stupně. S tématem lze pracovat bez problémů s žáky od šestého do devátého ročníku.

Lekce je koncipována tak, aby žáci byli motivováni k četbě pověsti. Zvolenými metodami je kladen důraz na rozvoj čtenářských dovedností. Celá čtenářská dílna je založena na principu metod čtením a psaním ke kritickému myšlení, má tedy 3 části (evokace – uvědomění – reflexe).

Zvolené téma nepříliš známé pověsti Českého ráje je vybráno záměrně. I přesto je nutné počítat s tím, že někteří žáci by pověst mohli znát.

Četbou pověsti u žáků posilujeme jejich vztah k místu, kde žijí, a rozšiřujeme jejich povědomí o místech našeho regionu.

3.5.1 Téma č. 1 – Čtenářská dílna – Pověst O Čertově ruce – 1. část – 45 minut

Cíl:

Žáci se seznámí s méně známou regionální pověstí. Na základě práce s textem si rozšíří své znalosti o pověstech Českého ráje. Pracují s publikací regionální literatury.

Vzdělávací cíle:

1. Seznámit se s méně známou pověstí Českého ráje, rozšířit si povědomí o zajímavých místech našeho regionu.
2. Orientovat se v textu, zamýšlet se a kriticky zhodnotit přečtené.
3. Pracovat s klíčovými slovy a na jejich základě psát vlastní příběhy. Rozvíjet fantazii.
4. Posílit vztah k místům našeho kraje.

Rozvíjené kompetence:

- *Metody k rozvoji kompetencí k učení* – volbou vhodných metod jsou žáci vedeni k rozvíjení vlastního učebního stylu, poznávají smysl a cíl učení.
- *Metody k rozvoji kompetencí k řešení problémů* – čtením pověsti žáci posilují kompetenci k řešení problémů, metodou E (evokace) – U (uvědomění) – R (reflexe) je rozvíjeno kritické myšlení žáků.
- *Metody k rozvoji komunikativních kompetencí* – na základě dialogu s učitelem a prací ve skupině si žáci zlepšují své komunikativní dovednosti, žáci jsou díky čtení s předvídáním vedeni k vyjádření vlastních myšlenek, domněnek a názorů.
- *Metody k rozvoji sociální a personální kompetence* – učitel využívá pozitiva skupinové práce, žáci jsou vedeni k empatii, ohleduplnosti a respektu k druhým, žáci jsou vedeni k odpovědnosti za svou práci ve skupině.
- *Metody k rozvoji činnostní a občanské kompetence* – na základě práce s pověstí Českého ráje posilují žáci svůj vztah k regionu, vytváří si vztah ke svému bydlišti a blízkému okolí, jsou vedeni k pozitivnímu postoji k umělecké literatuře.

Pomůcky:

Tablety all-in-one, výukový SMART Notebook software, prezentace SMART Notebook 4.5, pracovní listy (příloha 4.5.1, řešení 5.5.1), psací potřeby, tabule, úryvek z knihy Jaroslavy Velartové 10 zastavení v Českém ráji.

Popis jednotlivých činností:

První část 15’

V této hodině se žáci společně s učitelem vydávají poznávat Český ráj prostřednictvím příběhu.

Úvodní evokační fází hodiny je práce s obrázkem, která má aktivizovat a motivovat žáky.

Žáci se rozdělí do skupin. Je ideální vytvořit skupiny nejvýše po 4. Každá skupina má k dispozici tablet all-in-one se SMART Notebook softwarem, prezentací SMART 4.5 a každý žák dostane pracovní list. Skupiny lze vytvořit náhodně, vhodná jsou i losovátka, či si složení skupin může učitel připravit předem tak, aby byla skupina výkonnostně vyvážená.

Žáci pracují ve skupině a v rámci evokační fáze si na tabletu prohlíží obrázek. Metodou řízeného rozhovoru a diskuze se žáci společně s učitelem zamýšlí nad otázkami:

- *Kdo si myslíte, že by mohl být na obrázku?*
- *Podle čeho tak usuzujete?*
- *Jak se postavy cítí?*
- *Co se mohlo přihodit?*
- *Proč si to myslíte?*
- *Kde by se příběh mohl odehrávat?*

K ruce mají opět pracovní list, kde pracují s tabulkou. Tabulka obsahuje 3 zadané otázky a 2 sloupečky. První sloupeček, označený pojmem tip, žáci vyplňují v této fázi. Sloupeček ověření nechávají zatím volný, protože tato kolonka je určena až pro reflektivní fázi hodiny.

Druhá část 15’

Na úvodní evokační aktivity navazuje práce s klíčovými slovy. Učitel napíše na tabuli pět podstatných jmen, klíčových slov z pověsti. Slova mají také žáci ve svých pracovních listech.

Klíčová slova jsou: chalupník, bída, myslivec, kostel, skála.

Žáci opět pracují ve skupinách po 4. Ve skupině píší vlastní příběh, ve kterém se musí objevit všech pět výše uvedených slov. Je důležité, aby učitel zdůraznil, že zadaná slova lze skloňovat, měnit tedy jejich tvary. Žáci také mohou slova použít v libovolném pořadí. Je vhodné, aby pracovala celá skupina, každý přispíval svými nápady, zapisovat může jen jeden zástupce skupiny. Tato aktivita podněcuje žáky ke spolupráci v týmu a posiluje jejich komunikativní dovednosti.

Po napsání příběhů následuje prezentace každé skupiny, kdy daný zástupce nahlas přečte příběh. Ostatní žáci poslouchají, porovnávají se svými příběhy a zamýšlí se nad tím, která skupina se mohla přiblížit verzi, se kterou se v této hodině seznámí. Následuje krátká evaluace.

Cílem této aktivity je vést žáky ke kreativitě a podnítit jejich fantazii.

Třetí část 15’

Navazuje se vlastním úvodem pověsti a žáci se pod vedením učitele seznamují s průběhem čtení s předvídáním. Učitel neprozrazuje název příběhu, pouze zmíní, že si společně přečtou příběh, který se vztahuje k Českému ráji. Žáci i nadále zůstávají ve skupinách, každý si ale čte sám potichu po stanovenou dobu. Tato metoda má v žácích probudit zvědavost, měla by vést k rozvoji představivosti.

Po přečtení následuje ve skupině krátká diskuze. Všichni se zamýšlejí nad otázkou, koho chalupník pravděpodobně v lese potkal. Své tipy si každý zapíše do tabulky. Lze zapsat i více možností.

Nyní následuje krátká pauza. Bezprostředně po přestávce navazujeme druhou částí čtenářské dílny.

3.5.2 Téma č. 2 – Čtenářská dílna – Pověst O Čertově ruce – 2. část – 45 minut

Cíl:

Žáci pokračují v četbě méně známé pověsti Českého ráje. Přemýšlejí nad strukturou textu a výstavbou děje, jsou vedeni k vyjádření vlastních domněnek. Seznámí se s reflektivní metodou pětilístku a vlastními slovy zhodnotí čtenářskou dílnu.

Vzdělávací cíle:

1. Seznámit se s literárním žánrem pověst.
2. Prohloubit si znalosti o méně známé pověsti Českého ráje, rozšířit si povědomí o zajímavých místech našeho regionu.
3. Orientovat se v textu, zamýšlet se a kriticky zhodnotit přečtené.
4. Naučit se shrnovat pomocí metody pětilístku.
5. Posílit vztah k místu svého bydliště a regionu.

Rozvíjené kompetence:

- *Metody k rozvoji kompetencí k učení* – volbou vhodných metod jsou žáci vedeni k rozvíjení vlastního učebního stylu, poznávají smysl a cíl učení.
- *Metody k rozvoji kompetencí k řešení problémů* – čtením pověsti žáci posilují kompetenci k řešení problémů, metodou E (evokace) – U (uvědomění) – R (reflexe) je rozvíjeno kritické myšlení žáků.
- *Metody k rozvoji komunikativních kompetencí* – na základě dialogu s učitelem a prací ve skupině si žáci zlepšují své komunikativní dovednosti, žáci jsou díky čtení s předvídáním vedeni k vyjádření vlastních myšlenek, domněnek a názorů.
- *Metody k rozvoji sociální a personální kompetence* – učitel využívá pozitiva skupinové práce, žáci jsou vedeni k empatii, ohleduplnosti a respektu k druhým, žáci jsou směrováni k odpovědnosti za svou práci ve skupině.
- *Metody k rozvoji činnostní a občanské kompetence* – na základě práce s pověstí Českého ráje posilují žáci svůj vztah k regionu, vytváří si vztah ke svému bydlišti a blízkému okolí, jsou vedeni k pozitivnímu postoji k umělecké literatuře.

Pomůcky:

Tablety all-in-one, SMART Notebook software, prezentace SMART notebook 4.5, pracovní listy (příloha 4.5.1, řešení 5.5.1), psací potřeby, tabule, úryvek z knihy Jaroslavy Velartové 10 zastavení v Českém ráji.

Popis jednotlivých činností:

První část 5’

Učitel zahájí druhou hodinu čtenářské dílny. Společně se žáky bezprostředně naváže na předchozí hodinu. Než žáci pokračují v četbě, je nutné, aby si připomněli, co bylo obsahem první části čtenářské dílny. I v této hodině je dodržováno schéma třífázového učení, evokace – uvědomění – reflexe.

Pro tuto evokační část hodiny učitel volí hravou aktivitu, kdy si myslí „tajné“ slovo. Žáci se doptávají, mohou ale použít pouze zjišťovací otázky. V tuto chvíli je žádoucí, aby učitel vysvětlil, co je zjišťovací otázka a uvedl ilustrační příklad tak, aby všichni správně pochopili zadání. Po odhalení slova (řešení – pověst) žáci pracují ve skupinách. Skupiny ideálně ponecháme ve stejném složení jako v předchozí hodině. Pokud by se vyskytly problémy, je samozřejmé, že se složení skupin musí upravit. Dalším úkolem je tedy vlastními slovy charakterizovat tento literární termín, učitel pomáhá návodnými otázkami. Následuje krátká prezentace jednotlivých skupin.

Druhá část 30’

I v této fázi je důležité, aby se učitel s žáky vrátil k předchozí části dílny. Nyní pracuje třída frontálně. Učitel žáky vyzve, aby si vzpomněli, o čem četli v úvodu pověsti v první části čtenářské dílny. Vyvolá dobrovolníka, který začne svými vlastními slovy vyprávět úvod pověsti. Řekne ale pouze jednu větu. Na něj navazuje další a pak opět další tak dlouho, až žáci převypráví celou úvodní část.

Nyní třída pokračuje v četbě s předvídáním. Žáci si čtou zadané úseky sami potichu, po každé části se zamyslí nad přečteným textem a pracují s přiloženými tabulkami. Do nich zapisují své tipy, jak si myslí, že se děj bude dále odvíjet.

Po dočtení celé pověsti žáci porovnávají své tipy s vlastním textem. Mohou si barevně zvýraznit místa, kde se jejich tipy shodují se skutečností. Nyní je dobré, aby proběhla diskuze žáků a učitele nad jednotlivými tipy. Některé nápady a tipy mohou být pro ostatní žáky inspirující a obohacující. Mohou jim ukázat jiné možnosti řešení.

Dále žáci pracují ve skupině. Společně přemýšlí nad nadpisem pověsti. Každá skupina se shodne na jedné variantě. Tu pak prezentuje ostatním. Učitel uvede originální název pověsti – O Čertově ruce – a představí žákům publikaci regionální literatury, do které nechá žáky nahlédnout. Žáci srovnávají své návrhy a skutečný nadpis pověsti.

*Variantní úkol (lze zařadit, pokud bude dostatek prostoru)

Žáci dále mohou využít tablety all-in-one, pracovat s internetem a ve skupině vyhledávat informace o Čertově ruce. Pokud dobře hledají, dozvídají se, že se jedná o místo, kde kdysi stával hrad.

Třetí část 10’

Reflexe hodiny je podpořena metodou pětilístku. Každý žák pracuje v této fázi individuálně. Zapisuje do svého pracovního listu. Protože je možné, že žáci metodu pětilístku neznají, je důležité, aby učitel strukturu názorně vysvětlil, ideálně zapsal na tabuli. Slovo na prvním řádku je pro všechny stejné. Je to slovo Bárta.

Schéma na tabuli

1. řádek **Bárta**
2. řádek 2 přídavná jména, jaký je?
3. řádek 3 slovesa, co dělá?
4. řádek Věta o čtyřech slovech, která se vztahuje k 1. řádku.
5. řádek Synonymum k 1. řádku.

Tato činnost je vhodná na závěr hodiny a slouží k reflexi. Díky pětilístku si žáci utřídí a shrnou informace o tématu dílny.

Pro zvídavé žáky se nabízí aktivita, kdy sami podniknou výlet do Českého ráje po stopách pověsti. Navštíví zmiňovaná místa, nechají se inspirovat, pořídí fotodokumentaci, zaznamenají si do cestovatelského deníčku své dojmy. Na základě vlastní zkušenosti si připraví reportáž, kterou prezentují svým spolužákům.

*Jako další variantí úkol můžeme žákům nabídnout možnost napsat svou vlastní verzi pověsti.

*Zajímavým momentem může být pátrání po zbytcích hradu Čertova ruka.

*Pokud učitel netrvá na prostředí školní třídy, nabízí se možnost prožít čtenářskou dílnu v terénu.

Na závěr čtenářské dílny proběhne hodnocení obou hodin. Žáci se metodou řízeného rozhovoru vyjádří k průběhu dílny, vyzdvihnou, co se jim líbilo, co nového jim dílna přinesla. Popíší, jak se jim pracovalo a co je zaujalo. Samozřejmě se vyjadřují i kriticky, argumentují a navrhují možná řešení či zlepšení. Díky vzájemnému sdílení zjistíme, jak čtenářská dílna žáky oslovila, zda by si rádi přečetli další pověsti Českého ráje či zda by se rádi vydali po stopách pověsti.

*Možnost alternativního pojetí čtenářské dílny:

Pokud učitel netrvá na použití tabletů, lze s obrázkem, pracovními listy a knihou vyrazit do terénu. Nabízí se možnost podniknout s dětmi výlet na hrad Valdštejn a kolem Čertovy ruky. Cestou si společně mohou na vybraných zastávkách přečíst příběh a celou čtenářskou dílnu tak prožít mnohem intenzivněji v přírodě a na konkrétních místech, kde se příběh odehrává.

3.6 Metodický blok č. 6 – „Židé v Turnově“ – 2 hodiny

Lekce se skládá ze dvou hodin. Je realizována v prostředí běžné základní školy, konkrétně v osmém či devátém ročníku.

V úvodu se žáci zamýšlejí nad tím, co již o daném tématu vědí. Přemýšlejí nad konkrétními místy, která jsou spojena s Židy v Turnově a která patří k našemu každodennímu životu, kolem kterých například žáci denně chodí, aniž by si uvědomovali jejich historii.

Učitel žákům představí regionální publikace, které se věnují tématu Židů na Turnovsku. Díky konkrétním ukázkám se žáci dozvídají o zajímavých, i když neveselých událostech našeho města a jeho obyvatel.

Žáci pracují s textem, upevňují si pravopisná pravidla a naučí se prakticky používat psaní velkých a malých písmen (žid/Žid).

Práce s texty je zvolena tak, aby se u žáků podpořily čtenářské dovednosti. Metody žáky vedou k přemýšlení o přečteném, ke kreativitě a porozumění textu. Žáci vyjadřují své názory, hodnotí a přemýšlejí v širších souvislostech.

Důležitým posláním tohoto bloku je seznámit žáky s pro ně ne příliš známou historickou etapou našeho města a s osudem turnovské synagogy. Čtením vybraných textů s touto tematikou formujeme u žáků vztah k městu a regionu, formujeme jejich hodnoty a postoje.

3.6.1 Téma č. 1 – Židé v Turnově – 1. část

Cíl:

Žáky seznámíme se zajímavou, ale neveselou historickou etapou města Turnova a jejím významem. Je nutné tyto události neustále připomínat a nezapomínat. Na základě práce s textem si žáci rozšíří své povědomí o životě předků v našem městě. Seznámí se také s ne zcela jednoduchým pravopisem velkých písmen a jeho užitím v praxi.

Vzdělávací cíle:

1. Seznámit se s důležitou historickou etapou města, upevnit si již nabyté informace o židovské části města a jejích obyvatelích.
2. Komplexně procvičit pravopis.
3. Vysvětlit složitější pravopisný jev slova žid/Žid a poukázat na jeho ne zcela jednoznačné užití v praxi.
4. Vytvářet povědomí o kulturních, dějinných a sociálních proměnách města Turnov.

Rozvíjené kompetence:

- *Metody k rozvoji kompetencí k učení* – žáci uplatňují získané vědomosti a praktické zkušenosti v dalším učení. Žáci si rozvíjejí dovednost užívat vhodné jazykové prostředky, upevňují si gramatická pravidla a aktivně je používají.
- *Metody k rozvoji kompetencí k řešení problémů* – úkoly v pracovních listech vedou k posílení kompetence k řešení problémů. Žáci se zdokonalují ve schopnosti porozumět čtenému textu, učí se volit správné jazykové prostředky, které následně využijí k plnění zadaných úkolů.
- *Metody k rozvoji komunikativních kompetencí* – metodou řízeného rozhovoru učitele s žáky a prací ve skupinách je rozvíjeno prosociální cítění žáků a jejich řečové schopnosti. Žáci reagují na promluvy druhých a aktivně se zapojují do diskuze. Žáci se zdokonalují ve schopnosti kultivovaně se vyjadřovat psanou i mluvenou formou.

- *Metody k rozvoji sociální a personální kompetence* – žáci se zdokonalují ve schopnostech kooperovat během práce ve skupině. Učí se argumentovat a nenásilně prosazovat svá stanoviska a názory. Učí se toleranci vůči druhým a jejich názorům. Jsou vedeni k respektování svých vrstevníků.
- *Metody k rozvoji činnostní a občanské kompetence* – práce s texty regionální literatury vede žáky k uvědomění významu místní historie. Zvolenou ukázkou je budován vztah žáků k jejich bydlišti a regionu. Žáci si uvědomují význam a důležitost poznání naší historie.

Pomůcky:

Tablety all in one s připojením k internetu, SMART Notebook software, prezentace SMART Notebook 4.6, fotografie, pracovní listy (příloha 4.6.1, řešení 5.6.1), psací potřeby, úryvek z knihy.

Popis jednotlivých činností:

První část 15’

Hodinu zahájíme tím, že žákům nastíníme, že se v této lekci vydají do nedávné historie města Turnova. Jako evokaci použijeme fotografii místa, které by žáci mohli znát. Použijeme návodné otázky a metodou řízeného rozhovoru si o fotografii se žáky povídáme.

Otázky:

- *Poznáváte místo na fotografii?*
- *Chodíte okolo?*
- *Co na fotografii vidíte?*
- *Napadá vás již téma dnešní hodiny?*
- *Slyšeli jste již někdy o Židech v Turnově?*
- *Víte, že v Turnově žila po staletí četná židovská komunita?*
- *Vybaví se vám další konkrétní místa v Turnově, která jsou spojena s Židy? Která místa to jsou? Navštívili jste již tato místa?*
- *Znáte nějaké židovské zvyky a tradice?*
- *Pojí vás s tímto tématem nějaká osobní zkušenost? Pokud ano, mohli byste se o ni podělit?*

Na fotografii je židovský hřbitov v Turnově. Jako variantní aktivitu můžeme v návaznosti na lekci doporučit návštěvu hřbitova.

Učitel položí žákům otázku, která je důležitým spojovacím můstkem k další aktivitě. Zeptá se, proč si myslí, že v současné době není činná v Turnově židovská obec.

Žáky rozdělíme do skupin ideálně po 4. Skupiny můžeme vytvořit buď podle losovacích kartiček, či podle individuální potřeby. Je nutné ale dbát na to, aby skupiny byly vyvážené.

Následuje aktivita, kdy žáci pracují s tabulkou. V té mají vypsaná tvrzení. Cílem je zamyslet se nad obsahem a zkusit odhadnout, zda je či není informace pravdivá. Před a za větou je kolonka. Nejprve žáci pracují s kolonkou před větou. Do ní napíší buď velké tiskací A (ANO, myslím si, že je to pravda), nebo N (NE, myslím si, že to není pravda). Tuto aktivitu vypracují individuálně, každý sám za sebe.

Učitel pokračuje prezentací knihy regionální literatury, ze které pochází ukázka. Knihu žákům představí, ukáže a rozšíří jejich povědomí o fondu regionálních publikací. Je zajímavé se žáků zeptat, zda se již s touto knihou setkali, popřípadě kde.

Druhá část 20’

Před četbou textu je důležité zastavit se u pravopisu a metodou doptávání se seznámit žáky s psaním slova žid/Žid. Uvědomění pravopisu podpoříme skupinovou prací s tabletem all-in-one a prezentací 4.6. Žáci tvoří dvojice slov – spojovačka. Důležité je žáky upozornit na skutečnost, že se jedná o složitější pravopisný jev a že v některých textech je problematické odlišit, zda se jedná o vyznavače náboženství, či příslušníka národa.

Následuje četba textu. Žáci si čtou každý sám potichu, doplňují chybějící písmena a podtrhávají si buď velké, nebo malé písmeno.

Pro žáky se SPU doporučujeme zvětšit cvičení tak, aby měli dostatek prostoru na doplňování. Dále je vhodné poskytnout vyšší časovou dotaci na vypracování úkolu, či text zkrátit. Žáci mohou pracovat s gramatickými přehledy a tabulkami.

Poté s žáky společně celý text projdeme, nahlas odůvodníme pravopis všech vynechaných jevů. Učitel vysvětlí případné nejasnosti žáků. Můžeme provést krátké zhodnocení, kdy se žáci mohou vyjádřit (doporučujeme pouze v rovině dobrovolnosti), jak se jim v pravopise dařilo.

Důležitým bodem je nyní vyhodnocení tabulky. Žáci se v pracovních listech vrátí k tabulce a nyní pracují s kolonkou za větou. Tam doplní A/N podle toho, jak to bylo v textu. Zajímavou zpětnou vazbou je pro žáky symbol hvězdičky, který si doplní za tu větu, kde se shoduje jejich tip se skutečností. Učitel metodou diskuze s žáky reflektuje obsah textu. Doptává se, co nového se žáci dozvěděli, co je překvapilo, v čem měli správný odhad či v čem se jejich očekávání nakonec lišilo. Pro žáky je vždy zajímavé vyhodnotit, kolikrát byl jejich tip správný. Pokud chtějí, mohou se o tuto informaci podělit s ostatními a společně se spolužáky sdílet své tipy.

Třetí část 10’

Reflektivní část má za cíl vést žáky k zamyšlení nad průběhem lekce, měli by vyjádřit své pocity a pokusit se popsat, jak je téma oslovilo. Pro tuto část doporučujeme formu komunitního kruhu. Sedneme si tedy společně do kruhu a zamyslíme se nad uplynulou hodinou. Máme totiž za sebou náročné téma, žáci poznali smutný osud židovských obyvatel města Turnova. Jsou to události, které je nutné neustále připomínat a mluvit o nich, aby se nezapomnělo a nikdy více se nic podobného neopakovalo. Žákům předložíme slavný citát George Santayany a poprosíme je o zamyšlení:

“Ten, kdo zapomněl na svoji minulost, je odsouzen ji znovu prožít.”

Žáci se pokusí vyjádřit, co je v hodině oslovilo, zasáhlo, rozesmutnilo či překvapilo, co bylo nové. Zkusí se zamyslet nad posláním závěrečného citátu.

Závěrem doporučujeme krátké zamyšlení a propojení tématu s dnešním světem. Žáci se zamýšlí nad tím, zda i v dnešní době jsou na světě místa, kde lidé musí opustit své domovy kvůli náboženství.

Žákům dále nabídneme nadstavbový úkol a zájemcům stručně nastíníme možnosti dalších aktivit spojených s tématem (úkoly pro zvídavé). Koho téma oslovilo, může se vydat na doporučení učitele do informačního centra, kde jsou zdarma k dispozici propagační materiály o židovských památkách. Žáci se mohou projít po městě a navštívit místa spojená s židovskými obyvateli města Turnova. Mohou si pro spolužáky připravit krátkou prezentaci a společně sdílet, co viděli a co nového se dozvěděli.

3.6.2 Téma č. 2 – Židé v Turnově – 2. část

Cíl:

Žáci se seznámí s historií turnovské synagogy. Na základě práce s texty rozvíjí kritické myšlení, přemýšlí nad obsahem čteného, hodnotí a celkově si rozšíří své povědomí o kulturně historických proměnách města.

Vzdělávací cíle:

1. Vést žáky ke správnému pokládání otázek.
2. Seznámit žáky s historií turnovské synagogy.
3. Ukázat žákům další možnost práce s textem metodou RWCT – metoda I.N.S.E.R.T.
4. Rozšířit si povědomí o proměnách města.

Rozvíjené kompetence:

- *Metody k rozvoji kompetencí k učení* – žáci uplatňují nabyté vědomosti a praktické zkušenosti v dalším učení. Je rozvíjena jejich dovednost vlastního reálného hodnocení. Žáci se učí zaujímat postoj ke svému výkonu.
- *Metody k rozvoji kompetencí k řešení problémů* – úkoly v pracovních listech vedou k posílení kompetence k řešení problémů. Žáci si zdokonalují své rozhodovací schopnosti při řešení úkolů vztahujících se k literatuře.
- *Metody k rozvoji komunikativních kompetencí* – metodou řízeného rozhovoru učitele s žáky a prací ve skupinách je rozvíjeno prosociální cítění žáků a jejich řečové schopnosti. Žáci reagují na promluvy druhých a aktivně se zapojují do diskuze. Žáci se zdokonalují ve schopnosti kultivovaně se vyjadřovat psanou i mluvenou formou.
- *Metody k rozvoji sociálních a personálních kompetencí* – žáci jsou vedeni k respektování druhých a vzájemné spolupráci. Žáci se zdokonalují ve schopnosti kooperovat během práce ve skupině. Učí se argumentovat a asertivně prosazovat svá stanoviska a názory.
- *Metody k rozvoji občanských kompetencí* – na základě práce s texty regionální literatury žáci posilují svůj vztah k bydlišti a okolí.

Pomůcky:

Tablety all-in-one s připojením k internetu, SMART Notebook software, prezentace SMART notebook 4.7, fotografie, pracovní listy (příloha 4.6.2, řešení 5.6.2), psací potřeby, úryvek z knihy.

Popis jednotlivých činností:

První část *10'*

V úvodu učitel žákům prozradí, že navážou na předcházející lekci, ve které se seznámili se smutným osudem židovských obyvatel Turnova. V této fázi je žádoucí, aby proběhlo opakování a připomenutí toho, co si žáci zapamatovali z již proběhlé lekce.

Žáky rozdělíme do skupin. Ty mohou vzniknout náhodně, mohou se použít losovátka nebo kartičky. V některých případech je vhodné, pokud si učitel skupiny připraví předem tak, aby vznikly výkonnostně vyvážené skupiny.

Učitel žákům vysvětlí evokační aktivitu, kdy má každá skupina za úkol vymyslet dvě otázky, které se vztahují k předcházející hodině. Doporučujeme stanovit časový limit. Ideální jsou 4 minuty. Jako vodítko mohou žákům posloužit tázací slova. Po uplynutí stanoveného limitu položí každá skupina své otázky ostatním. Cílem je naučit se správně a jasně zformulovat otázku. Spolužáci na otázky odpovídají.

Samozřejmě se může stát, že na otázku nebude nikdo znát odpověď. V takovém případě je potřeba, aby skupina, která otázku vymyslela, dokázala ostatním sama odpovědět a zároveň dovysvětlit to, co ostatní nepochopili či si nezapamatovali.

Druhá část *25'*

Žáci pokračují v práci ve skupinách. Nyní mají k dispozici tablety, na kterých postupně pracují se dvěma krátkými texty v programu SMART Notebook software s prezentací 4.7. Jedná se o vybrané části textu s vynechanými slovy. Úkolem je spolupracovat, správně a pečlivě číst, odhadovat význam a doplnit chybějící slova z nápovědy pod textem. Žáci si své řešení kontrolují pomocí tabletu.

Po doplnění slov a přečtení obou textů se učitel metodou diskuze krátce pobaví s žáky o tom, co se dozvěděli, zda je něco překvapilo, a ověří si, co si žáci zapamatovali. Žáci se vyjádří k průběhu jejich práce a společně s učitelem krátce reflektují.

Následuje čtení delšího úseku textu metodou, která vede žáky ke zdokonalování schopnosti rozumět čtenému textu. Jedná se o metodu I.N.S.E.R.T. Tato metoda patří k metodám RWCT (Reading and writing to critical thinking). Žáci si během čtení vpisují symboly – fajfka, plus, minus a otazník. Je důležité, aby učitel žákům jasně a názorně vysvětlil, co který symbol označuje. V tuto chvíli je dobré, pokud symboly napíše na tabuli, aby je žáci měli neustále před sebou a kdykoli se mohli pohledem ujistit, že postupují správně. Symbol fajfky žáci vpisují tam, kde se v textu potvrzuje to, co již věděli. Plus píší tam, pokud se dozvídají informaci, která je pro ně nová a zároveň důvěryhodná. Minus si poznamenají tam, kde informace v textu neodpovídá tomu, co vědí. Tímto symbolem mohou označit i to, co je v rozporu. A poslední je symbol otazníku. Ten si napíší v místě textu, kde něčemu nerozumí či tam, kde by se rádi dozvěděli více. Je dobré, aby učitel zdůraznil, že symboly nemusí být u každé informace. Je na každém žákovi, kolik symbolů si do textu vepíše. Následuje reflexe. Učitel s žáky projde jednotlivé symboly a žáci se vyjadřují, ke kterým informacím si připsali konkrétní symboly. Je důležité, aby se učitel snažil vést žáky k tomu, aby dokázali vyjádřit, proč zvolili právě tyto symboly. Učitel s žáky společně sdílí jejich zkušenosti se čtením textu. Je možné, že žáky napadnou další otázky a že v nich tato aktivita probudí zvědavost, a tak si budou chtít zjistit více informací k danému tématu.

Třetí část *10'*

Poslední částí je evaluace hodiny. Učitel žáky požádá, aby metodou volného psaní zhodnotili obsah a průběh lekce. Je důležité stanovit časový limit. Ideální jsou 2 minuty. Je nutné, aby učitel žákům připomněl zásady metody volného psaní. Žáci by tedy měli psát po celou stanovenou dobu, není žádoucí, aby škrtali či se vraceli k již napsanému. Je důležité, aby učitel zdůraznil, že nyní nestojí v popředí pravopis, ale obsah jejich sdělení.

Po uplynutí limitu učitel a žáci sdílí své postřehy a dojmy, mohou se vyjádřit kriticky a navrhnout případná inovativní řešení pro další hodiny. Společně sdílíme hodnocení žáků, jejich pocity a zamyslíme se nad tím, co jim lekce přinesla. Díky diskuzi zjistíme, zda se povedlo splnit vytyčené cíle, zda se povedlo v žácích probudit hlubší zájem o historii města a jeho proměny.

Zvídavým žákům a zájemcům o téma je vhodné nabídnout další aktivitu. Vyhledají si, kdy má synagoga otevřeno, mohou absolvovat prohlídku, dále zdokumentují svou návštěvu a připraví si pro své spolužáky prezentaci či krátký referát. Ten pak prezentují v některé z dalších hodin. Tato aktivita by mohla posloužit jako motivace pro další žáky.

3.7 Metodický blok č. 7 – „Návštěva Muzea Českého ráje v Turnově – Čteme v kronikách“ – 2 × 45 minut

Tato lekce se skládá ze dvou na sebe navazujících hodin. Je realizována v Muzeu Českého ráje v Turnově, tedy mimo prostředí základní školy. Průvodcem žáků je historik muzea, který je i autorem několika publikací. Pro žáky je určitě vítanou změnou, že mohou lekci strávit v neformálním prostředí pod vedením odborníka.

V úvodu se žáci seznámí s prostředím muzea, dále s jeho historií a také si uvědomí význam muzeí pro společnost.

V další části se žáci zamýšlejí nad tím, co je kronika a jaký je její význam pro každého z nás. Mají možnost nahlédnout do kroniky města a kroniky základní školy, kterou navštěvují. Pro žáky je jistě zajímavé ponořit se do dávno i nedávno minulých událostí a seznámit se s pamětí míst, která jsou součástí jejich všedního života.

V první části lekce se navazuje i na minulé tematické bloky, kdy žáci využijí, co již vědí o Josefu Dlaskovi a jeho zápiscích. Pokusí se porovnat význam Josefa Dlaska s tím, co se dozvěděli o kronikách. Uvědomují si tak rozdíl mezi psaním kroniky a zápisky sedláka Dlaska.

Druhá polovina lekce je zaměřena prakticky. Žáci pracují ve skupinách s konkrétními ukázkami z kronik města i školy. Zkouší číst ručně psané zápisy. Ukázky jsou záměrně vybrány z různých časových období. Následuje prezentace jednotlivých skupin, kdy každá skupina představí svou část. Žáci shrnou období, o kterém si v kronice četli, vyzdvihnou důležité momenty, zmíní, co je zaujalo, a zamyslí se nad tím, jak minulé události ovlivňují to, jak žijeme dnes.

Žáci se průběžně zapojují do diskuze, nejsou tedy jen pasivními posluchači. Pokládají dotazy, spolupracují, přemýšlí nad prezentovanými tématy a utváří si vlastní postoje a názory.

Na závěr druhé hodiny tohoto bloku proběhne zhodnocení celé dvouhodinové lekce.

3.7.1 Téma č. 1 – Kronika a její význam – 45 minut

Cíl:

Žáci se seznamují s Muzeem Českého ráje v Turnově, jeho historií i současností. Dozvídají se o povinnosti každé obce vést kroniku. Získávají představu o tom, co je kronika, proč a jak se píše. Navazují na předcházející tematický blok, porovnávají činnost písmáků a funkci kroniky.

Vzdělávací cíle:

1. Prohloubit si povědomí o důležitém místě našeho města, Muzeu Českého ráje v Turnově. Vyzdvihnout jeho kulturně historický přínos.
2. Seznámit žáky s regionální historií.
3. Vysvětlit žákům, co je kronika a jaký je její význam.
4. Posilovat prosociální chování ve vztahu k ostatním lidem (ke spolužákům, učitelům, v rodině a k druhým lidem, ke spoluobčanům).
5. Vytvářet povědomí o kulturních, dějinných a sociálních proměnách místa jejich bydliště.

Rozvíjené kompetence:

- *Metody k rozvoji kompetencí k učení* – žák si uvědomuje souvislosti s širšími vzdělávacími oblastmi, především v souvislosti s historií, žák uplatní získané zkušenosti v dalším učení.
- *Metody k rozvoji kompetencí k řešení problémů* – zdokonaluje se ve schopnosti rozumět čtenému textu a ústnímu sdělení, žák je schopen vyjádřit svůj názor a obhájit své řešení.
- *Metody k rozvoji komunikativních kompetencí* – prostřednictvím řízeného dialogu s učitelem, pracovníkem muzea a na základě vzájemné komunikace ve skupinách posilují žáci své řečové kompetence, naslouchají promluvám druhých, reagují na ně a zapojují se do diskuze.
- *Metody k rozvoji sociální a personální kompetence* – žáci jsou vedeni ke vzájemné pomoci a respektu k práci druhých.
- *Metody k rozvoji činnostní a občanské kompetence* – na základě práce s kronikou posilují žáci svůj vztah k regionu, vytváří si vztah ke svému bydlišti a blízkému okolí.

Pomůcky:

Fotografie muzea, fotografie exponátů, ukázky kronik, psací potřeby, pracovní listy (příloha 4.7.1, řešení 5.7.1).

Popis jednotlivých činností:

První část 15‘

V Muzeu Českého ráje žáky přivítá historik muzea. Společně zmíníme téma setkání – Kronika a její význam.

V úvodu žáci pracují metodou brainstormingu. Přemýšlí nad místem, kam přišli. Snaží se vybavit si vše, co již o muzeu vědí. Cílem této metody je zjistit, jaké mají žáci povědomí o muzeu.

Jako úvodní motivaci je vhodné použít historické i současné fotografie, žáci se zamyslí nad zachyceným objektem a také okamžikem. Zkouší popsat, jak na ně historické fotografie působí, co na nich vidí, porovnávají zachycená místa s dnešní podobou města.

Přemýšlí o významu muzea pro společnost.

Dále se žáci zábavnou formou seznamují s jednotlivými odděleními muzea. Historik muzea žákům ukazuje fotografie exponátů muzea a žáci se snaží předměty správně zařadit do daných oddělení (historie, archiv, historie umění, mineralogie, archeologie, etnografie a umělecké řemeslo, knihovna).

Pracovník muzea pohovoří o historii muzea v Turnově, zmíní se také o jeho současnosti. Připomene akce, které muzeum pravidelně pořádá. Metodou řízeného rozhovoru se dětí ptá, zda se některých akcí účastní. Krátce také představí nově otevřenou expozici horolezectví.

Druhá část 20’

V další části historik muzea žákům vysvětlí, co je kronika, jaký je její význam a přínos pro každého z nás. V úvodu je vhodné použít opět metodu brainstormingu a znovu zjistit, jaké povědomí mají žáci o kronikách a zda se s nimi již někdy setkali. Žáci sledují výklad, reagují na dotazy, případně pokládají vlastní otázky. Výklad je doprovázen konkrétními ukázkami z kroniky města a školy.

V této části lze navázat na předchozí tematické bloky, kdy se žáci seznámili s Josefem Dlaskem, sedlákem z Dolánek, který si psal zápisky. Metodou dotazování se žáci zamyslí nad rozdílem mezi kronikou a zápisky Josefa Dlaska.

Třetí část

Shrnutí hodiny 10’

V poslední části první hodiny tohoto tematického bloku si žáci prohlédnou vybrané stránky kronik. Následuje prostor pro dotazy a zhodnocení první části.

Po krátké pauze budou žáci pracovat ve skupinách a přečtou si vybrané ukázky z kronik.

3.7.2 Téma č. 2 – Kronika a její význam – 2. část

Cíl:

Žáci v této hodině pracují s konkrétními ukázkami z kroniky města a školy. Uvědomí si důležitost psaní kronik a seznámí se s regionální historií.

Vzdělávací cíle:

1. Žák dokáže samostatně vysvětlit pojem kronika.
2. Uvědomit si důležitost psaní kronik.
3. Číst starší ručně psané texty.
4. Vytvářet povědomí o kulturních a dějinných proměnách místa bydliště.
5. Pochopit význam historie a její vliv na náš současný život.

Rozvíjené kompetence:

- *Metody k rozvoji kompetencí k učení* – žák si je vědom souvislosti s širšími vzdělávacími oblastmi, především souvislosti s historií, žák uplatní získané zkušenosti v dalším učení.
- *Metody k rozvoji kompetencí k řešení problémů* – zdokonaluje se ve schopnosti rozumět čtenému textu, žák je schopen vyjádřit svůj názor a obhájit své řešení, díky činnostem v pracovním listě je posilována kompetence k řešení problémů.
- *Metody k rozvoji komunikativních kompetencí* – prostřednictvím řízeného dialogu s učitelem, pracovníkem muzea a na základě vzájemné komunikace ve skupinách posilují žáci své řečové dovednosti, naslouchají druhým, reagují na jejich promluvy a zapojují se do diskuze.

- *Metody k rozvoji sociální a personální kompetence* – žáci jsou vedeni ke vzájemné pomoci a respektu k práci druhých, je využíváno pozitiv skupinové práce.
- *Metody k rozvoji činnostní a občanské kompetence* – na základě práce s kronikami posilují žáci svůj vztah k regionu, vytváří si vztah ke svému bydlišti a blízkému okolí, díky práci s texty si žáci budují pozitivní vztah ke svému bydlišti a jeho historii.

Pomůcky:

Vybrané texty z kroniky města Turnova a z kroniky školy, historické fotografie, psací potřeby, pracovní listy (příloha 4.7.1, řešení 5.7.1).

Popis jednotlivých činností:

První část 5’

V úvodu historik muzea připomene pojem kronika. Metodou řízeného rozhovoru zjistí, co si žáci zapamatovali a zda dokáží vysvětlit, co kronika je, proč se píše a jaký je její význam.

Tato část by měla být krátká, protože další aktivita je časově velmi náročná.

Druhá část 35’

Na úvod k druhé části je důležité poznamenat, že navržený časový limit je podhodnocený. Z našeho pohledu budou žáci na práci s texty kronik a následnou prezentaci potřebovat mnohem více času. Je pro ně těžké číst ručně psané texty. Nemají mnoho příležitostí setkat se s podobnými ukázkami, pro většinu z nich se jedná o první zkušenost s kronikami. Předpokládám, že budou potřebovat pomoct s četbou, porozuměním a pochopením textů.

Protože předkládané téma regionální historie je pro žáky netradiční a v běžných hodinách na základní škole jim není v hodinách dějepisu a českého jazyka věnována téměř žádná pozornost, je vhodné počítat s vyšší časovou dotací. Navrhuji poskytnout dětem zhruba 30 minut na práci s texty a fotografiemi. Během této doby by si také připravili krátkou prezentaci svého období. Žáci by měli stručně představit dobu, o které si v kronice četli. Měli by se zastavit u zajímavých momentů, zmínili by, co je zaujalo, překvapilo a co třeba ani netušili. Ostatním by také představili a popsali fotografie, díky kterým popisované události ožívají.

Prezentace každé skupiny by neměla přesáhnout 5 minut. I tak je velmi pravděpodobné, že žáci budou pracovat pomaleji, je tedy nutné počítat s časovou rezervou. Doporučuji vrátit se k prezentacím a celému tématu v následujících hodinách ve škole.

Třetí část 5’

Shrnutí:

Poslední část je věnována hodnocení celého tematického bloku. Žáci se ústní formou vyjadřují k tomu, co prožili, co se dozvěděli a jak na ně návštěva muzea zapůsobila. Žáci vyjadřují svůj názor, diskutují. Na úplný závěr mají žáci možnost zeptat se na to, co by je dále zajímalo.

Žákům, které téma zaujalo a kteří by se chtěli dozvědět více, je určen úkol pro zvídavé.

*Alternativní realizace tohoto bloku

V případě neočekávaných událostí je možné celý blok realizovat v online prostředí. Doporučuji prostředí Microsoft Teams či Google Meet. Žáci se spojí s lektorem muzea a učitelem. Je pochopitelné, že v tomto případě se zaměříme na prezentaci nejdůležitějších bodů programu.

Žáci se zapojují do diskuze a mohou psát do chatu. Doporučuji, aby všichni žáci měli vypnuté mikrofony a pouze v případě, že se žák přihlásí o slovo, zapne si i mikrofon. Předejde se tak překřikování a případnému nedorozumění. Žáci mohou mít zapnuté kamery, u lektora a učitele by zapnutá kamera měla být samozřejmostí.

V úvodu je vhodné začít brainstormingem a zjistit, co již žáci o kronikách vědí.

Následuje prezentace a výklad s konkrétními ukázkami. Je vhodné využít sdílení obrazovky. Žáci se seznamují s jednotlivými dějinnými etapami tak, jak byly zaznamenány v kronikách. Lektor muzea sdílené komentuje.

Bohužel v online prostředí nelze realizovat skupinovou práci tak, jak byla popsána v programu. Doporučuji zadat žákům alternativní úkol. Žáci se zamyslí nad naší současností a vyzkouší si sami roli kronikáře. Výstupem je text, ve kterém žáci zaznamenají události našeho města / obce. Snaží se o záznam nejdůležitějších událostí, které se v současném roce staly. Jsou vedeni k tomu, aby jejich zápisy byly nestranné a aby si všímali všeho stejně. Cílem je pokusit se vytvořit kronikářský záznam a předat tak zprávu o naší době dalším generacím.

Texty si žáci mohou vzájemně sdílet. Lze z nich vytvořit zajímavý almanach, který podává svědectví o naší současnosti pohledem dospívajících. Žákovské kronikářské texty se také mohou stát zajímavým doplněním a zpestřením kroniky města či obce.

4 Příloha č. 1 – Soubor materiálů pro realizaci programu – Pracovní listy

Soubor materiálů pro realizaci programu

4.1 Tematický blok č. 1 – „Knihovny, jejich význam, zakladatelé“

4.1.1 Téma č. 1 – „Antonín Marek – život, dílo, význam“

4.1.2 Téma č. 2 – bez pracovního listu

4.1.3 Téma č. 3 – „Historie a současnost Městské knihovny Antonína Marka v Turnově (pravopis a jazykový rozbor)“

4.2 Tematický blok č. 2 – „Osobnosti regionu, cestovatelé“

4.2.1 Téma č. 1 – bez pracovního listu

4.2.2 Téma č. 2 – „Osobnosti – Čeněk Paclt – dobrodruh a cestovatel“

4.3 Tematický blok č. 3 – „Ještěd, Jaroslav Rudiš“

4.3.1 Téma č. 1 – „Ještěd - Grandhotel – Jaroslav Rudiš“

4.3.2 Téma č. 2 – „Jaroslav Rudiš – Grandhotel (metoda volného psaní)“

4.3.3 Téma č. 3 – bez pracovního listu

4.4 Tematický blok č. 4 – „Josef Dlask“

4.4.1 Téma č. 1. – „Josef Dlask a jeho zápisky I“

4.4.2 Téma č. 2 – „Josef Dlask a jeho zápisky II“

4.5 Tematický blok č. 5 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce“

4.5.1 Téma č. 1 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce – 1. část“

4.5.2 Téma č. 2 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce – 2. část“

4.6 Tematický blok č. 6 – „Židé v Turnově“

4.6.1 Téma č. 1 – „Židé v Turnově I“

4.6.2 Téma č. 2 – „Židé v Turnově II“

4.7 Tematický blok č. 7 – „Návštěva Muzea Českého ráje v Turnově – Čteme v kronikách“

4.7.1 Téma č. 1 – „Kronika a její význam I“

4.7.2 Téma č. 2 – „Kronika a její význam II“

5 Příloha č. 2 – Soubor metodických materiálů – Řešení pracovních listů

Soubor metodických materiálů

5.1 Tematický blok č. 1 – „Knihovny, jejich význam, zakladatelé“

5.1.1 Téma č. 1 – „Antonín Marek – život, dílo, význam“

5.1.2 Téma č. 2 – bez pracovního listu

5.1.3 Téma č. 3 – „Historie a současnost Městské knihovny Antonína Marka v Turnově (pravopis a jazykový rozbor)“

5.2 Tematický blok č. 2 – „Osobnosti regionu, cestovatelé“

5.2.1 Téma č. 1 – bez pracovního listu

5.2.2 Téma č. 2 – „Osobnosti – Čeněk Paclt – dobrodruh a cestovatel“

5.3 Tematický blok č. 3 – „Ještěd, Jaroslav Rudiš“

5.3.1 Téma č. 1 – „Ještěd - Grandhotel – Jaroslav Rudiš“

5.3.2 Téma č. 2 – „Jaroslav Rudiš – Grandhotel (metoda volného psaní)“

5.3.3 Téma č. 3 – bez pracovního listu

5.4 Tematický blok č. 4 – „Josef Dlask“

5.4.1 Téma č. 1. – „Josef Dlask a jeho zápisky I“

5.4.2 Téma č. 2 – „Josef Dlask a jeho zápisky II“

5.5 Tematický blok č. 5 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce“

5.5.1 Téma č. 1 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce – 1. část“

5.5.2 Téma č. 2 – „Čtenářská dílna – pověst O Čertově ruce – 2. část“

5.6 Tematický blok č. 6 – „Židé v Turnově“

5.6.1 Téma č. 1 – „Židé v Turnově I“

5.6.2 Téma č. 2 – „Židé v Turnově II“

5.7 Tematický blok č. 7 – „Návštěva Muzea Českého ráje v Turnově – Čteme v kronikách“

5.7.1 Téma č. 1 – „Kronika a její význam I“

5.7.2 Téma č. 2 – „Kronika a její význam II“

6 Příloha č. 3 – Závěrečná zpráva o ověření programu v praxi

Závěrečná zpráva o ověření programu v praxi

7 Příloha č. 4 – Doklad o provedení nabídky ke zveřejnění programu

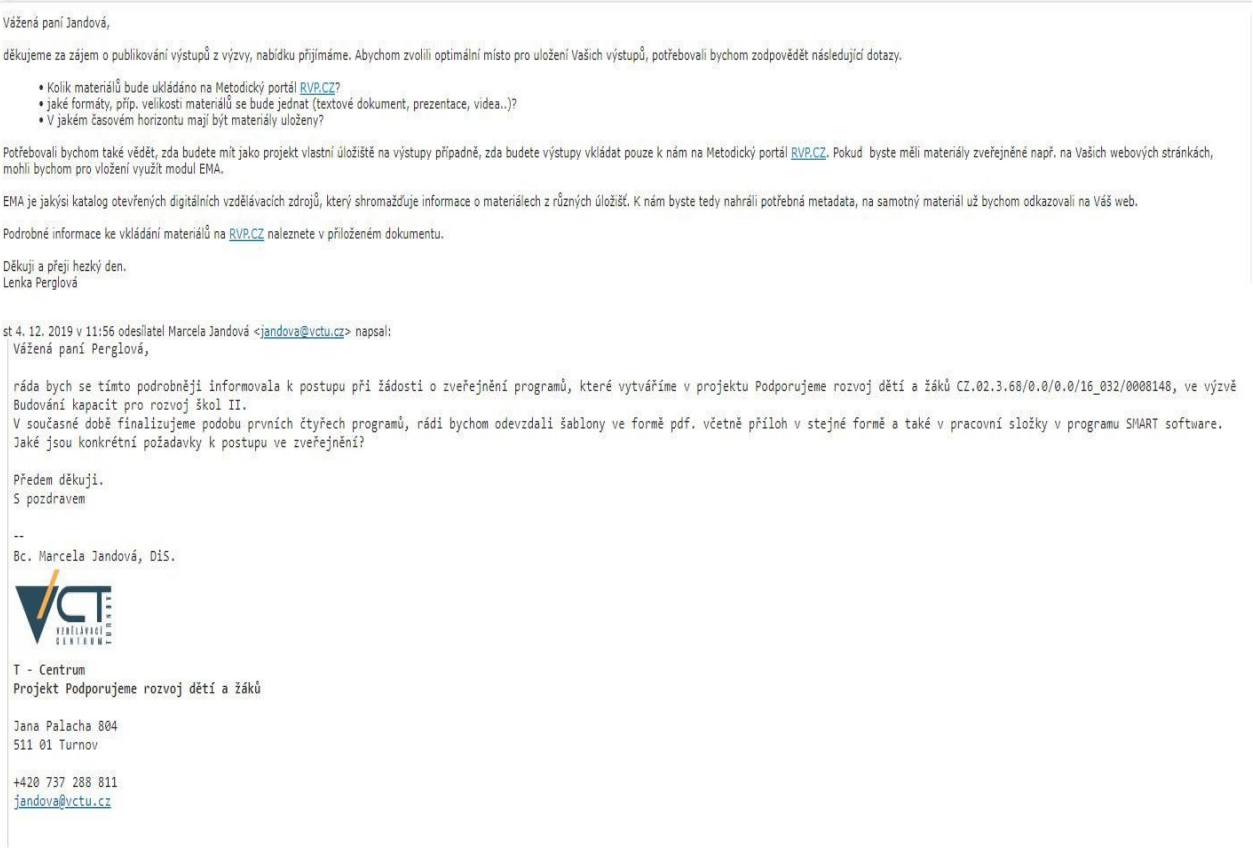

Vážená paní Jandová,

děkujeme za zájem o publikování výstupů z výzvy, nabídku přijímáme. Abychom zvolili optimální místo pro uložení Vašich výstupů, potřebovali bychom zodpovědět následující dotazy.

- Kolik materiálů bude ukládáno na Metodický portál RVP.CZ?
- jaké formáty, příp. velikosti materiálů se bude jednat (textové dokument, prezentace, videa..)?
- V jakém časovém horizontu mají být materiály uloženy?

Potřebovali bychom také vědět, zda budete mít jako projekt vlastní úložiště na výstupy případně, zda budete výstupy vkládat pouze k nám na Metodický portál RVP.CZ. Pokud byste měli materiály zveřejněné např. na Vašich webových stránkách, mohli bychom pro vložení využít modul EMA.

EMA je jakýsi katalog otevřených digitálních vzdělávacích zdrojů, který shromažďuje informace o materiálech z různých úložišť. K nám byste tedy nahráli potřebná metadata, na samotný materiál už bychom odkazovali na Váš web.

Podrobné informace ke vkládání materiálů na RVP.CZ naleznete v přiloženém dokumentu.

Děkuji a přeji hezký den.
Lenka Perglová

st 4. 12. 2019 v 11:56 odesílatel Marcela Jandová <jandova@vctu.cz> napsal:

Vážená paní Perglová,

ráda bych se tímto podrobněji informovala k postupu při žádosti o zveřejnění programů, které vytváříme v projektu Podporujeme rozvoj dětí a žáků CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008148, ve výzvě Budování kapacit pro rozvoj škol II.
V současné době finalizujeme podobu prvních čtyřech programů, rádi bychom odevzdali šablony ve formě pdf. včetně příloh v stejné formě a také v pracovní složky v programu SMART software.
Jaké jsou konkrétní požadavky k postupu ve zveřejnění?

Předem děkuji.
S pozdravem

--
Bc. Marcela Jandová, DiS.

T - Centrum
Projekt Podporujeme rozvoj dětí a žáků

Jana Palacha 804
511 01 Turnov

+420 737 288 811
jandova@vctu.cz

8 Nepovinné přílohy